

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2022-11-09

Diarienummer:
AMN-2019-0185

Handläggare:
Eva Hellstrand

Riktat stöd för verksamhetsutveckling till nyanlända elever

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** lägga informationen till handlingarna.

Ärendet

Sedan 2019 har Uppsala kommun och Skolverket samverkat i en satsning för att stärka kommunens förmåga att erbjuda nyanlända barn och elever en hög och likvärdig kvalitet. Samverkan har berört förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning.

Föredragning

Delrapporter för vuxenutbildningen har lämnats till arbetsmarknadsnämnden under samverkansperioden. En slutrapport har nu tagits fram som beskriver satsningen inom samtliga skolformer. De insatser som vuxenutbildningen har arbetat med finns inom följande tre utvecklingsområden.

- Styrning och utveckling av verksamheten
- Undervisning och lärande
- Bedömning och betygsättning

Beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i föreliggande ärende.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse till arbetsmarknadsnämnden, daterad 9 november 2022
- Bilaga Slutredovisning för Uppsala kommun - Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Slutredovisning för Uppsala kommun

Riktade insatser för nyanlända och
flerspråkiga barns och elevers lärande

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning	6
Metod	7
Beskrivning av de nivåer som insatserna kategoriseras i	7
Beskrivning av mål- och effektuppfyllelse	7
Beskrivning av slutrapportens disposition	8
1. Utvecklingsområde Styrning och utveckling av verksamheten	9
Förskola	9
Leda nyanländas lärande Systematisera planer och rutiner samt riktlinjer (1.1.1-1.1.4).....	9
Resultat av insatserna inom Leda nyanländas lärande i förskola och IKT-digitalprocesstödjare (1.1.1-1.1.4).....	10
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	15
Grundskola	16
Skapa förutsättningar för studiehandledning på skolorna (1.2)	16
Resultat av insatsen skapa förutsättningar för studiehandledning på skolorna (1.2.3).....	16
Resultat av riktlinjer för studiehandledning (1.2.3.1)	20
Resultat av insatsen samordnare på skolorna (1.2.3.2)	23
Resultat av insatsen representant från enheten för flerspråkighet i kompetensteamet för nyanlända (1.2.3.3)	26
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	28
Gymnasieskola	30
Implementera och utveckla Studiehandledning på modersmålet (1.3)	30
Resultat av insatsen kompetensutveckla studiehandledare i gymnasieskolan (1.3.3.1).....	30
Resultat av insatsen nätverk för kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte (1.3.3.2)	30
Resultat av insatsen implementera och samordna studiehandledning på nationella program (1.3.3.3)	37
Resultat av insatsen gemensamma riktlinjer för studiehandledning på gymnasieskolan (1.3.3.4)	40
Resultat av insatsen utveckla samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare (1.3.3.3.5).....	42
Resultat av insatsen IKT-pedagog (2.3.3.1.4)	45
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	47

Vuxenutbildning	50
Gemensamt utvecklingsmål för gymnasieskola och vuxenutbildning: Nätverk för att kvalitetssäkra processer i övergångar mellan gymnasiet och vuxenutbildningen (1.4).....	50
Resultat av insatsen nätverk för att kvalitetssäkra processer i övergångar mellan gymnasiet och vuxenutbildningen (1.4)	50
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	54
Resultat av delinsatsen samordning kring elevers insatser inom Arbetsmarknadsförvaltningen (1.4.4.3)	54
2. Utvecklingsområde Undervisning och lärande	56
Förskola	56
Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). (2.1.1-2.1.3).....	56
Resultat av insatserna inom Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) (2.1.1-2.1.3).....	56
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	62
Grundskola	64
Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2)	64
Resultat av insatserna inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2)	64
Resultat av insatserna kollegialt lärande för rektorer inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.1).....	68
Resultat av insatsen kompetensutveckling för förstelärare inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.2).....	70
Resultat av insatsen kollegialt lärande på skolorna i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.3).....	72
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	74
Skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk (2.2.4).....	78
Resultat av insatserna inom skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk	78
Resultat av insatsen föreläsning och workshop för rektorer om svenska som andraspråksundervisningen och flerspråkighet (2.2.4.3.1)	81
Resultat av insatserna inom nätverk för lärare som undervisar i svenska som andraspråk (2.2.4.3.2).....	84
Resultat av insatsen skapa centrala riktlinjer för huvudman för ämnet svenska som andraspråk (2.2.4.3.3).....	88
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	91
Gymnasieskola	93
Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3)	93
Resultat av insatsen Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3)	93
Resultat av insatsen kollegialt lärandet i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3.1.1).....	98

Resultat av insatsen nätverk för SKUA-handledare (2.3.3.1.2)	98
Fortbildning för rektorer i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3.1.3)	110
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	112
Vuxenutbildning	115
Fortsatt kvalitetsarbete med fokus på andraspråkselevs möjligheter att lära (2.4)	115
Resultat av insatsen fortsatt kvalitetsarbete med fokus på andraspråkselevs möjlighet att lära (2.4)	115
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	119
3. Utvecklingsområde Förutsättningar för lärande och trygghet	120
Förskola	120
Förhållningssätt och värdegrundsfrågor (3.1.1-3.1.3)	120
Resultat av insatserna inom Förhållningssätt och värdegrundsfrågor (3.1.1-3.1.3)	120
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	123
Gymnasieskola.....	125
Kompetensutveckling inom Elevhälsan (3.2)	125
Resultat av Traumamedveten omsorg – TMO (3.2.3.1).....	125
Insatsen fortbildning kring Skolsocialarbete och elevhälsan 7.5 HP (3.2.3.2)	129
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	129
4. Utvecklingsområde Bedömning och betygssättning	130
Gymnasieskola.....	131
Resultat av Nätverk för svenska som andraspråklärare på språkintröduktion och Förberedelseklass inom gymnasieskolan och grundskolan (4.1.1)	131
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	133
Vuxenutbildning	134
Gemensamt utvecklingsområde för gymnasieskolan och vuxenutbildning.....	134
Nätverk för svenska som andraspråklärare inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen (4.1.4)	134
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	136
Resultat av delinsats nätverk för sfi-lärare inom vuxenutbildningen, egen regi och externa utbildningsanordnare (4.1.4.1)	136
Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet	139
5. Resurser	140
Lokalt team och processledare för nyanlända och flerspråkiga elevers lärande (5)	140
Samlade erfarenheter av Riktade insatser	141

Utmaningar	141
Framgångar och goda exempel.....	143
Tillägg och ändringar som ska redovisas vid ett senare tillfälle	145
Övergripande ekonomisk redovisning	146
Källförteckning.....	147
Förteckning över tabeller och figurer	148
Förteckning över bilagor	148
Härmed intygas att uppgifterna i denna redovisning är korrekta....	149
Plats och datum	149
Namnförtydligande	149

Inledning

Regeringen beslutade 2019-11-14 att uppdra till Statens skolverk att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska (U2018/00404/S). Målet är förbättrade förutsättningar för högre måluppfyllelse i förskola och skola. Skolverket samarbetar med huvudmän under totalt tre år för att stärka utbildningens kvalitet. Huvudmännen ska årligen rapportera resultatet av Riktade insatser till Skolverket.

I syfte att stärka kvaliteten på utbildning för nyanlända- och flerspråkiga barns och elevers lärande tecknade Uppsala kommun en överenskommelse med Skolverket. Överenskommelsen innebar riktade verksamhetsinsatser under en treårsperiod (2019-22) med målet att fler barn och elever ska nå skolans kunskapsmål. I Riktade insatser har 24 förskolor, 27 grundskolor och en grundsärskola, sju kommunala gymnasieskolor och hela vuxenutbildningen (kommunal regi och privata anordnare) deltagit. Urvalet är verksamheter som har flest nyanlända och flerspråkiga barn och elever. I juni 2020 och juni 2021 har delrapporter redovisats till Skolverket (Dnr. UBN-2022-02168).

Varje skolform har haft en till två processledare vars uppgifter har varit att identifiera behov för att öka måluppfyllelse i verksamheterna för nyanlända- och flerspråkiga barns och elevers lärande. Tillsammans med ledningsfunktioner har processledarna spridit kunskaper och skapat delaktighet för de som arbetar i verksamheterna. Externa utbildningsanordnare och föreläsare har anlitats. Gymnasieskolan har haft samarbete med Uppsala universitet om utvärdering av språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) och Vuxenutbildningen har samarbetat med Nationellt centrum för svenska som andraspråk vid Stockholms universitet om metoder för språk- och yrkesintegrerad didaktik.

I inledningen av Riktade insatser genomförde Uppsala kommun en nulägesanalys. Den resulterade i en Åtgärdsplan (Dnr. UBN-2022-02168). De insatser som skolformerna har arbetat med finns inom följande fyra utvecklingsområden.

1. Styrning och utveckling av verksamheten
2. Undervisning och lärande
3. Förutsättningar för lärande och trygghet
4. Bedömning och betygsättning

Vissa skolformer och deras verksamheter blev försenade eller hade inte möjligheten att genomföra insatserna (se resultatet för varje skolform) på grund av pandemin. Skolverket gav möjlighet att förlänga perioden med Riktade insatser. Vissa insatser har därför förlängts till 31 december 2022 (Skolverket, Dnr 7.4.2-2020:2101).

Metod

Inom respektive skolform har de olika verksamheterna deltagit i uppföljning av insatserna genom att besvara enkäter och/eller delta i intervjuer.

Utvärderingsresultatet har presenterats under respektive skolform.

Beskrivning av de nivåer som insatserna kategoriseras i

Insatserna kategoriseras i organisationsnivå, processnivå och individnivå (Åtgärdsplanen, Uppsala kommun).

- *Organisationsnivå.* Här ingår planer, rutiner, kompetensutvecklingsinsatser, systematiskt kvalitetsarbete, skolans organisation samt ledningens organisation. Huvudman och rektor tillsätter resurser.
- *Processnivå.* Ett arbetsflöde för yrkesprofessionerna i förskola och skola, till exempel planering, genomförande och uppföljning av undervisning samt kollegialt lärande.
- *Individnivå.* Direkt inverkan på individer som till exempel rektorer, lärare, studiehandledare och elever. Det kan bland annat handla om ökad kunskap eller förändrat förhållningssätt.

Beskrivning av mål- och effektuppfyllelse

Mål och effektuppfyllelse för förskola, grundskola och gymnasieskola redovisas i tabellform och nivån i relation till uppnått mål eller uppnådd effekt anges med en siffra mellan 1 och 4. Vuxenutbildningen kommer att arbeta med detta under hösten 2022 och redovisar resultatet i Tilläggsrapporten (feb 2023). Numreringen är en skattning och är tänkt att fungera som stöd för dialog om var i utvecklingen som skolformen befinner sig i utvecklingen. Nivåerna betyder följande.

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
Organisationsnivå	Har kunskap om	Analyserar, reflekterar, har insikt, leder, fördelar resurser	Genomför förändringar, ger mandat och förutsättningar	Leder ett systematiskt förändrings- och kvalitetsarbete efter behov
Processnivå	Har kunskap om	Utför, granskar, analyserar	Arbetar med förändringar, utvecklar verksamhet	Arbetar och genomför systematiska åtgärder i verksamhet enligt behov
Individnivå	Har kunskap om	Har insikt, analyserar, reflekterar	Förändrar och utvecklar	Förändrar och utvecklar systematiskt enligt behov

Beskrivning av slutrapportens disposition

Slutrapportens disposition har följande innehåll.

Rubriker	Beskrivning
Problem inom utvecklingsområde	Från Åtgärdsplanen
Orsaker till problem inom utvecklingsområde	Från Åtgärdsplanen
Resultat av insatserna inom utvecklingsområde	Förskolan har presenterat alla delinsatser för utvecklingsområdet under denna rubrik. Grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen presenterar varje delinsats för sig.
Deltagare i insatsen	Beskrivning av beslutande, ansvarig, leder och utför aktiviteter samt deltagare och/eller användare.
Delaktighet i uppföljning av insatsen	Vilka som har deltagit i uppföljningen, vilken metod som har använts samt svarsfrekvens där det har varit möjligt. Vissa enkäter har skickats ut till okänt antal via en rektor eller lärare. I sådana fall går det endast att se hur många som har svarat på enkäterna.
Mål och förväntade effekter	Från Åtgärdsplanen.
Bedömning av mål och effektoppfyllelse	Presenteras i tabellform för förskolan, grundskolan och gymnasiet.
Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter	Presenteras på organisation-, process- och individnivå. Se nedan.
Avvikelse i förhållande till mål och effekt	De avvikelser som har presenterats är både positiva och negativa. Avvikelseberör insatser som har lagts till eller tagits bort. Ingen bedömning har gjorts i förhållande till mål och effekter.

1. Utvecklingsområde Styrning och utveckling av verksamheten

Förskola

Leda nyanländas lärande Systematisera planer och rutiner samt riktlinjer (1.1.1-1.1.4)

Problem inom utvecklingsområdet

Under höstterminen 2019 hölls workshops i den kommunala verksamheten med cirka 60 medverkande från 24 förskolor och områden med flest nyanlända och flerspråkiga barn. Där framkom flera utvecklingsområden rörande introduktionen av nyanlända barn och familjer.

Många ansåg att nyanlända barn anländer till förskolans verksamhet utan att mottagande förskola fått förhandsinformation om barnet/familjen eller att barnet kommer före informationen och verksamheten har inte fått möjlighet att förbereda introduktionen. Språksamtal och språkkartläggning vid introduktion är en viktig del i introduktionen av alla barn, och speciellt nyanlända och flerspråkiga eller minoritetsspråkiga barn för att kunna bygga på barns tidigare erfarenheter och utmana varje barns språkutveckling och lärande.

Vidare framkom att handlingsplanen för mottagandet av nyanlända behöver revideras, för att innehålla rätt information till förskolorna gällande stödåtgärder.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Mottagningen för nyanlända, Antagningen och den kommunala förskolan behöver samplanera rutiner och processer för hur mottagandet av nyanlända ska se ut för varje enskilt barns bästa.

Alla barn kartläggs inte, bland annat på grund av stora kunskapsbrister om verktyget och att språkkartläggningen inte finns digitaliserat eller ligger tillsammans med introduktionsmaterialet. Språksamtalet finns inte heller som en del av utvecklingssamtalet eller är digitaliserat. Vidare är en försvårande omständighet för både barn/familj och verksamhet att många byten/förflyttningar sker utan övergångsdokumentation.

Den genomförda kartläggningen/nulägesanalysen visar att nyanländas lärande inte synliggörs i det systematiska kvalitetsarbetet och att stöd för en mer utvecklad och fördjupad analys inom detta område saknas. Det finns en brist i det systematiska kvalitetsarbetet vad gäller uppföljning av flerspråkighet.

Resultat av insatserna inom Leda nyanländas lärande i förskola och IKT- digitalprocesstödjare (1.1.1-1.1.4).

Insatser inom utvecklingsområdet

Insatser på organisationsnivå

- Systematiskt kvalitetsarbetet (SKA) med enhetsanalys, föräldraenkät och återkoppling från förskoleklass har tagits fram.
- Styrdokument, en ny mall med tydlig systematik för plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) har tagits fram.
- Utredning pågår av ekonomiskt stöd inkl. nya rutiner för verksamheten med målsättningen att utveckla rutiner och stöddokument (blanketter, kartläggningmaterial) för mottagning av nyanlända barn samt övergångsmaterial.
- Stödbank med dokumentation och filmer för barns utveckling och lärande inkl. språk, kommunikation, matematik, normer och värden på insidan (intranätet) är under utveckling.

Insatser på processnivå för alla rektorer på förskolor med kommunal huvudman

- Temamöten om systematiskt kvalitetsarbete, plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) och språkkartläggning har genomförts.
- Nätverk för rektorer med kollegialt lärande har genomförts.

Insatser på processnivå för personal på förskolor med kommunal huvudman

- Kollegialt lärande om systematiskt kvalitetsarbete, plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) och språkkartläggning har påbörjats.

Deltagare i insatserna

- Beslutande: Avdelningschef förskola
- Ansvarig: Styrgrupp för riktade insatser inom avdelning förskola
- Leder och utför aktiviteter på organisationsnivå: 2 processledare, 3 processtödjare
- Leder aktiviteter på processnivå för rektorer: Områdeschef eller verksamhetsutvecklare förskola
- Leder aktiviteter på processnivå för personal på förskoleenheterna: Rektorer
- Användare/deltagare: Rektorer och deras medarbetare på alla förskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun

Delaktighet i uppföljning av insatserna

- Enkät till rektorer i den kommunala förskoleverksamheten under hösten 2021 (svarsfrekvensen är 30 av ca. 55).

- Enkät om SKA- och PDK-arbetet till 20 rektorer under våren 2022 på de 24 utvalda förskoleenheterna som deltar i Riktade insatser (svarsfrekvensen är 15 av 20).
- Enkät om PDK-arbetet till SKUA-handledare på de 24 förskoleenheter som deltar i Riktade insatser (svarsfrekvensen är 18 av 24).

Mål och effekter

Mål med insatsen leda nyanländas lärande

- Säkerställa att förskolan ger nyanlända och flerspråkiga barn och deras vårdnadshavare en genomtänkt och strukturerad introduktion på förskolan.

Mål med att ha en IKT-digitalprocesstödjare

- Skapa likvärdighet och stöd i arbetet kring nyanlända och flerspråkiga barns lärande för att kunna utveckla verksamheten för barnen utifrån läroplansmålen.

Förväntade effekter

- Likvärdigt mottagande av hög kvalitet i alla förskolor oberoende av var barnen placeras.
- Att det finns en organisation med systematiserade planer och rutiner samt riktlinjer och stödmaterial av nyanlända barn i förskolan i samarbete med Mottagningen för nyanlända och Antagningsenheten.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Säkerställa att förskolan ger nyanlända och flerspråkiga barn och deras vårdnadshavare en genomtänkt och strukturerad introduktion på förskolan	2	1	1	Utveckling av rutiner och stöddokument har påbörjats. Arbetet kommer att fortgå under den fortsatta insatstiden till och med december 2022.
Skapa likvärdighet och stöd i arbetet kring nyanlända och flerspråkiga barns lärande för att kunna utveckla verksamheten för barnen utifrån läroplansmålen	2	1	1	Stödbank med dokumentation och filmer för barns utveckling och lärande inkl. språk, kommunikation, matematik, normer och värden på insidan (intranätet) är under utveckling.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men har ännu inte implementerats i arbetsprocesserna och är därför inte synliga på individnivå.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Likvärdigt mottagande av hög kvalitet i alla förskolor oberoende av var barnen placeras	2	1	1	Dialog om hur likvärdighet ska uppnås pågår inom ledning förskola. Dialog och arbete kommer att fortgå under den fortsatta insatstiden till och med december 2022.
Att det finns en organisation med systematiserade planer och rutiner samt riktlinjer och stödmaterial av nyanlända barn i förskolan i samarbete med Mottagningen för nyanlända och Antagningsenheten	2	1	1	Digitalisering av dokumentationen har påbörjats. Arbetet kommer att fortgå under den fortsatta insatstiden till och med december 2022.

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men har ännu inte implementerats i arbetsprocesserna och är därför inte synliga på individnivå.

Synliga förändringar

Organisationsnivå

- *Uppföljning av flerspråkighet i det systematiska kvalitetsarbetet är framtagen.* Flerspråkighet har lyfts in i enhetsanalysen för förskolan med frågorna:
  - Används språkkartläggningsmaterial i samband med introduktion?
  - Ansökningar av stöd för enheten för flerspråkighet, antal ansökningar, antal beviljade ansökningar.
  - Asylsökande eller nyanlända barn med beviljad ersättning för introduktion?
  - Har förskolan något barn som talar något av följande språk; finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch?
  - Om ja, vilka insatser har genomförts för att ge förutsättningar att utveckla det egna nationella minoritetsspråket?
  - Har förskolan något barn som talar svenskt teckenspråk?
  - Om ja, vilka insatser har genomförts för att ge förutsättningar att utveckla det svenska teckenspråket?
- *Kompetensutveckling för rektorer är genomförd.* En föreläsning om pedagogiskt ledarskap har genomförts.

Individnivå

- *Synen på ledning av nyanländas och flerspråkiga barns lärande har fördjupats. Ca 3/4 av deltagarna som har deltagit i utvärderingen upplever att synen på ledarskapet av nyanlända och flerspråkiga barns lärande har utvecklats. Utvärderingen indikerar att rektorerna ser språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som ett verktyg för att uppnå ökad likvärdighet i undervisningen. Rektorerna ser på frågorna om likvärdighet ur ett helhetsperspektiv där många olika faktorer, som organisation, förhållningssätt, rutiner och arbetsmetoder behöver samverka. Det indikerar att insatsen har fungerat på det sätt som varit avsett och har bidragit till att förtydliga synen på rektorers uppdrag att pedagogiskt leda förskolan.*

Avvikelser

- *Handlingsplan för mottagande av nyanlända kommer inte att revideras utan materialet kommer istället att länkas till via Insidan (intranätet).*
- *Språkkartläggning och språksamtal kommer inte att digitaliseras i Unikum på grund av regelverket inom GDPR. Vidare pågår för närvarande en upphandling av lärplattform.*
- *Utvecklingssamtalsunderlaget kommer inte att göras tillgänglig på flera språk på grund av att det bedömdes vara för resurskrävande.*
- *Vissa studiebesök, stormöten och konferenser är inte genomförda på grund av pandemin.*
- *Försening av insatserna har lett till en förlängning av insatstiden till och med dec 2022 (Skolverket, Dnr 7.4.2-2020:2101).*

Begäran från kommunala förskoleverksamheten i Uppsala kommun om förlängning under höstterminen 2022 av Skolverkets riktade insats för nyanlända och flerspråkiga barns lärande

Den kommunala förskolan har varit hårt drabbad och starkt påverkad under pandemin. Sedan tidig höst 2020 och framåt har personalbristen varit stor på många av förskolorna under långa perioder. Det har inneburit mycket hög arbetsbelastning och orsak till oro och stress hos förskolans personal. Fokus har varit på att skapa och hålla rutiner för minskad smittspridning samt på att ha förskolorna öppna för så många barn som möjligt för att minska påverkan på samhället. Vid hög personalbrist har vi klassificerat verksamheten i olika nivåer där nivån: Trygg och säker verksamhet med god omsorg före utbildningsuppdraget inträffat stora delar av vårterminen. Under framför allt tredje vågen av pandemin har förskolorna ofta gått ut med vädjan till vårdnadshavare att hålla sina barn hemma så långt det går för att ta emot de som har samhällsviktiga arbeten. Under samma period har vi stängt fyra förskolor efter beslut hos Smittskyddsenheten. Rektorerna har arbetat på distans och alla personalmöten har skett digitalt sedan december 2020. I ovan beskrivna läge har

pedagogiskt utvecklingsarbete påverkats negativt i form av att planerade arbeten och nya utvecklingsområden har behövts skjutas framåt i tiden.

Förskoleverksamhetens ledning anser att insatsens alla tre delar behöver förlängas med 6 månader så att den kan få relevant avtryck i verksamheten.

1. Styrning och ledning av verksamhet

Antagningen har inte kommunicerat hur rutiner kring ekonomiskt stöd ska fungera i praktiken eller informerat om vem kommunicerar kartläggningen till rektorer. Systematisering av rutiner och ansvar i processer är fortsatt ett utvecklingsområde som ska samplaneras med Antagningen för att rätt information och stöd kan ges till mottagande rektor. I och med att detta saknas kan inte heller "Handlingsplanen för mottagande av nyanlända barn och familjer" revideras.

Språkkartläggning samt språksamtal har ännu inte fogats samman med introduktionsmaterialet eller utvecklingssamtalsmaterialet då det varit svårt att hitta dokument på språkkartläggning och språksamtal som lämpar sig för digitalisering.

Då varken rutiner eller stödmaterial (för mottagande av nyanlända barn och familjer inklusive språkkartläggning, språksamtal samt reviderad handlingsplan) kunnat färdigställas har även workshop för rektorer och förskollärare framskjutits till 2022.

Plattform för stödmaterial i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt planeras under 2022.

2. Undervisning och lärande

SKUA-handledarna har i olika grad kunnat påbörja handledning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt på sin enhet pga. coronapandemin med endast digitala nätverk som följd. Arbetet planeras att genomföras när restriktionerna lättats, troligen under 2022

3. Förutsättningar för lärande och trygghet

Med handledningsstöd av IKT- och PDK- handledarna kan rektor på sin enhet arbeta vidare med Demokrati-nätverkets material under 2022. Alla rektorer inom förskoleverksamheten kommer att erbjudas plats i fortsatta omgångar av Demokratinätverk.

Med anledning av ovan beskriven situation begär den kommunala förskoleverksamheten i Uppsala att få förlänga alla tre delarna i den riktade

insatsen vilket inbegriper att Processledaren samt de två SKUA-utvecklarna tillsammans med de 24 SKUA-handledarna och IKT-, PDK- och Interkulturella handledarna fortsätter sitt arbete även under höstterminen 2022 tillsammans med uppföljning och utvärdering av hur insatsen utvecklats på enhetsnivå. Denna del av insatsen kommer att tillägsredovisas i början av 2023.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesbedömningen i inledningen till riktade insatser framkom att centrala rutiner i mottagandet av nyanlända barn behövde förtydligas och utvecklas, inklusive vid byten och förflyttningar. Det saknades en systematik i språkkartläggningar och introduktionsmaterial inom avdelning förskola och materialet var inte heller digitaliserat. Vidare saknades en uppföljning av flerspråkighet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Uppföljning av flerspråkighet i det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats, däremot har det visat sig att det inte går att digitalisera alla delar som inledningsvis efterfrågades. De delar som innebär utveckling av rutiner och stöddokument kvarstår och processen kommer att fortgå under den fortsatta insatstiden, till och med december 2022.

Utvärderingarna indikerar att riktade insatser har givit effekt i form av kunskapshöjning i synen på rektors pedagogiska ledarskap av nyanlända och flerspråkiga barns lärande där olika faktorer, som organisation, förhållningssätt, rutiner och arbetsmetoder behöver samverka samt ser språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som ett verktyg för att uppnå ökad likvärdighet i undervisningen. Flerspråkighet har lyfts in i enhetsanalysen för förskolan vilket syftar till att stödja rektor och ledning i det systematiska arbetet i riktning mot ökad likvärdighet mellan olika förskolor.

Fortsatt utvecklingsbehov under förlängd period för Riktade insatser. Samtliga delinsatser riktar sig till alla förskolor med kommunal huvudman i syfte att sprida insatsen.

- *Utveckling av rutiner och stöddokument.* Utredning pågår av ekonomiskt stöd inkl. nya rutiner för verksamheten med målsättningen att utveckla rutiner och stöddokument (blanketter, kartläggningsmaterial) för mottagning av nyanlända barn samt övergångsmaterial.
- *Digitalisera dokumentation gällande nyanlända barn.* Fortsatt arbete med att utveckla insidan (intranätet) med nytt material och länkning till material avseende som avser mottagning av nyanlända barn, språkkartläggning och språksamtal.
- *Utveckla flerspråkighet i det systematiska kvalitetsarbetet.* Fortsatt utveckling av enhetsanalysen avseende flerspråkighet i det systematiska kvalitetsarbetet. Enhetsanalysen planeras vara färdigutvecklad år 2023.

Grundskola

Skapa förutsättningar för studiehandledning på skolorna (1.2)

Problem inom utvecklingsområdet för grundskolan

Det har saknats en fungerande struktur på skolorna vad gäller samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare. Samarbete och samverkan dem emellan är betydelsefull för elevens kunskapsutveckling. Det framkom önskemål från deltagarna på workshop 1 och 2 att det ska finnas en samordnarfunktion på skolorna som kan strukturera arbetet kring nyanlända och flerspråkiga elevers lärande. På workshop 2 efterfrågades även riktlinjer för studiehandledning på huvudmannanivå.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet för grundskolan

Tid och plattformar för samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare har saknats. Det har inte funnits skriftliga rutiner för organisationen kring studiehandledning på skolorna. Skolorna har gjort olika. Det har saknats rutiner för hur elevernas kunskaper följs upp på studiehandledningen.

Resultat av insatsen skapa förutsättningar för studiehandledning på skolorna (1.2.3)

Insatser i utvecklingsområdet

Se beskrivning av insatserna i respektive delinsats.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelningschef grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Deltagare: Rektorer, representanter från enheten för flerspråkighet, lärare, samordnare, studiehandledare och koordinerande samordnare

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer våren 2022 på de 27 utvalda skolorna (svarsfrekvensen är 19 av 27)
- Enkät till samordnarna på de 27 utvalda skolorna, läsåret 2021-22 (svarsfrekvensen är 15 av 27)
- Enkät till lärare som har haft samarbete med studiehandledare på de 27 utvalda skolorna under läsåret 2020-2021 (det totala antalet respondenter är oklart men 52 har besvarat enkäten)

- Enkät till studiehandledare från enheten för flerspråkighet som har studiehandlett på de 27 utvalda skolorna, läsåret 2021-22 (det totala antalet respondenter är oklart men 63 har besvarat enkäten)
- Enkät till elever som har fått studiehandledning, läsåret 2021-22 (det totala antalet respondenter är oklart men 92 har besvarat enkäten)
- Intervju med ledning på enheten för flerspråkighet, våren 2022 (tre av tre deltagare ingick i gruppintervjun)
- Intervju med koordinerande samordnare från enheten från flerspråkighet, våren 2022
- Intervju med samordnare under hösten 2021 (fyra samordnare av 27 ingick i gruppintervjun)
- Intervju med studiehandledare, hösten 2021 (fyra studiehandledare ingick i gruppintervjun)

Mål och förväntade effekter

Mål

- Eleverna får studiehandledning utifrån sina behov.

Förväntade effekter

- Kartläggning görs av elevens behov av studiehandledning (vilka ämnen och område). Skolverkets material steg 3 kan användas.
- Underlaget används för att planera studiehandledningen och undervisningen.
- Ökat samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare.
- Eleverna utvecklar språk- och ämneskunskaper parallellt.

Bedömning av mål- och effekttuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Eleverna får studiehandledning utifrån sina behov	3	2	3	<p>Ca 68 % av rektorena uppger att skolorna har tagit fram rutin för kartläggning av nyanlända elever.</p> <p>Utvärderingen indikerar även att beställning av studiehandledning från enheten för flerspråkighet har fungerat bättre under insatsperioden.</p> <p>En förbättringsprocess mot målet pågår.</p>

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men på skolorna är inte arbetsprocesserna systematiserade. Eftersom lärarna uppmärksammar eleverna i klassrummet får eleverna ändå studiehandledning i hög utsträckning.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Kartläggning görs av elevens behov av studiehandledning	3	2	3	Ca 68 % av rektorerna uppger att skolorna har tagit fram rutin för kartläggning av nyanlända elever.
Underlaget används för att planera studiehandledningen och undervisningen	3	2	2	Ca 42 % av rektorerna uppger att den centrala vägledningen för studiehandledning används som stöd i framtagandet av rutiner för studiehandledning på skolan. Ca 35 % av studiehandledarna svarar att de har bättre förutsättningar att planera studiehandledningen och 25 % har bättre förutsättningar att följa upp studiehandledningen efter insatsperioden.
Ökat samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare	3	2	2	Ca ¼ av studiehandledarna upplever att samarbetet med ämneslärarna har förbättrats på skolorna. Ca 1/5 känner sig mer delaktiga i skolans arbete jämfört med tidigare. Ca 60 % samordnarna anser att samarbetet har förbättrats. Ca 11 % av rektorerna svarar att den centrala vägledningen används som stöd för samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledare. Ca 80 % av lärarna upplever att samarbetet mellan dem och studiehandledare har fungerat bra men lärarna önskar mer tid för att planera och följa upp studiehandledningen tillsammans.
Eleverna utvecklar språk- och ämneskunskaper parallellt	3	2	3	Nästan alla elever anser att studiehandledaren hjälper dem att bli bättre i skolämnen, att det är lättare att förstå det som står i läromedlen när de har gått igenom det med studiehandledaren och att de lär sig nya ord och begrepp när de har studiehandledning. Majoriteten (ca 4/5) av eleverna svarar att studiehandledningen gör att de känner sig säkrare när de ska

			<p>prata svenska med sina klasskamrater.</p> <p>Ca 80-90 % av lärarna upplever att studiehandledningen hjälper eleven att utveckla språk- och ämneskunskaper parallellt.</p> <p>Ca 4/5 av studiehandledarna anser att de studiehandledningen medför att eleverna kommer att förbättra sina ämneskunskaper, ca 56 % anser att eleverna kommer att ha en snabbare språkutveckling i svenska och ca 3/4 anser att eleverna kommer att förbättra sina möjligheter att uppnå kunskapsmålen.</p> <p>Eleverna svarar att på lektionen i sin klass med läraren får ca 84 % av eleverna träna på att prata svenska, ca 94 % får hjälpa att förstå texter. Ca 35 % av lärarna svarar att eleverna får använda sitt starkaste språk i klassrummet.</p> <p>Majoriteten av eleverna svarar att de får använda någon form av språkligt stöd på lektionen med sin lärare och mellan 1/2 och 3/4 av lärarna svarar att de använder någon form av språkligt stöd i undervisningen.</p>
--	--	--	---

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men på skolorna är inte arbetsprocesserna systematiserade. Eftersom lärarna uppmärksammar eleverna i klassrummet så når ändå insatserna för studiehandledning eleverna i en ganska hög utsträckning.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Rektor ger förutsättningar för studiehandledning på skolan.* De sätt som är vanligast för att skapa förutsättningar för studiehandledning på skolorna är att rektorer ser till att lärarna får kunskaper om studiehandledning samt ger samordnaren stöd. Ca 1/3 av rektorerna använder få sätt att ge förutsättningar. Det indikerar att rektor har en långtgående delegering till samordnaren för att organisera studiehandledningen på skolan.

Processnivå

- *Indikation på att kartläggningen av elevens behov av studiehandledning är på väg att förbättras.* Kunskapen om studiehandledning har ökat på skolorna och samordnarna har på olika sätt skapat strukturer för studiehandledningen. Det indikerar att möjligheten att uppmärksamma och tillgodose elevens behov av studiehandledning har förbättrats.

Individnivå

- *Indikation på att eleverna utvecklar språk- och ämneskunskaper parallellt.* Utvärderingen visar att eleverna upplever att de både med studiehandledare och med läraren i klassrummet får använda och lär sig svenska och får använda olika språkliga stöd. Ca 1/5 av eleverna vill ha mer stöd i språket, till exempel att förstå ord- och begrepp, skriva och läsa på svenska och prata svenska, vilket också är ett av syftena med studiehandledning. Ca 12 % önskar mer hjälp med att befästa ämneskunskaper, till exempel i NO och matematik. Några elever lyfter även att de vill ha stöd i flera ämnen än vad de får idag och några vill ha mer tid i studiehandledning.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Inga avvikelser.

Resultat av riktlinjer för studiehandledning (1.2.3.1)

Insatser i delinsatsen

- Arbeta fram riktlinjer för studiehandledning.
- Kommunicera riktlinjerna till rektorerna på de utvalda skolorna.
- Kommunicera riktlinjerna för enheten för flerspråkighet.
- Kommunicera riktlinjerna till samordnarna på de utvalda skolorna.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare tillsammans med arbetsgrupp

Deltagare i arbetsgrupp: Arbetsgrupp med områdeschef, rektorer, representanter från enheten för flerspråkighet, lärare och koordinerande samordnare

Användare: Avdelning grundskola

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer våren 2022 på de 27 utvalda skolorna (svarsfrekvensen är 19 av 27)

Mål

Mål

- På huvudmannanivå arbeta fram centrala riktlinjer för studiehandledning som skolorna kan förhålla sig till för att skapa rutiner för den egna verksamheten.

Förväntade effekter

- Skapa likvärdighet kring studiehandledningen på skolenheterna.
- Alla skolor har rutiner för hur arbetet ska ske.
- Rutiner för hur samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledare kan se ut.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måloppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
På huvudmannanivå arbeta fram centrala riktlinjer för studiehandledning som skolorna kan förhålla sig till för att skapa rutiner för den egna verksamheten	3	2	1	En central vägledning för studiehandledning är framtagen. Riktlinjer har ändrat titel till vägledning i processen. Ca 70 % av rektorerna svarar i utvärderingen att vägledningen är kommunicerad eller att den planeras att kommuniceras.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men har ännu inte implementerats fullt ut i arbetsprocesserna och är därför inte synliga på individnivå.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Likvärdighet kring studiehandledning på skolenheterna	2	1	1	Något färre än hälften (ca 42 %) av rektorerna menar att den centrala vägledningen för studiehandledning är ett verktyg som ger förutsättningar för att eleverna ska få likvärdig studiehandledning oavsett vilken skola de går på (skolor som har studiehandledning). Ca 68 % av rektorerna uppger att skolorna har tagit fram rutin för <u>kartläggning</u> av nyanlända elever.
Alla skolor har rutiner för hur arbetet ska ske	3	3	2	Ca 63 % av rektorerna uppger att vägledningen används som stöd för att organisera studiehandledningen på skolan.

				<p>Ca 42 % av rektorerna uppger att den centrala vägledningen för studiehandledning används som stöd i framtagandet av rutiner för studiehandledning på skolan.</p> <p>Ca 79 % av rektorerna för skolorna uppger att skolorna har tagit fram rutin för mottagande av nyanlända elever.</p>
Rutiner för hur samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledare kan se ut	2	1	1	I den centrala vägledningen för studiehandledning finns exempel på hur rutiner för samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledare kan se ut.

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men på skolorna är inte arbetsprocesserna systematiserade även om rutiner har tagits fram. Därför är inte processerna synliga på individnivå.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Skriftliga rutiner för mottagande av nyanlända elever är framtagna på majoriteten av de utvalda skolorna.*

Processnivå

- *Den centrala vägledningen för studiehandledning används som stöd i arbetet på skolorna. Det vanligaste sättet som vägledningen används är som stöd med framtagandet av rutiner. Det näst vanligaste är i planeringen av studiehandledning. Alla rektorer som känner till vägledningen använder den på något sätt men det är få som använder den allsidigt.*

Avvikelser

Inga avvikelser.

Resultat av insatsen samordnare på skolorna (1.2.3.2)

Insatser i delinsatsen

- Samordnare på skolorna
- Nätverk för samordnare, ca 1-2 gånger per läsår

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare tillsammans med koordinerande samordnare

Deltagare: Samordnare (lärare på de utvalda skolorna som deltar in insatsen)

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer våren 2022 på de 27 utvalda skolorna (svarsfrekvensen är 19 av 27)
- Enkät till samordnarna på de 27 utvalda skolorna, läsåret 2021-22 (svarsfrekvensen är 15 av 27)
- Enkät till studiehandledare som har studiehandlett på de 27 utvalda skolorna, läsåret 2021-22 (det totala antalet respondenter är oklart men 63 har besvarat enkäten)
- Intervju med ledning på enheten för flerspråkighet, våren 2022 (tre av tre deltagare i en gruppintervju)
- Intervju med samordnare, hösten 2021 (fyra av 27 deltagare i en gruppintervju)
- Intervju med studiehandledare, våren 2022 (tre deltagare i en gruppintervju)

Mål

Mål

- Samordnaren samordnar insatser som berör nyanlända/flerspråkiga elevers lärande, bland annat studiehandledningen.

Förväntade effekter

- Samordnaren ser till att kartläggningar av elevers behov av studiehandledning genomförs.
- Ta fram rutiner för skolan vad gäller studiehandledning.
- Skapa plattform för samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare.
- Implementera metoder för framgångsrik studiehandledning på skolorna.
- Tillsammans med personal följa upp hur studiehandledningen påverkar elevernas resultat på sikt.

- Skapa en helhetsbild kring nyanlända/flerspråkiga elevers lärande vad gäller mottagande, kartläggningar, undervisning och övergångar.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Samordnaren samordnar insatser som berör nyanlända/flerspråkiga elevers lärande, bland annat studiehandledningen	4	3	2	Utvärderingarna indikerar att skolor med samordnare har en förbättrad struktur, logistik och kommunikation gällande studiehandledning samt att kunskapen om studiehandledning har ökat på skolorna. Grundskolans ledning har beslutat att skolor kan välja att ha samordnarrollen kvar även efter att riktade insatser har slutförts.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit långt och samordnarna arbetar med att systematisera arbetsprocesserna. Däremot har inte arbetet nått fram till eleverna och lärarna på individnivå på alla skolor.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Ser till att kartläggningar av elevers behov av studiehandledning genomförs.	3	2	3	50 % av skolorna har enligt samordnarna skriftliga rutiner för kartläggning steg 2. Vid intervju med samordnarna framkom att på flera skolor fungerar samordnaren som ett nav för studiehandledning på skolan och koordinerar olika frågor som till exempel elevers behov av studiehandledning.
Ta fram rutiner för skolan vad gäller studiehandledning	3	2	2	Ca 64 % av samordnarna svarar att det finns skriftliga rutiner för studiehandledning på skolorna. Ca 26 % av rektorerna ser till att det finns skriftliga rutiner för studiehandledning på skolan. Utvärderingen visar att flera av samordnarna upplever att de kan ha kontroll och överblick över alla årskurser på skolan och stödja rektor i administrativa uppgifter. Samordnaren stödjer vid beställning av studiehandledning, svarar på frågor, är kontaktperson för lärare och studiehandledare samt ordnar logistiska frågor som tid och lokal. Det finns också samordnare som arbetar på annat sätt.

Skapa plattform för samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare	3	2	2	Ungefär hälften av studiehandledarna anser att det har skett en förbättring av samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledare. De flesta anser att det har skett en förbättring gällande att få kontakt med ämneslärarna samt att få material av dem inför studiehandledningen. Ungefär hälften följer även upp studiehandledningen med läraren. Ca 70 % av samordnarna anser att det har skett en förbättring av samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare.
Implementera metoder för framgångsrik studiehandledning på skolorna	2	2	2	Ca hälften av studiehandledarna upplever att kunskapen om studiehandledning har ökat på skolorna. I utvärderingen uppger några samordnare att den nya kunskapen om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt påverkar tänket kring studiehandledning.
Tillsammans med personal följa upp hur studiehandledningen påverkar elevernas resultat på sikt	2	2	1	Ca 84 % av rektorerna ger samordnaren stöd att organisera för studiehandledningen på skolan. Se avvikelser.
Skapa en helhetsbild kring nyanlända/flerspråkiga elevers lärande vad gäller mottagande, kartläggningar, undervisning och övergångar	3	3	3	Ca 50-75 % av samordnarna och rektorerna uppger att det har tagits fram rutiner för dessa områden. Det varierar mellan skolor, vilket kan bero på skolans behov av rutiner. Alla skolor har inte ISP. Individuella studieplaner behövs endast på högstadiet osv. Det kan också vara så att det redan fungerar bra på skolan, så att skriftliga rutiner inte behövs. Ca 79 % av rektorerna uppger att skolorna har tagit fram en rutin för mottagande av nyanlända elever.

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå och processnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, men arbetsprocesserna är inte systematiserade fullt ut. På många skolor syns effekter för eleverna på individnivå.

Synliga förändringar i förhållande till mål

Organisationsnivå

- *Hög nöjdhet med samordnarrollen.* En majoritet av rektorerna anser att samordnarrollen ska vara kvar efter insatsperioden, vilket indikerar att samordnarrollen har fungerat bra under insatsperioden och avlastat rektor i de frågor som samordnaren har ansvarat för. Samordnaren har tagit fram rutiner och underlättat arbetet med mottagande av nyanlända elever samt koordineringen av studiehandledning på skolan. Grundsärskolorna har fått ökat förståelse för vikten av studiehandledning för elevers språk- och ämnesutveckling. På en grundsärskola har det anställts studiehandledare.

Avvikelser

Samordnarna har träffat ca 1-2 gånger per termin i ett nätverk, vilket inte finns beskrivet i åtgärdsplanen.

Det är svårt att mäta studiehandledningens effekt på elevers resultat. Metoder för uppföljning av elevernas resultat utifrån studiehandledning (men även SKUA och sva behöver utvecklas).

Resultat av insatsen representant från enheten för flerspråkighet i kompetensteamet för nyanlända (1.2.3.3)

Insatser i delinsatsen

- Representant från enheten för flerspråkighet i kompetensteamet för nyanlända- och flerspråkiga elevers lärande (koordinerande samordnare).
- Planera och genomföra nätverksträffar för samordnarna.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare

Deltagare: Representant från enheten för flerspråkighet (koordinerande samordnare)

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Intervju med koordinerande samordnare, våren 2022

Mål

Mål

- Skapa förutsättningar för studiehandledningen på skolenheterna.

Förväntade effekter

- Stödja samordnarna på skolorna kring frågor som berör studiehandledning.
- Ökat samarbete mellan grundskolan och enheten för flerspråkighet.
- Gemensam förståelse för uppdraget.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Skapa förutsättningar för studiehandledningen på skolenheterna	3	3	3	Koordinerande samordnare har genomfört nätverksträffar där samordnarna har fått stöd i rollen samt deltagit i kompetensteamet för nyanlända elevers lärande.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår och har gett resultat på alla nivåer inklusive på individnivå för samordnarna.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Stödja samordnarna på skolorna kring frågor som berör studiehandledning	3	3	3	Nätverksträffar för samordnarna har genomförts regelbundet under insatsperioden. Ansvar för koordinering av den digitala plattformen för samordnarna, till exempel att svara på frågor om studiehandledning.
Ökat samarbete mellan grundskolan och enheten för flerspråkighet	3	3	3	I Kompetensteamet ingår grundskolan, enheten för flerspråkighet inklusive den koordinerande samordnaren.
Gemensam förståelse för uppdraget	3	3	3	Frågor från grundskolan och enheten för flerspråkighet samordnas i Kompetensteamet. Ledningen för enheten för flerspråkighet och den koordinerande samordnaren anser vid utvärdering att grundskolorna har fått en ökad förståelse för studiehandledning och att samarbetet mellan grundskolorna och EFF fungerar bättre.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår och har gett resultat på alla nivåer inklusive på individnivå för samordnarna.

Synliga förändringar i förhållande till mål

Processnivå

- *Förutsättningar för studiehandledning har skapats för samordnarna. Ca 1-2 gånger per termin har det getts möjlighet till nätverksträffar där olika frågor om studiehandledning har diskuterats och där samordnarna har fått stöd i sin roll.*

Individnivå

- *Ökad gemensam förståelse för uppdraget.* De behov som enheten för flerspråkighet har haft gällande bättre struktur för beställningar av studiehandledning, schema- och lokalplanering, kommunikation med snabbare återkopplingar och ökad kunskap om studiehandledning på skolorna har till stor del uppfyllts genom införande av samordnarfunktionen. Vidare har kompetensteamet, utbildningen i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) och SKUA-arbetet på enheten bidragit till att ledning och personal på enheten har ökat sin känsla av delaktighet med grundskolan.
- *Ökad förståelse för behov av samverkan mellan SKUA, svenska som andraspråk (sva) och studiehandledning.* Utvärderingen visar att samordningen mellan grundskolan och enheten för flerspråkighet har medfört en ökad förståelse för kopplingen mellan sva, SKUA och studiehandledning på högre ledningsnivå.

Avvikelser

Koordinator för samordnarna har planerat och genomfört nätverksträffar för samordnarna, ca 1-2 gånger per termin, vilket inte står beskrivet i åtgärdsplanen.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesbedömningen i inledningen till riktade insatser framkom att det saknades tid och plattformar för samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare. Det saknades skriftliga rutiner för organisationen kring studiehandledning på skolorna och för hur elevernas kunskaper följs upp på studiehandledningen. Skolorna gjorde på olika sätt.

Samordnarna på de utvalda skolorna har bidragit till att skapa större likvärdighet mellan de skolorna som är med i insatsen, även om likvärdigheten behöver utvecklas ytterligare. Det som har blivit mer likvärdigt är att på de flesta skolor finns nu skriftliga rutiner för arbetet med nyanlända- och flerspråkiga elever lärande. Det har skapats plattformar för samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare. Samordnarna har också haft en funktion som kontaktperson mellan enheten för flerspråkighet samt skolorna. Studiehandledare upplever att kunskapen om studiehandledning på skolorna har ökat bland lärarna, vilket var en av samordnarnas uppgifter.

Fortsatt utvecklingsbehov

- *Samordnarfunktionen kvarstår.* Många skolor med elever i behov av studiehandledning kommer att fortsätta ha samordnare.
- *Koordinerande samordnare kvarstår.* Koordinerande samordnare kommer att finnas kvar i kompetensteamet och hålla i nätverk för samordnarna.

- *Fortsatt arbete för att säkerställa att elever som har behov av studiehandledning får det.* Utvärderingen indikerar att skolan behöver fortsätta att utveckla förmågan att bedöma behovet av studiehandledning. Olika kompetenser behöver samarbeta i skolan för att eleven ska få rätt stödinsats.
- *Utveckla studiehandledningens kvalitet.* Utvärderingarna indikerar att rektorer och lärare har olika synsätt på studiehandledning. I skolan behövs mer kunskap om studiehandledning, andra länders skolsystem samt hur elever är vana att lära in för att stödja dem i studieteknik. Även kunskap om hur elever som upplevt trauma agerar. Sammantaget skulle det kunna påverka metodutvecklingen av studiehandledningen. Vidare finns indikation på behov av förbättrad ämneskunskap hos studiehandledarna.
- *Fortsatt utveckling av samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare.* Tid för samarbete uppges både lärare och studiehandledare som den viktigaste faktorn för att öka samarbetet.
- *Fortsatt implementering av den centrala vägledningen.* Eftersom inte alla rektorer har kommunicerat vägledningen på skolorna så indikerar det att implementeringen inte har gått som planerat. Det vanligaste sättet som vägledningen används är som stöd med framtagandet av rutiner. Det näst vanligaste är i planeringen av studiehandledning. Alla som känner till vägledningen använder den på något sätt men det är väldigt få som använder den allsidigt. Det indikerar att vägledningen behöver fortsätta att förankras och implementeras på skolorna.
- *Förankra och kommunicera den centrala vägledningen som verktyg för likvärdighet.* Eftersom endast något färre än hälften av de svarande menar att vägledningen är ett verktyg för likvärdighet så behöver det förankras att vägledningen är ett verktyg för att utveckla likvärdig studiehandledning i Uppsala kommun.
- *Inkludera studiehandledning i det systematiska kvalitetsarbetet för att uppnå likvärdig studiehandledning.* Av utvärderingarna framkommer att det har varit framgångsrikt att införa samordnarfunktionen, men det framkommer också att samordnarna arbetar på olika sätt och att rektorerna prioriterar på olika sätt. De skolor där rektor ger flest förutsättningar till samordnaren att organisera inom sitt ansvar är skolor som har haft förberedelseklasser och där samordnarna har arbetat länge med nyanlända. För att ta ytterligare utvecklingssteg mot likvärdighet indikerar det att studiehandledning behöver inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet med mål som kopplar elevens kunskapsprogression till både studiehandledning och SKUA.

Gymnasieskola

Implementera och utveckla Studiehandledning på modersmålet (1.3)

Problem inom utvecklingsområdet för gymnasieskolan

Under workshop 1 och 2 som genomförde höstterminen 2019 identifiera utvecklingsområdet inom studiehandledning på modersmålet, att:

- Studiehandledare saknar gemensamma riktlinjer, förutsättningar och AID-kod för studiehandledare på modersmålet
- Brist på kunskaper om studiehandledningsuppdraget både på ledning- och lärarnivå.
- Höga kostnader för beställning av studiehandledning centralt.
- Det saknas någon som är samordningsansvarig för studiehandledning på gymnasieskolan.
- Saknar nätverk för studiehandledare för erfarenhetsutbyte, val av metoder, läromedel och digitalt stöd.
- Brist på tid för samplanering mellan ämneslärare och studiehandledaren.
- Brist på studiehandledarens kompetensen inom skolans styrdokument, didaktiska och digitala verktyg.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet för gymnasieskolan

Brist på kunskaper kring studiehandledning som begrepp och funktion på gymnasiet nationella program. Resursen samordnades och beställdes bara på språkintruktionsprogrammet och på en av övriga IM-program men inte på andra nationella program. Annan orsak är brist på samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare samt det saknar gemensamma riktlinjer och rutiner för organisering av studiehandledning på gymnasieskolan.

Resultat av insatsen kompetensutveckla studiehandledare i gymnasieskolan (1.3.3.1)

Resultat av insatsen nätverk för kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte (1.3.3.2)

Insatser inom utvecklingsområdet

- Kompetensutveckling för studiehandledare i gymnasieskolan, fortbildning ”Studiehandledning i skolan”, 7,5 HP, via Uppsala universitet.

- Seminarium med föreläsningar och workshop arrangerades av Uppsala universitet för rektorer och ämneslärare i gymnasieskolan.
- Seminarium med föreläsningar och workshop arrangerades av Uppsala universitet för lärare och studiehandledare på Språkintröduktion.
- Ett nätverk för studiehandledare som är anställda i gymnasieskolan i syfte att ha kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte. Nätverket etablerades av processledare i samarbete med programrektorer, nätverksledare och IKT-pedagog.
- Skapat en materialbank på kommunnivå för material och planeringar inom studiehandledning på olika språk.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelningschef kommunal gymnasieskola

Ansvarig: Verksamhetsutvecklare och processledare

Utför aktiviteterna: kursansvarig via Uppsala universitet, processledare, nätverksledare, IKT-pedagogen i samarbete med Verksamhetsutvecklare och programrektorer.

Deltagare: Rektorer, lärare, studiehandledare, nätverksledare och IKT-pedagog på alla eller utvalda gymnasieskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun. Deltagare i vissa delinsatser har även varit och enheten för flerspråkighet (EFF) på Uppsala kommun samt Uppsala universitet.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Rektorer, lärare, studiehandledare, nätverksledare, IKT-pedagog och elever på utvalda gymnasieskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun.

Insatser har utvärderats med enkäter vid olika tillfällen under insatsperioden.

Utvärderingar har genomförts via enkäter och intervju:

Enkät till rektorer våren 2022 på de 4 utvalda gymnasieskolorna (svarsfrekvensen är 6 av 8).

Enkät till lärare som har haft samarbete med studiehandledare på de fyra utvalda gymnasieskolorna under läsåret 2020-2022 (svarsfrekvensen är 56 av 150).

Enkät till studiehandledare som är anställda på gymnasiet och som har studiehandlett på de 4 utvalda skolorna, läsåret 2020-2022 (svarsfrekvensen är 11 av 13).

Gruppintervju med tre rektorer, våren 2021.

Gruppintervju med sex lärare fördelat i tre grupper, våren 2021.

Gruppintervju med fem elever, hösten 2021.

Intervju/avstämning med den centrala samordnare, våren 2022.

Utvärderingsresultatet av gruppintervju analyseras i samarbete med Uppsala universitet, och redovisas i rapporten *Efter fortbildning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt*.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Öka måluppfyllelse och elevresultaten genom att öka kvalitén i klassrumsprocessen.
- Höja förmågan att organisera/samordna studiehandledningen och val av metoder, läromedel och digitalt stöd.
- Kompetensutveckla studiehandledaren att jobba med språk och kunskaper parallellt.

Förväntade effekter

- En mer likvärdig och anpassad undervisning för flerspråkiga elever.
- Med höga förväntningar och individualisering möta eleven på den optimala nivån.
- Öka samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare.
- Öka måluppfyllelse hos nyanlända och flerspråkiga elever på gymnasiet.

Bedömning av mål- och effektoppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Öka måluppfyllelse och elevresultaten genom att öka kvalitén i klassrumsprocessen	3	2	2	Utvärderingen indikerar att 3/4 av lärarna upplever att elever som får studiehandledning på sitt modersmål är mer delaktiga och når längre i sitt lärande under lektioner som genomförs på svenska. 2/3 av rektorerna anser att studiehandledningen påverkar elevens måluppfyllelse, medan 1/3 anser att den gör det delvis.
Höja förmågan att organisera/samordna studiehandledningen och val av metoder, läromedel och digitalt stöd Ta del av aktuell forskning och modeller för praktisk studiehandledning (1.3.3.3.1) Stärka studiehandledarens roll så att en kvalitativ studiehandledning på hög kognitiv nivå kan ges (1.3.3.1)	3	2	2	Ca 90 % av studiehandledarna upplever att de har ökat sina kunskaper om metoder och verktyg i studiehandledning, samt att de ökat sin förmåga att välja metod i relation till elevens förutsättningar samt att de känner sig säkrare i sin yrkesroll. En materialbank (plattform) har skapats. Metoder och material delas mellan studiehandledare och mellan studiehandledare och ämneslärare.

				Utvärderingen indikerar att ca 90 % av studiehandledarna använder material från materialbanken i studiehandledningen.
Kompetensutveckla studiehandledaren att jobba med språk och kunskaper parallellt	3	2	3	<p>Planerad kompetensutveckling är genomförd.</p> <p>Ett nätverk för studiehandledare har skapats och är igång.</p> <p>Utvärderingen indikerar att majoriteten av rektorer, lärare och studiehandledare anser att studiehandledning syftar till att öka eleverns förmåga att förstå och uttrycka kunskaper i olika ämnen på svenska.</p> <p>Utvärderingen indikerar att majoriteten av eleverna svarar att de får använda någon form av språkligt stöd på lektionen med sin lärare. Eleverna beskriver dock flera strategier under intervjun där elevernas modersmål utnyttjas i ämnesundervisningen. Elever berättar om lärare som hänvisar exempelvis till inläsningstjänster, studie.se eller andra typ verktyg av språkstöd i undervisningen.</p>

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, att nätverket stödjer studiehandledarnas arbetsprocesser och studiehandledarens kompetens är under utveckling.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
En mer likvärdig och anpassad undervisning för flerspråkiga elever	2	2	2	<p>Ca 89 % av rektorerna och lärarna uppger att de vet eller delvis vet vilka i elever som har behov av studiehandledning och har tillräckliga kunskaper för att identifiera elevernas behov av studiehandledning.</p> <p>Ca 4/5 av lärarna vet vem de ska kontakta för att se till att elever får studiehandledning på modersmålet. Ca 4/5 av lärarna menar att de vet vem de ska kontakta för beslut om studiehandledning.</p> <p>Samtliga rektorer uppger att de har rutiner för att bedöma om en elev är i behov av studiehandledning.</p> <p>En blankett för planering och uppföljning av studiehandledning har tagits fram.</p>

Med höga förväntningar och individualisering möta eleven på den optimala nivån	2	2	2	<p>Ca 89 % av rektorerna och lärarna uppger att de vet eller delvis vet vilka i elever som har behov av studiehandledning och har tillräckliga kunskaper för att identifiera elevernas behov av studiehandledning.</p> <p>Alla elever under intervjun anser att deras lärare tillåter dem att använda sitt modersmål i klassrummet och att de får studiehandledning om de behöver det.</p>
Öka måluppfyllelse hos nyanlända och flerspråkiga elever på gymnasiet	2	2	2	<p>Utvärderingen indikerar att $\frac{3}{4}$ av lärarna upplever att elever som får studiehandledning på sitt modersmål är mer delaktiga och når längre i sitt lärande under lektioner som genomförs på svenska. $\frac{2}{3}$ av rektorerna anser att studiehandledningen påverkar elevens måluppfyllelse, medan $\frac{1}{3}$ anser att den gör det delvis.</p> <p>En elev uttrycker att när man förstår ett ämnesinnehåll på både svenska och modersmål ökar säkerheten och förståelsen vilket i sin tur kan underlätta elevens möjlighet att delta och motivera sitt svar. <i>"När man har fattat på båda språken då blir man 100% säker på vad du säger och vad de går igenom. Du fattar på båda hållen, och sedan du motiverar ditt svar också. Jag tror det är jättebra att man fattar på båda språken".</i> (Elev 2).</p>

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå har utvecklingsarbetet kommit igång, studiehandledarnas arbetsprocesser och kompetens är under utveckling. På individnivå för eleven pågår utvecklingen men är för nuläge svårt att mäta.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Förbättrad identifiering och kartläggning av vilka elever som är i behov av studiehandledning.* Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det, (kap 9 § 9, Gymnasieförordningen). Utvärderingen indikerar att kunskapen om studiehandledning har ökat och att identifieringen av vilka elever som är i behov av studievägledning har systematiserats. Utvärderingen indikerar dock att lärare och rektorer har olika uppfattningar om i vilken utsträckning elever som behöver studiehandledning faktiskt får det. Lärarnas bedömning är att ca hälften av eleverna på de utvalda skolorna får studiehandledning om de behöver det, medan rektorerna bedömer att $\frac{2}{3}$ får studiehandledning och $\frac{1}{3}$ endast får det delvis om de behöver det.
- *Studiehandledning erbjuds till fler elever.* Vid nulägesinventeringen inför att Åtgärdsplanen skrevs, hade nationella program 0 timmar

studiehandledning, vilket motiverades med höga kostnader för stödet centralt samt att det saknades central samordning av studiehandledning på gymnasieskolan. Under insatsperioden har studiehandledning schemalagts på de utvalda skolorna med 4 tim/vecka i fyra olika språk. Däremot har inte studiehandledning erbjudits på alla språk.

- *Blankett för plan och uppföljning av studiehandledning har tagits fram och används.* Blanketten används för planering och uppföljning av studiehandledningen. Skolorna har även börjat ange studiehandledning som en åtgärd i åtgärdsplanen när eleven riskerar att inte nå målen av ett ämne eller kurs. Elevernas behov dokumenteras som extra anpassning eller särskilt stöd.
- *Läraren vet vem läraren ska kontakta om eleven är i behov av studiehandledning.* Utvärderingen indikerar att 4/5 av lärarna vet vem de ska kontakta för att se till att elever får studiehandledning på modersmålet. Ca 4/5 av lärarna menar att de vet vem de ska kontakta för beslut.
- *Studiehandledning schemaläggs.* Studiehandledning schemaläggs på de skolor som varit i insatsen, och studiehandledningsprocessen följs upp antingen av programrektorerna eller specialpedagogerna på skolorna.
- *En materialbank har skapats och används.* Materialbanken har tagits fram genom nätverket för studiehandledare.
- *Ett nätverk för studiehandledare på gymnasieskolan har skapats och är igång.* I nätverket deltar samtliga studiehandledare. Under insatsperioden har en central nätverksledare ansvarat för att leda nätverket i samarbete med en IKT-pedagog.

Processnivå

- *Rektor följer upp studiehandledning.* Utvärderingen indikerar att samtliga rektorerna på de utvalda skolorna gör uppföljning på något sätt. Ca hälften av rektorerna gör uppföljning av studiehandledning vid pedagogiska konferenser/möten. En tredjedel gör uppföljning genom enskilt samtal med ämnesläraren eller mentorn och hälften gör uppföljning på andra sätt via elevhälsans möten, uppföljning av åtgärdsplanen och utvecklingssamtal. Det finns exempel på att rektor gör enskild uppföljning samt uppföljning i grupp med lärare och elevhälsa. Det finns också exempel på att lärare gör uppföljning med eleven och vårdnadshavaren.

Individnivå

- *Kännedom om studiehandledningens roll i elevens lärande.* Studiehandledning syftar till att öka elevernas ämneskunskaper och utveckla deras olika förmågor, bland annat det svenska språket. Utvärderingen indikerar att majoriteten av rektorerna, lärarna och

studiehandledare anser att studiehandledningen syftar till att öka elevers förmåga att förstå och uttrycka kunskaper i olika ämnen på svenska.

- *Hög tilltro till studiehandledning som stöd för elevens lärande och delaktighet.* Utvärderingen indikerar att $\frac{3}{4}$ av de lärare som har svarat på enkäten upplever att de elever som får studiehandledning på sitt modersmål är mer delaktiga och når längre i sitt lärande under lektioner som genomförs på svenska. $\frac{2}{3}$ av rektorerna anser att studiehandledningen påverkar elevens måluppfyllelse, medan $\frac{1}{3}$ anser att den gör det delvis. Eleverna är mycket nöjda med studiehandledningen och önskar att öka antal studiehandledningstimmar än vad skolan har planerat. Av utvärderingen framkommer att uppfattningarna är att det krävs en ändamålsenlig organisation av studiehandledningen och tillräcklig ämneskompetens hos studiehandledaren.
- *Ökade kunskaper om metoder och verktyg samt stärkt yrkesroll för studiehandledarna.* Utvärderingen av för studiehandledare indikerar att fortutbildningen och nätverket har bidragit till lärande och stärkt yrkesrollen. Nätverket har även byggt upp en materialbank. Deltagarna i nätverket har delat sina erfarenheter, kompetenser och material. Även fortbildningen har bidragit till en kunskaphöjning. Uppsala universitet har utvärderat fortbildningen, se delrapport 2021.
- *Ökat självförtroende för elever som får studiehandledning.* Utvärderingen indikerar att studiehandledare och rektorer upplever att elever som får studiehandledning på sitt modersmål brukar få bättre självförtroende. Tre av de fem elever som deltog i fokusgruppsintervju upplever att det är positivt att de får studiehandledning och nämner att studiehandledaren hjälper dem med när de ska skriva viktiga begrepp, med språket och att svara på frågor. Till exempel beskriver elev 4 att: *"för mig när [studiehandledaren] hjälper mig i studiehandledning med historia, då förstår jag allt på lektionen och då är jag aktiv och svara på frågor och håller med. Det hjälper mig,"* (Elev 4).

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

- I utbildningen Studiehandledning i skolan, 7,5 HP, via Uppsala universitet, deltog 15 studiehandledare. Fyra av deltagaren har slutat sina tjänster och har därför inte deltagit i utvärderingen. I utbildningen ingick inte kompetensutveckling i didaktik och ämneskunskaper.
- Låg svarsfrekvens för elevenkäten medför att enkäten stryks. Utvärderingen av elevperspektivet utgår därför enbart från en intervju med en elevgrupp hösten 2021.

Resultat av insatsen implementera och samordna studiehandledning på nationella program (1.3.3.3)

Insatser i delinsatsen

- En central samordnare på 10 % för att samordna studiehandledning i gymnasieskolor.
- Processledare i samarbete med samordnare har rekryterat studiehandledare i arabiska, dari, somali och tigrinja.
- Tagits fram en blankett "Planering och uppföljning av studiehandledning på modersmålet" (bilaga 1).
- Samordnare har tillsammans med programrektorerna schemalagt studiehandledning, kartlagt behovet av studiehandledning, se till att rutiner och riktlinjer kring planering och utvärdering av studiehandledning implementeras och följs upp på de utvalda skolorna.
- Samordnare har haft regelbundet följt upp studiehandledning på de utvalda skolorna.

Deltagare i insatsen

Samordnare, programrektorerna, ämneslärare, studiehandledare och specialpedagoger i samarbete med Processledare.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Samordnare, lärare, programrektorerna, studiehandledare, specialpedagoger och elever på de utvalda skolorna. Se respektive delinsats.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Ge studiehandledare, ämneslärare och elever förutsättningar för studiehandledning som en del av det systematiska kvalitetsarbetet för nyanlända elevers lärande på skolenheten.

Förväntade effekter

- Samordnaren skapar förutsättningar på skolorna genom skriftliga rutiner och riktlinjer för studiehandledning.
- Öka samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Ge studiehandledare, ämneslärare och elever förutsättningar för studiehandledning som en del av det systematiska kvalitetsarbetet för nyanlända elevers lärande på skolenheten	3	3	2	<p>Samordnare för studiehandledarna i gymnasieskolan har funnits på 10 % under insatsperioden.</p> <p>Studiehandledning har schemalagts på nationella program på de utvalda skolorna.</p> <p>Studiehandledning har lyfts in i det systematiska kvalitetsarbetet på gymnasieskolan.</p>

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå och processnivå pågår utvecklingsarbetet. Men på individnivå hos skolpersonal är implementeringen inte fullt genomfört.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Samordnaren skapar förutsättningar på skolorna genom skriftliga rutiner och riktlinjer för studiehandledning	3	3	2	<p>Utvärderingen indikerar att majoriteten av lärare, studiehandledare och rektorerna upplever att samordningen under insatsperioden har underlättat planeringen kring studiehandledning.</p> <p>Den framtagna blanketten underlättar samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare.</p> <p>Samtliga rektorer uppger att de har rutiner för att bedöma om en elev är i behov av studiehandledning.</p>
Öka samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare	2	2	2	<p>Majoriteten av ämneslärare och studiehandledare upplever att den centrala samordningsrollen har ökat samarbetet mellan ämneslärare och studiehandlarna.</p> <p>Av de centrala riktlinjerna för studiehandledning framgår att rektor ska ge förutsättningar till lärare att samarbeta med studiehandledarna.</p>

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå och processnivå pågår utvecklingsarbetet. Men på individnivå är utvecklingen av samarbetet mellan studiehandledarna och ämneslärarna inte fullt genomförd.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Samordnare för studiehandledning.* En central samordnare för gymnasieskolans studiehandledare har funnits på 10 % under insatsperioden i syfte att samordna studiehandledning och kontakterna har skett med programrektorerna, specialpedagoger och ämneslärare. Samordnaren har också haft kontakt med studiehandledarna och skolan. Av de centrala riktlinjerna för studiehandledning framgår att rektor ska ge förutsättningar till lärare att samarbeta med studiehandledarna.
- *Samarbetsträffar mellan studiehandledare och ämneslärare,* samarbetsträffar under studiedagar och seminarier ökade samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare som deltog i träffarna.
- *Studiehandledning schemaläggs.* Studiehandledning schemaläggs på de skolor som varit i insatsen, och studiehandledningsprocessen följs upp antingen av programrektor eller specialpedagog på skolorna.

Processnivå

- *Ökat samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare.* Majoriteten av ämneslärare och studiehandledare upplever att central samordningsrollen och seminarier via Uppsala universitet har ökat samarbetet mellan ämneslärare och studiehandledarna.

Individnivå

- *Samordningen har bidragit till att studiehandledarna känner sig säkrare i sin yrkesroll.* Majoriteten av studiehandledarna upplever att samordning av studiehandledning under insatsperioden har bidragit till att studiehandledarna känner sig säkrare i sin yrkesroll.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Har rekryterat ytterligare en samordnare på 10% i en av de utvalda skolorna för att säkerställa implementeringen uppföljning av studiehandledningen internt.

Resultat av insatsen gemensamma riktlinjer för studiehandledning på gymnasieskolan (1.3.3.4)

Insatser i delinsatsen

- Riktlinjer och rutiner för studiehandledning på modersmålet inom gymnasieskolan (bilaga 2).
- Arbetsgrupp på huvudmannanivå har tagit fram Studiehandledare på modersmålet som befattning och funktion.
- Arbetsgrupp på huvudmannanivå har tagit fram kravprofilen för befattningen Studiehandledare på modersmålet på gymnasieskolan.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelningschef kommunal gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med HR och Verksamhetsutvecklare

Utför aktiviteterna: Samarbetsgrupp med två forskare från Uppsala universitet, två representanter från enheten för flerspråkighet, en studiehandledare, två programrektorer i gymnasieskola, en representant från HR-enheten, Processledare för Skolverkets riktade insatser gymnasieskolan.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Deltagare: Utvärdering med rektorer, lärare och studiehandledare på utvalda gymnasieskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun.

Kontroll med HR-enheten att förändringar i befattningen studiehandledare är verkställda.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Tydliggöra studiehandledarens uppdrag och skapa riktlinjer.

Förväntade effekter

- Gemensamma riktlinjer för studiehandledare genom att tydliggöra studiehandledningsuppdrag, titel, arbetsbeskrivning och lönekriterier.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Org anis atio ns nivå	Pr oc es sn iv å	Indi vidn ivå	
Tydliggöra studiehandledarens uppdrag och skapa riktlinjer	3	3	2	Riktlinjer för studiehandledare är framtagna. I riktlinjerna är studiehandledarens uppdrag tydliggjord.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå och processnivå är riktlinjerna framtagna men på individnivå hos skolpersonal är implementeringen inte genomförd fullt ut.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Org anis atio nsni vå	Pr oc es sn iv å	Indi vidn ivå	
Gemensamma riktlinjer för studiehandledare genom att tydliggöra studiehandledningsuppdrag, titel, arbetsbeskrivning och lönekriterier	3	3	2	AID-kod och lönekriterier, kvalifikationer samt gemensamma arbetsuppgifter och uppdrag för studiehandledaren både på språkintröduktion och på gymnasieskolan är framtagna. Riktlinjer för studiehandledare är framtagna och implementerad på gymnasieskolorna

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå och processnivå är genomförd. På individnivå är renodlingen av befattningen pågående.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Riktlinjer för studiehandledare är framtagna.* Gemensamma riktlinjer för studiehandledare genom att tydliggöra studiehandledningsuppdrag, titel, arbetsbeskrivning och lönekriterier är framtagna av arbetsgruppen. De har presenterats för skolledare på gymnasieskolan och implementeringen på skolorna har påbörjats.
- *Implementering av riktlinjer för studiehandledare pågår.* Utvärderingen indikerar att ca 90 % av studiehandledarna, ca 70 % av lärarna och alla rektorer upplever att riktlinjer och rutiner för studiehandledning är kända på skolorna och används vid planering av studiehandledning.

Utvärderingen indikerar att implementeringen har kommit olika långt på olika skolor.

- *Befattningen har renodlats.* Ett förslag har tagits fram som innebär att befattningen studiehandledare införs. I nuläget är studiehandledare anställda som till exempel elevstödjare och elevassistenter.
- *HR-enheten har tagit fram en kravprofil på befattningen studiehandledare.* Kravprofilen ska användas vid rekrytering av studiehandledare.
- *Lönestatistik för studiehandledare har tagits fram.*
- *Kartläggning av anställda studiehandledare för att se om de uppfyller kravprofilen pågår.*

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Beslut om att ändra befattning för studiehandledare är ännu inte fattat.

Resultat av insatsen utveckla samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare (1.3.3.3.5)

Insatser i delinsatsen

Seminarium med föreläsningar och workshop arrangerades av Uppsala universitet för rektorer och ämneslärare i gymnasieskolan.

Seminarium med föreläsningar och workshop arrangerades av Uppsala universitet för lärare och studiehandledare på Språkintröduktion.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelningschef kommunal gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Uppsala universitet,
Verksamhetsutvecklare och programrektorer på de utvalda skolorna

Utför aktiviteterna: Uppsala universitet

Deltagare: Rektorer, studiehandledare, lärare (på språkintröduktionsprogrammet) på gymnasieskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Rektorer, studiehandledare, lärare (på språkintröduktionsprogrammet) på gymnasieskolor med kommunal huvudman i Uppsala kommun.

Båda seminarium utvärderades av Uppsala universitet, svarsfrekvensen är 28 av x deltagare.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Höja förmågan att organisera/samordna studiehandledningen och val av metoder, läromedel och digitalt stöd

Förväntade effekter

- Öka samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations Nivå	Processnivå	Individnivå	
Höja förmågan att organisera/samordna studiehandledningen och val av metoder, läromedel och digitalt stöd	2	3	3	<p>Utvärderingen indikerar att alla studiehandledare vet (ca 4/5) eller delvis vet (ca 1/5) vilka lärare de ska ta kontakt med om de behöver mer information om eleverna och vad eleverna behöver stöd med.</p> <p>Utvärderingen indikerar att samtliga studiehandledare har kontakt med undervisande lärare kring studiehandledningens innehåll.</p> <p>Utvärderingen indikerar att den vanligaste samarbetsformen är att studiehandledaren får tillgång till skolans lärplattform. Andra exempel på samarbetsformer är att studiehandledaren deltar i studiedagar, att fysiska möten anordnas mellan lärare och studiehandledare eller att studiehandledaren deltar på lektion.</p>

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå pågår utvecklingen. I arbetsprocessen och individnivå är riktlinjerna implementerade och utveckling av alla nivåer pågår.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Öka samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare	2	2	2	Majoriteten av ämneslärare och studiehandledare upplever att den centrala samordningsrollen har ökat samarbetet mellan ämneslärare och studiehandlarna.

				<p>Alla studiehandledare upplever att kontakten och samarbetet med ämneslärare har förbättrats på grund av de insatser som har gjorts under insatsperioden. Ca hälften av studiehandledarna svarar ja och ca hälften svarar delvis på frågan.</p> <p>Av lärarna svarar ca hälften att samarbetet har förbättrats. Utvärderingen indikerar att lärarna bedömer att de saknar tid för samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare.</p> <p>Utvärderingen indikerar att samtliga studiehandledare har kontakt med undervisande lärare kring studiehandledningens innehåll</p>
--	--	--	--	---

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå och processnivå pågår samordning av studiehandledning på skolorna. På individnivå har arbetet gett effekt för lärare och studiehandledare.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Processnivå

- *Kontaktvägar mellan studiehandledare och lärare är kända.* Utvärderingen indikerar att alla studiehandledare vet (ca 4/5) eller delvis vet (ca 1/5) vilka lärare de ska ta kontakt med om de behöver mer information om eleverna och vad eleverna behöver stöd i. Det indikerar att de lärare som studiehandledarna förväntas ta kontakt med på skolorna är kända för studiehandledarna.
- *Kontakt om studiehandledningens innehåll sker.* Utvärderingen indikerar att samtliga studiehandledare har kontakt med undervisande lärare kring studiehandledningens innehåll. Något fler än hälften av studiehandledarna har kontakt, och något färre än hälften har det delvis. Det indikerar att studiehandledarna studier handleder eleverna utifrån lärarnas planering av ämnet. Utvärderingen indikerar att den vanligaste samarbetsformen är att studiehandledaren får tillgång till skolans lärplattform. Andra exempel på samarbetsformer är att studiehandledaren deltar i studiedagar, att fysiska möten anordnas mellan lärare och studiehandledare eller att studiehandledaren deltar på lektion. Kommunikation via e-post eller gemensam schemalagd tid för alla studiehandledare förekommer också. Sammantaget indikerar utvärderingen att samarbetet har ökat mellan studiehandledare och ämneslärare. Det sker en förändring i skolorna i enlighet med mål och förväntade effekter för insatsen.
- *Återkoppling mellan studiehandledare och lärare sker men tidsbrist är en begränsande faktor.* Utvärderingsresultatet kan tolkas som att studiehandledare och lärare har olika uppfattningar om återkoppling kring

elevens språk- och kunskapsutveckling. Majoriteten av studiehandledaren upplever att de återkopplar till läraren om elevens språk- och kunskapsutveckling. Ca 1/4 av de lärare som har svarat på enkäten upplever att de får återkoppling från studiehandledaren om elevens språk- och kunskapsutveckling, medan 3/4 inte får det. Utvärderingen indikerar vidare att lärarna bedömer att de saknar tid för samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare. Endast ca 1/10 av de lärare som har svarat på enkäten upplever att de har tid för samarbetet. Ca 1/4 upplever att de delvis har tid för det, men en majoritet, nästan 3/4 upplever att de inte har tid för samarbete.

- *Samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare har ökat.* Alla studiehandledare och hälften av lärarna upplever att kontakten och samarbetet med ämneslärare har förbättrats på grund av de insatser som har gjorts under insatsperioden.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Beslut om att ändra befattning för studiehandledare är ännu inte fattat.

Resultat av insatsen IKT-pedagog (2.3.3.1.4)

Insatser i delinsatsen

- Genom digitalisering av stödmaterial göra materialet tillgängligt digitalt.
- Stödja lärare och studiehandledare genom att ta fram stödmaterial.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Verksamhetsutvecklare

Utför aktiviteterna: IKT-pedagog

Användare/deltagare: IKT-pedagog, programrektorer på språkintröduktion, lärare på språkintröduktion, nätverksledare för studiehandledare och studiehandledare på gymnasiet.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

IKT-pedagog, lärare på språkintröduktion, nätverksledare för studiehandledare och studiehandledare på gymnasiet.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Skapa likvärdighet och stöd i arbetet kring nyanlända och flerspråkiga barns lärande för att kunna utveckla undervisningen och verksamheten

utifrån läroplansmålen. Likvärdigheten kommer bland annat bestå i att genom att lärares digitala kompetens ökar i språkutveckling.

Förväntade effekter

- IKT-pedagog främsta uppgift är att genom digitalisering av stödmaterial göra materialet tillgängligt digitalt vilket kommer att få en effekt för studiehandledare, undervisande läraren och nyanländas och flerspråkiga elevers språkliga progression.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Skapa likvärdighet och stöd i arbetet kring nyanlända och flerspråkiga barns lärande för att kunna utveckla undervisningen och verksamheten utifrån läroplansmålen. Likvärdigheten kommer bland annat bestå i att genom att lärares digitala kompetens ökar i språkutveckling.	3	3	2	Utvärderingen indikerar att ca 90 % av studiehandledarna använder material från materialbanken i studiehandledningen. Lärarna har ännu inte börjat använda materialbanken.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå och processnivå är utvecklingen genomförd. Men på individnivå har lärarna inte börjat använda materialbanken.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
IKT-pedagog främsta uppgift är att genom digitalisering av stödmaterial göra materialet tillgängligt digitalt vilket kommer att få en effekt för studiehandledare, undervisande läraren och nyanländas och flerspråkiga elevers språkliga progression	3	3	2	Digital kunskaps- och materialbank är framtagen. Metoder och material delas mellan studiehandledare och mellan studiehandledare och ämneslärare.

Sammanfattande bedömning av förväntade effekter: På organisationsnivå och processnivå är utvecklingen genomförd. Men på individnivå har lärarna inte börjat använda materialbanken.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Digital kunskaps- och materialbank är framtagen.* Implementering av digitala verktyg samt uppbyggnad av en kunskaps- och materialbank med digitala verktyg, läromedel, metoder, idéer kring undervisning ur ett flerspråkighetsperspektiv är framtagen.

Processnivå

- *Ökat samarbete mellan studiehandledare i nätverket.*
- *Stöd och inspiration till studiehandledare.* IKT-pedagogen har arbetat med att utveckla, stödja och inspirera studiehandledare, till exempel med lektionsplaneringsförslag.
- *Film om studiehandledning är framtagen.* Har spelat in en film kring studiehandledning i praktiken

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

I Åtgärdsplanen var IKT-pedagoginsatsen planerad till 50 %, men tjänsten har varit på 20 % läsåret 2020-21 och på 10 % läsåret 2021-22.

Den förväntade effekten av materialbanken var att lärarna skulle kunna samarbeta och följa nyanlända och flerspråkiga elevers språkliga progression via materialbanken. Lärarna har ännu inte börjat använda materialbanken, men de har fått information om att den finns.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesbedömningen i inledningen till riktade insatser framkom att det saknades kunskap om studiehandledning på gymnasiets nationella program på både lednings- och lärarnivå. Det saknades gemensamma riktlinjer och rutiner för organisering av studiehandledning på gymnasieskolan och studiehandledningsresurser samordnades och beställdes endast på språkintruktionsprogrammet. Studiehandledare på modersmålet som befattning saknades i Uppsala kommun. Vidare framkom att metoder och verktyg för studiehandledning och erfarenhetsutbyte mellan studiehandledare behövde utvecklas. Även samarbete och samplanering kring studiehandledning mellan studiehandledare och ämneslärare behövde utvecklas. Höga kostnader för beställning av studiehandledning centralt framkom också.

Utvärderingarna indikerar att riktade insatser har gett effekt i form av kunskaphöjning, ökad beställning av studiehandledning på nationella program. Gemensamma riktlinjer och rutiner för organisering av studiehandledning har tagits fram. Ett nätverk för studiehandledare är igång och det sker ett erfarenhetsutbyte. Material och metoder delas på en digital plattform. Samarbetet

mellan ämneslärare och studiehandledare har ökat. Vidare har bland annat en kravprofil för rekrytering av studiehandledare samt förslag till studiehandledare som befattning utarbetats. Det visar sammantaget att riktade insatser har medfört en utveckling av studiehandledning i Uppsala kommun. Utvärderingarna indikerar dock att det finns ett fortsatt utvecklingsbehov för att uppnå en mer likvärdig och anpassad undervisning och ökad måluppfyllelse hos nyanlända och flerspråkiga elever på gymnasiet.

Fortsatt utvecklingsbehov

- *Kartlägga behovet av språkresurser vid skolstarten.* Elevernas behov av studiehandledning säkerställas genom identifiering av behov, kartläggning och beslut om studiehandledningsresurs för att eleverna ska få ett likvärdigt språkstöd.
- *Utvärdera studiehandledningen systematiskt.* Effekten av studiehandledningen behöver utvärderas systematiskt och elevens progression bedömas för att eventuella förändringar i undervisningen ska kunna planeras och genomföras, och en åtgärdsplan tas fram.
- *Fortsätta implementera de centrala riktlinjer, rutiner och blankett som tagits fram.* Utvärderingen visar att implementeringsprocessen av gemensamma riktlinjer och rutiner har påbörjats, men behöver fortsätta.
- *Fortbildning och information till studiehandledare och ämneslärare.* Utvärderingen visar att lärarna har olika förväntningar på studiehandledare. Det finns lärare som upplever en bristande tillit till studiehandledarnas kompetens och uppdrag när det gäller ämneskunskaper och studieteknik. Det kan tolkas som det finns olika förväntningarna på arbetsinnehållet i studiehandledningen mellan lärare och studiehandledare. Det finns behov av fortbildning av studiehandledarna i didaktik, pedagogik och ämneskunskaper, liksom fortsatt information om studiehandledning till ämneslärarna. Det behövs även behov av att skapa erfarenheter av att tillämpa studiehandledning i gymnasieskolorna i Uppsala kommun både hos skolledare, lärare och elever för bedömning om det har effekt på elevernas lärande. I nuläget saknas forskning som bevisar att studiehandledning fungerar och leder till högre måluppfyllelse, men de praktiska erfarenheterna kring studiehandledning som resurs är stort och visar en positiv effekt på elevernas lärande.
- *Samordna och schemalägga studiehandledare på skolorna och skapa förutsättningar för eleverna att delta i studiehandledning.* Utvärderingen indikerar att det finns elever som väljer att inte delta i studiehandledning. Studiehandledning schemaläggs under skoltid och eleven kan uppfatta att

den tar tid från andra ämnen. Eleven kanske ser det som att studiehandledningen riskerar möjligheterna att lära inom andra ämnen. Studiehandledning kan också schemaläggas på håltimmar, men ändå bortprioriteras av elever. Det indikerar att eleverna inte har kunskap om värdet av studiehandledning och möjliga effekter på deras lärande. Det visar i sin tur att hur skolan förklarar och motiverar vilka vinster eleven kan få av studiehandledning är viktigt för att eleverna ska förstå att studiehandledning kan inverka positivt på deras måluppfyllelse och betyg. Kunskap om elevernas rättigheter till studiehandledning och de befintliga studiehandledningsresurserna behövs troligen i skolorna.

- *Tid och resurser för samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare.* Utvärderingen indikerar att lärarna bedömer att de saknar tid för samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare. Endast ca 1/10 av de lärare som har svarat på enkäten upplever att de har tid för samarbetet. Ca ¼ upplever att de delvis har tid för det, men en majoritet, nästan ¾ upplever att de inte har tid för samarbete. Inom riktade insatser har det inte funnits särskilda resurser för att skapa tid för samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare. Både organisation och resurser för samarbete för studiehandledning på skolorna behövs. Bristen på tid lyfts särskilt i utvärderingen, men också behovet att mötas lyfts.
- *Införa befattningen studiehandledare.* HR-enheten tillsammans med programrektorer utvärderar för närvarande konsekvenser av en förändring av befattningen för studiehandledare. Beslut är ännu inte fattad.
- *Nätverksträffarna för studiehandledare* fortsätter med sina träffar för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Samt fortsätter utveckling och implementering av materialbank.
- *Nätverk via Nordplusprojektet.* Vid utvärderingen av seminariet ”Studiehandledning på gymnasiet” framkom att Uppsala universitet kommer bjuda in rektorerna till de nätverk som vi ska bygga om studiehandledning, genom Nordplusprojektet.

Vuxenutbildning

Gemensamt utvecklingsmål för gymnasieskola och vuxenutbildning: Nätverk för att kvalitetssäkra processer i övergångar mellan gymnasiet och vuxenutbildningen (1.4)

Problem inom utvecklingsområdet

Detta utvecklingsområde startade eftersom man sett att övergångarna mellan språkinträdning och vuxenutbildning inte löpte friktionsfritt, det fanns ett glapp mellan utbildningssystemen och en oro hos eleverna.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Det man såg var att glappet delvis bestod i att information om eleverna förlorades på vägen och att eleverna inte såg en tydlig väg mellan de olika typerna av utbildning, och sedan vidare ut i ett yrke eller högre utbildning. Till detta tillkom också oro för asylprocessen. Lag (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå gjorde att många ungdomar var tvungna att klara utbildningen på viss tid och snabbt bli anställningsbara. Elever som inte blivit klara med grundläggande svenska som andraspråk vid en viss ålder på språkinträdning flyttas över till vuxenutbildningen. På vuxenutbildningen placeras de i ordinarie sfi (svenska för invandrare) eller sva-grupper (svenska som andraspråk), utifrån vilken nivå de nått upp till, alltifrån sfi A till grundläggande sva, delkurs 4. Vuxenutbildningen upplevdes som ett svart hål för många elever. Man visste inte vad som väntade och det man trodde sig veta var dystert. För de elever som behövde starta vuxenutbildningen på sfi-nivå upplevdes det som ett stort nederlag när de jämförde sig med kamrater som kunde gå till sva eller en yrkesutbildning.

Resultat av insatsen nätverk för att kvalitetssäkra processer i övergångar mellan gymnasiet och vuxenutbildningen (1.4)

Insatser i delinsatsen

Organisationsnivå

- Etablerat nätverk för studie- och yrkesvägledare på gymnasieskolan (språkinträdningensprogrammet) och vuxenutbildningen.

Processnivå

- Information på rektorsträffar och i vissa fall på personalmöten.
- Gemensamma informationsträffar för studie- och yrkesvägledare.
- Blankett *Underlag för överlämning gymnasieskola till vuxenutbildning* (bilaga 3) och informationsmaterial har skickats ut på remiss till anordnare via rektorer vid ett flertal tillfällen.

- Rutiner för ansökan till vuxenutbildning har tagits fram på gymnasiet.
- Informationsmaterial om hur vuxenutbildningen fungerar praktiskt, vad som skiljer sig från språkintröduktion och vad som förväntas när man läser inom vuxenutbildningen.

Individnivå

- Regelbundna träffar med deltagare i processen.
- En blankett *Underlag för överlämning gymnasieskola till vuxenutbildning* för överlämning från gymnasieskolans språkintröduktion till vuxenutbildning används vid ansökan till vuxenutbildning och vid start på aktuell utbildning/kurs.
- Informationsmaterialet används inför ansökan till vuxenutbildning.
- Nätverksträffar (gemensamt med insats 4.1, Bedömning och betygsättning.)

Deltagare i insatsen

1 processledare från respektive skolform samt 2 studie- och yrkesvägledare från respektive skolform.

Insatsen slogs ihop med insats 4.1, Bedömning och betygsättning i januari 2021. I december 2021 avslutades studie- och yrkesrådgivarans deltagande men insatsen går vidare med övriga deltagare.

Lärare från gymnasiet och vuxenutbildningen, som träffats på nätverksträffar/bedömningsträffar.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Utvärdering med studie- och yrkesvägledare som deltagit i processen gjordes när deras uppdrag avslutades. Detta kommer att presenteras i den Tilläggsrapporten (feb 2023).

Utvärdering med elever, lärare, och personal på antagning/mottagning kommer att ske under hösten 2022 och redovisas i Tilläggsrapporten.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Att utveckla och kvalitetssäkra den individuella studieplanen (ISP).
- Att målgruppen, dvs. eleverna, tydligare ska se sin väg genom utbildningskedjan.
- Stärka samarbetet och bygga nätverk mellan gymnasieskolans språkintröduktionsprogram och vuxenutbildningen när det gäller övergångar.

- Att säkerställa att viktig elevdokumentation, som till exempel särskilda anpassningar, inte går förlorad när eleven påbörjar sina studier inom vuxenutbildningen.
- Att påbörjad studieplanering inom språkintröduktion följs upp och byggs vidare inom vuxenutbildningen.

Förväntade effekter

- Ett likvärdigt och effektivt mottagande av hög kvalitet både inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.
- Att elever får en tydlig och kvalitetssäkrad individuell studieplan.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- Kunskapen om verksamheter på gymnasieskolan (språkintröduktion) och vuxenutbildning har ökat.

Processnivå

- Rutiner för ansökan till vuxenutbildning har genomförts på gymnasiet.
- Rutiner för hur blanketten ska tas emot och användas på vuxenutbildningen har implementerats.

Individnivå

- Blanketten (*Underlag för överlämning gymnasieskola till vuxenutbildning*) och informationsmaterial.
  - Förändringar kommer inte att synas förrän hösten 2022 då den första gruppen elever som använder blanketten och informationsmaterialet har gått över från språkintröduktion till vuxenutbildning. Först när eleverna "landat" i sin grupp i vuxenutbildningen kan vi utvärdera förväntade effekter. Blanketten har använts en gång, vid start i en kombinationsutbildning i december 2021, då sex elever från språkintröduktion började. Rektor där skrev: *De elever som gick på Ekeby hade med sig blanketten vid kursstart. Vi på EHT läste igenom och gav till lärarna så att de hann ögna igenom direkt. Jättebra med information, t ex visste vi då från första minuten att en elev har dyslexi och kunde hjälpa honom med alla inloggningar vid uppstart mm.*
- Informationsmaterial
  - Under våren har det informationsmaterial som tagits fram använts för första gången och resultatet av det, ifall elever har fått större kunskap och känner sig lugnare vid övergången, ska utvärderas i höst med de elever som gått över från introduktionsprogrammen till vuxenutbildning nu i sommar 2022.

- Nätverksträffar
  - Lärare och studie- och yrkesvägledare inom språkintröduktion och vuxenutbildning har lärt känna varandras verksamheter och fått större kunskap om vad som är lika och vad som skiljer sig samt var utmaningarna för eleverna finns vid en övergång. En kunskap de kan förmedla till de elever som ska starta på vuxenutbildningen.

Förbättringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Idag finns betydligt färre elever inom språkintröduktion än det gjorde när insatsen planerades. Betydligt färre går också över till vuxenutbildning. Därför utökar vi aktiviteterna i insatsen att också gälla elever på övriga intröduktionsprogram. Vissa delar i insatsen kommer även att kunna användas för alla elever som inte nått examen på gymnasiet och som därför behöver fortsätta sina studier på vuxenutbildningen.

Den blankett vi tagit fram för övergångar från språkintröduktion till vuxenutbildning kommer att bearbetas under hösten för att kunna användas internt inom vuxenutbildningen när man byter kurs och/eller anordnare.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Insatsen startade våren 2020 och då deltog processledare från gymnasiet och vuxenutbildningen samt två studie- och yrkesvägledare från språkintröduktion på gymnasiet och två från vuxenutbildningen. När ny processledare från vuxenutbildningen tillsattes i november 2020 kunde vi se att vi också behövede få lärare från vuxenutbildningen delaktiga i insatsen. Studie- och yrkesvägledare från den centrala antagningen och sfi-mottagningen står en bit ifrån den praktiska verksamheten ute hos anordnarna och därför behövede vi även röster från de som finns ute i undervisningen. När insatsen *4. Bedömning och betygsättning, 4.1.4 Nätverk för svenska som andraspråkslärare inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen* startade i januari 2021 slog vi därför ihop dessa insatser och de sammanlagt fem lärare från gymnasiet och vuxenutbildningen som rekryterades för insats del 4 deltog också i arbetet med del 1.

Vad gäller mål 1, *att utveckla och kvalitetssäkra den individuella studieplanen*, stötte vi på hinder som gjorde att vi inte gick vidare med detta mål. Gymnasiets och vuxenutbildningens verktyg för ISP är inte kompatibla. När elever ansöker om att börja på vuxenutbildningen fyller de i en digital ansökan samt påbörjar en digital studieplan i systemet Open24. Denna studieplan, som sedan endast är tillgänglig för administrativ personal inom egen regin samt för eleven själv via BankID, kan fyllas i av eleven hemma vid datorn. För elever på lägre studienivå fylls den i med hjälp av personal på antagning/sfi-mottagning eller, för elever på språkintröduktion, med hjälp av studievägledare där. Detta dokument innehåller ingen information om progression eller annat som händer i undervisningen.

Lärarna kan inte uppdatera den och kan därför inte föra in nya uppgifter de till exempel får vid elevsamtal. I praktiken fylls den endast i när en elev söker en ny utbildning inom vuxenutbildningen. Varje anordnare, inklusive egen region, har därför olika egna dokumentationssystem (digitala system eller på papper) när det gäller den kontinuerliga utvecklingen hos eleverna, som de använder i samtal med elever. Dessa dokument följer inte med vid flytt mellan olika anordnare och oftast inte heller mellan olika utbildningar inom den egna verksamheten. På blanketten *Underlag för övergångar gymnasieskolan till vuxenutbildning* ha vi därför gjort ett fält där man kan fylla i relevanta saker från elevens ISP på gymnasiet.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Utvecklingsarbetet har bidragit till en ökad insyn och förståelse hos lärare och yrkes- och studievägledare för hur verksamheterna fungerar (språkintröduktion på gymnasiet respektive vuxenutbildning). Det har också bidragit till en ökad förståelse för vad eleverna har med sig i bagaget från språkintröduktion och vad de kommer att möta på vuxenutbildningen. Elever från språkintröduktion och individuella program kommer i större utsträckning att skrivas in på rätt kurs från början tack vare blankettens tydlighet och tack vare de träffar vi initierat i denna insats tillsammans med insats 4.1 där lärare från gymnasiet och vuxenutbildningen har fått jämföra bedömning och nivåer i de olika verksamheterna.

Under hösten fortsätter arbetet som beskrivits i en tidigare punkt, och utvärderingar kommer att göras. Nätverksskapandet mellan gymnasiet och vuxenutbildning kommer att fortsätta även efter 2022.

Informationsmaterialet vi tagit fram kommer att implementeras på gymnasiet under hösten. Under hösten kommer vi också att bearbeta blanketten så att den även blir användbar för övergångar mellan kurser och anordnare inom vuxenutbildningen, vilket har efterfrågats av rektorer. Även den blankett vi börjat använda kommer att revideras något under hösten då det inte längre finns elever som lyder under gymnasielagen kvar i våra verksamheter.

Resultat av delinsatsen samordning kring elevers insatser inom Arbetsmarknadsförvaltningen (1.4.4.3)

Avvikelse i förhållande till mål och effekter

Denna insats startade aldrig då Arbetsmarknadsförvaltningen i stället gick in i ett AMIF-projekt, *Heltidsplan*, med syfte att ge personer som står långt från arbetsmarknaden aktiviteter för att snabbare komma in i samhället och få egen försörjning.

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Programperiod-2014-2020/Beviljade-projekt/Flikar/Integration-och-laglig-migration/Heltidsplan-Uppsala-kommun.html>

De medel som avsatts för denna insats fördelades om till insats 4. *Bedömning och betygsättning, 4.1.4.1 Nätverk för sfi-lärare inom vuxenutbildningen, egen regi och externa anordnare.*

2. Utvecklingsområde Undervisning och lärande

Förskola

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). (2.1.1-2.1.3)

Problem inom utvecklingsområdet

Ett utvecklingsområde som framkom både från Skolinspektionen och från våra workshops 2019 var ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Det hade dessutom blivit en tydligare skrivning om språkutveckling i den nya reviderade läroplanen.

Erfarenheter från andra kommuner som ingått i Skolverkets riktade insatser hade vittnat om betydelsen att utbilda SKUA-utvecklare och SKUA-handledare i verksamheten. Det är kunskap som är bestående och kan spridas till andra genom kollegialt lärande och nätverk, som är ett känt arbetssätt inom förskoleverksamheten. SKUA-arbetet behöver så småningom implementeras på alla förskolor.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Några förskolor hade påbörjat Läslyftet via Skolverket men någon gemensam satsning hade inte gjorts. Förskolan hade inga SKUA-utvecklare eller SKUA-handledare. Det fanns inte heller någon IKT-digitalprocesstödjare för lässtöd, digitalt stöd och stöd till interkulturella och inkluderande lärmiljöer för framgångsrik undervisning.

Resultat av insatserna inom Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) (2.1.1-2.1.3).

Insatser inom utvecklingsområdet

Insatser på organisationsnivå

- Nätverk för SKUA-handledare och rektorer med kollegialt lärande.
- Föreläsningar för rektorerna.
- Litteratur.

Insatser på processnivå för rektorer på de 24 förskoleenheterna som ingår i insatsen

- Nätverk med kollegialt lärande under ledning av områdeschef och verksamhetsutvecklare.

Insatser på processnivå för personal på de 24 förskoleenheterna som ingår i insatsen

- Kollegialt lärande på enhetsnivå.

Insatser på individnivå för rektorer, SKUA-utvecklare och SKUA-handledare på de 24 förskoleenheterna som ingår i insatsen

- 2 SKUA-utvecklarna har fått utbildning i SKUA vid NC Stockholm.
- 24 SKUA-handledare har fått utbildning (7,5 HP) i SKUA vid Uppsala universitet.

Deltagare i insatsen

- Beslutande: Avdelningschef förskola
- Ansvarig: Styrgrupp för riktade insatser inom avdelning förskola
- Leder och utför aktiviteter på organisationsnivå: 1 områdeschef, 1 verksamhetsutvecklare. 2 SKUA-utvecklare leder 24 SKUA-handledare. 2 processledare, 1 processtödare
- Leder aktiviteter på processnivå för rektorer: 1 områdeschef, 1 verksamhetsutvecklare och 1 processledare
- Leder aktiviteter på processnivå för personal på förskoleenheterna: 24 SKUA-handledare och 20 rektorer
- Deltagare: Rektorer och deras personal på de 24 förskoleenheter som deltar i Riktade insatser.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- SKUA-utvecklarnas utbildning vid NC i Stockholm utvärderades av NC och redovisades i delredovisningen juni 2021.
- SKUA-handledarnas utbildning vid Uppsala universitet utvärderades av Uppsala universitet och redovisades i delredovisningen juni 2021.
- Enkät till 20 rektorer under våren 2022 på de 24 utvalda förskolorna (svarsfrekvensen är 15 av 20).
- Enkät till SKUA-handledare under våren 2022 på de 24 utvalda förskolorna (svarsfrekvensen är 18 av 24).

Mål och effekter

Mål

- Förskolan ska ge varje barn förutsättning att utveckla svenska, minoritetsspråk, teckenspråk och modersmål genom en kompetenshöjning av SKUA.

Förväntade effekter

- Ökad måluppfyllelse i förverksamheten som har nyanlända och flerspråkiga barn i Uppsalas kommunala förskoleverksamheter.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Förskolan ska ge varje barn förutsättning att utveckla svenska, minoritetsspråk, teckenspråk och modersmål genom en kompetenshöjning av SKUA.	3	2	1	<p>Ca 40 % av rektorerna och ca 60 % av SKUA-handledarna anser att undervisningen är anpassad efter barnens behov, språk- och ämneskunskaper. Ungefär hälften av rektorerna och ca 40 % av SKUA-handledarna anser att undervisningen är delvis anpassad.</p> <p>Alla rektorer svarar att de ger förutsättningar till förskollärarna att planera och utveckla SKUA-arbetet på förskolan.</p> <p>Majoriteten rektorer och SKUA-handledare (ca 9 av 10) anser att det har skett en förflyttning framåt inom SKUA under insatsperioden.</p>

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå pågår utvecklingsarbetet och resurser är fördelade. Implementeringen till arbetsprocesserna pågår men är ännu inte synliga på individnivå.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Ökad måluppfyllelse i förverksamheten som har nyanlända och flerspråkiga barn i Uppsalas kommunala förskoleverksamheter	3	2	1	<p>Ca 74 % av rektorerna anser att förskollärarnas förhållningssätt till flerspråkighet har eller delvis har förändrats under insatsperioden.</p> <p>Ungefär hälften av rektorerna svarar att förskollärarna använder språkkartläggning för att planera undervisningen och ca hälften SKUA-handledarna svarar att de gör språkkartläggning.</p>

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå pågår utvecklingsarbetet och resurser är fördelade. Implementeringen till arbetsprocesserna pågår men är ännu inte synliga på individnivå.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Kompetensutveckling för SKUA-utvecklare och SKUA-handledare är genomförd.* Alla SKUA-handledare har deltagit i utbildningen via Uppsala universitet på 7,5 HP i SKUA förutom några vikarier som enbart har läst litteraturen och deltagit i nätverken. Utvärderingen indikerar att det kan finnas behov av att repetera vad kursen på 7,5 HP omfattade och hur kunskaperna och erfarenheterna från den ska kunna omsättas i enheterna av SKUA-handledarna. Det är inte alla SKUA-handledare som har genomgått en handledarutbildning. En litteratur inköpt om handledning i kollegialt lärande som alla rektorer har fått tillgång till i syfte att stödja sina SKUA-handledare. SKUA-utvecklarna har deltagit i utbildning via Nationellt centrum (NC) i Stockholm. Utbildningen har utvärderats av NC.
- *Planer för hur SKUA ska implementeras genom kollegialt lärande är framtagna på förskoleenheterna.* Enligt Åtgärdsplanen så har rektor ett ansvar att ta fram en plan, tid för planering, genomförande och förberedelse till insatsen. Utvärderingen indikerar att rektoreorna till stor del efterlever åtgärdsplanen. 4/5 av de rektoreorna svarar att det finns en skriftlig plan på deras enhet/enheter för hur kunskaper om SKUA ska implementeras genom kollegialt lärande. Det saknas dock information som kan förklara varför inte 100 % av de rektorer som har svarat på enkäten har tagit fram planer för det kollegiala lärandet.
- *Förutsättningar till SKUA-handledarna att bedriva det kollegiala lärandet ges.* Alla rektorer svarar att de ger förutsättningar till förskollärarna att planera och utveckla SKUA-arbetet på förskolan. Utvärderingen indikerar att det kollegiala lärandet har startat upp inom insatsen, men att fortbildning ännu inte startat i samma utsträckning på enheterna. En stor andel av SKUA-handledarna använder digitala verktyg och andra språkutvecklande verktyg, medan få förskollärare ännu har fått fortbildning och digitala verktyg. Det indikerar att fortbildning i SKUA och tid för kollegialt lärande har gett en effekt i det didaktiska arbetet, men att det kanske ännu inte har implementerats fullt ut till förskollärarna på enheterna. Vidare visar utvärderingen att SKUA-handledarna efterfrågar tid för det kollegiala lärandet och samarbete med kollegor, vilket kräver att förskollärarna får avsatt tid för arbetet. Utvärderingsresultatet kan troligen förklaras av att insatsen är försenad inom förskolan på grund av pandemin med en stor sjukfrånvaro bland personalen.
- *SKUA-handledarnas nätverk pågår.* Ca 40 % av de SKUA-handledarna svarar att SKUA-nätverket har hjälpt dem att driva det kollegiala lärandet på deras förskola. Utvärderingsresultatet indikerar att nätverket inte har

fungerat stödjande fullt ut, men resultatet kan också indikera att det har varit ett svagt deltagande i SKUA-nätverket eller problematiskt på grund av att nätverket har hållits digitalt på grund av pandemin. Det är också känt att det har tagit tid för nätverket att etablera ett innehåll som SKUA-handledarna har upplevt som relevant för rollen.

Processnivå

- *Språkkartläggning för att planera undervisningen genomförs delvis.* Ca hälften av rektorerna svarar att förskollärarna använder språkkartläggning för att planera undervisningen och även ca hälften SKUA-handledarna svarar att de gör språkkartläggning. Utvärderingen bekräftar att insatsen ännu inte har genomförts fullt ut. Språkkartläggning inkluderas inte i det systematiska kvalitetsarbetet och följs därför heller inte upp. Ca hälften av de som uppger att de planerar undervisningen svarar att de inte följer upp undervisningen eller barnets progression. För att handleda nätverk behöver SKUA-handledarna förstå och tillämpa systematik i undervisningen. Fortsatt arbetet planeras till hösten 2022 under förlängningen av riktade insatser i förskolan.
- *Språkligt stöd i undervisningen ges på olika sätt.* Utvärderingen indikerar sammantaget att ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt har börjat implementeras på enheterna, men att det fortfarande är vanligast med de metoder som inte kräver planerad undervisning. Utvärderingen med SKUA-handledarna indikerar att det är vanligast förekommande (ca 89-94 %) med Polyglutt, högläsning och bildstöd. Näst vanligast (ca 72-78 %) är transspråkande, sång- och sagopåsar, rim och ramsor och flanotavlor. Dessa metoder har använts i förskolan under lång tid. Dialogisk högläsning och återberättande med hjälp av rekvisita ingår också i den näst vanligaste metoden, vilket är mer planerad undervisning. Det tredje vanligaste (ca 61-67 %) är TAKK, dans, barnbibliotek, dokumentkamera och bildpromenader. Det fjärde vanligast (ca 50-56 %) är teckna och whiteboard. Detta indikerar att fler typer av metoder inkluderas i ett språkutvecklande arbetssätt. Den minst vanliga (ca 22-28 %) är berättarpaneler, sokratiska samtal, musikinstrument och alternativet Annat. Detta indikerar att de är mindre vanliga och många förskolor har ännu inte implementerat dessa metoder på enheterna.
- *Kollegialt lärande på förskolorna pågår.* Alla SKUA-handledare ansvarar på 10 % av sina tjänster för att driva det kollegiala lärandet. SKUA-utvecklarna har 20 % av sina tjänster för att leda nätverket för SKUA-handledare. Ca 90 % av de SKUA-handledare som har deltagit i utvärderingen svarar att ett kollegialt lärande har startat på deras förskola. Det som inte har startat arbetet än, har dock planerat det.
- *Utvärderingen med SKUA-handledarna indikerar att de har ett tydligt ansvar för att driva SKUA-arbetet på förskolorna.* Majoriteten har startat

upp arbetet. Det kollegiala lärandet utformas på olika sätt på de olika enheterna. Det vanligast förekommande sättet att bedriva det kollegiala lärandet är genom litteraturinläsning och att sedan träffas i grupp för att genom dialog reflektera över litteraturen, vissa har förberett frågor till kollegorna inför dialogerna. Några respondenter deltar i Läslyftets modul "Flera språk i barngruppen", andra läser Mångfaldens förskola. Några använder film i det kollegiala lärandet, men också föreläsningar och workshops lyfts. Förskolorna använder sig av olika forum för att nå ut till kollegorna. SKUA-handledarna beskriver olika former av grupporganisation för SKUA-arbetet. Några har förskollärargrupper och barnskötargrupper. Andra blandade tvärgrupper. En annat sätt är att dela in grupperna utifrån kollegornas olika behov, såsom språkutveckling och utbildningsbakgrund. Andra har särskilda SKUA-träffar. Ytterligare en variant är att SKUA finns med som dagordningspunkt i flera olika forum i förskolan, eller på APT eller studiedagar. Det kan tolkas som ett uttryck för att förskolorna utgår från olika behov hos personalen, vilket kan vara en fördel för att möjliggöra att det kollegiala lärandet ska bli framgångsrikt.

- *Utvärdering av SKUA genomförs.* 83 % av de SKUA-handledarna svarar att de tillsammans med rektor utvärderar de arbetsformer som används i undervisningen. Det indikerar att det behövs fortsatt dialog om arbetsformerna i SKUA i ledning och rektorsgrupper så att SKUA blir en naturlig del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Individnivå

- *Förutsättningar för varje barn att utveckla svenska, minoritetsspråk, teckenspråk och modersmål ges delvis.* På frågan om undervisningen är helt eller delvis anpassad efter barnens behov, språk- och ämneskunskaper svarar rektorerna på följande sätt: 40 % svarar ja och hälften svarar delvis. Av SKUA-handledarna svarar ca 60 % svarar ja och ca 40 % svarar delvis. Utvärderingen indikerar vidare att undervisning organiseras på olika sätt och med olika språkstrategier utifrån barns antal, ålder eller språk. Vissa använder stöd från elevhälsan i arbetet. Utvärderingen visar att SKUA-arbetet pågår på förskolorna. En tolkning är att arbetsformerna för ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt inte är helt etablerat. Förvaltningen behöver utveckla stödet för rektorerna.
- *Förskollärarnas förhållningssätt till flerspråkighet har förändrats.* Ca 74 % av rektorerna svarar ja eller delvis på frågan om de upplever att förskollärarnas förhållningssätt till flerspråkighet har förändrats under insatsperioden. Synliga förändringar som lyfts är att förskollärarna har blivit mer vaksamma på språkutmaningar och tar hjälp från

specialpedagog, förskollärarna har börjat tala om flerspråkighet som en tillgång och inte ett hinder. Vidare sker en ökad reflektion om det egna förhållningssättet. Flerspråkiga pedagogers kompetens används på ett mer medvetet sätt både i relation till barnen och vårdnadshavarna. Andra beskrivningar är att pedagoger med svagare svenska språk läser böcker för att utmana sig själva och därmed kan utveckla barnens språkkompetens. Vidare lyfts att förskolan har ett mer genomtänkt språkutvecklande arbetssätt utifrån förskolans språkpolicy. Ca 1/3 av rektorerna svarar dock nej eller vet ej på frågan, vilket indikerar att inte alla rektorer följer upp förskollärares förhållningssätt till flerspråkighet. Det kan vara viktigt att utveckla uppföljning ytterligare eftersom flerspråkighet finns med i det systematiska kvalitetsarbetet.

- *Rektorernas förhållningssätt till SKUA har förändrats. Ca 2/3 av rektorerna upplever att synsättet på ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt har förändrats. Utvärderingen indikerar att förståelsen hos rektorerna har ökat alternativt att en befintlig förståelse har förstärkts. Möjligheten att ta del av aktuell forskning som vilar på vetenskaplig grund har bidragit till begreppsförståelse och ökad kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.*

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Försening av insatserna på grund av pandemin har lett till en förlängning av insatstiden till och med december 2022.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesbedömningen i inledningen till riktade insatser framkom att några förskolor har påbörjat Läslyftet via Skolverket men någon gemensam satsning inte hade gjorts. Förskolan hade inga SKUA-utvecklare, SKUA-handledare eller IKT-digitalprocessstödjare. Dessa funktioner har inrättats. Redan nu uppfattar majoriteten rektorer och SKUA-handledare (ca 9 av 10) att det har skett en förflyttning framåt, vilket tyder på att insatsen har haft effekt på de berörda enheterna.

Utvärderingarna indikerar att riktade insatser har givit effekt i form av kunskapshöjning hos de medverkande rektorerna på de 24 förskolorna om ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som ett verktyg för att uppnå ökad likvärdighet i undervisningen. Processen har påbörjats genom kompetensutbildning och organisation av 2 SKUA-utvecklare och 24 SKUA handledare som via kollegialt lärande i nätverk ska stödja SKUA-handledarna att leda SKUA-arbetet på sina enheter. Majoriteten av SKUA-handledarna har tillsammans med rektor påbörjat eller planerat in ett kollegialt lärande på sina enheter så att undervisningen ska genomföra ett språk- och kunskapsutvecklande

arbetsätt. Det går ännu inte att se några resultat på att undervisningen är helt eller delvis anpassad efter barnens behov, språk- och ämneskunskaper utifrån och ett språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt eller på barns delaktighet. Det är för tidigt att kunna se om utvecklingsarbetet följer upp flerspråkiga barns progression och måluppfyllelse.

Fortsatt utvecklingsbehov under förlängd period för Riktade insatser. Delinsatserna riktar sig till de 24 förskolor som deltar i Riktade insatser.

- *Fortsatt SKUA-nätverk för rektorerna.* Utvärderingen indikerar att rektorerna behöver stöd i att arbeta långsiktigt med tydliga mål och stödmaterial. Vidare efterfrågas ekonomiska möjligheter att avsätta tid för både kompetensutveckling och kollegialt lärande i nätverk för ledning och pedagoger för att kunna utveckla SKUA-arbetet på enheterna, men också föreläsningar och litteraturtips. Utvärderingen indikerar att föreläsningar som lyfter rektors ledarroll och uppdrag uppskattas. Rektorerna behöver tid att reflektera både tillsammans och på egen hand över ledarrollen. När det gäller uppdraget och förväntningarna kring nyanlända barn och nyanländas lärande behöver rektor stöd i att tolka samhällsuppdraget och att det tas fram tydligare styr- och stöddokument i Uppsala kommun. Processen för vårdnadshavarna behöver också säkerställas.
- *Fortsatt SKUA-nätverk för SKUA-handledarna.* Utvärderingen med SKUA-handledare indikerar att arbetsmetoderna har varit framgångsrika eftersom de önskar ha mer av dem, såsom kollegialt lärande i nätverk, föreläsningar och litteraturtips. SKUA-handledarna önskar avsatt särskilt tid behövs för att handleda ett språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt. De beskriver också att de för att handleda SKUA behöver fler konkreta tillvägagångssätt, idéer, aktiviteter och material till det kollegiala lärandet på förskolan.

Påbörjad spridning av Riktade insatser till samtliga förskolor med kommunal huvudman.

- *”Mångfaldens förskola”, en digital fortbildning har köpts in 2022 (finansieras av statsbidrag för det språkutvecklande arbetet).* Utbildningen kommer att ges för 39 förskolor över tre år (17 i Riktade insatser). Syftet är att bredda och stärka SKUA-insatsen och sprida erfarenheterna till fler förskolor än de som har ingått i Riktade insatser. Samtliga rektorer i kommunala förskolor har fått boken Mångfaldens förskola av Anniqa Sandell Ring.
- *Stödmaterial för SKUA.* På kommunens intranät kommer stödmaterial för SKUA att finnas tillgängligt.

Grundskola

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2)

Problem inom utvecklingsområdet

Ett utvecklingsområde som har identifierats under workshop 1 och 2 är att alla ämneslärare behöver arbeta språk- och kunskapsutvecklande för att eleverna ska få möjlighet att utveckla språk- och ämneskunskaper parallellt. Kompetensen inom arbetsområdet behöver öka och det är ett fåtal skolor som har haft fortbildningar inom det. Däremot är det fler skolor som vill ha stöd i att komma i gång att arbeta med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Det har saknats kunskaper om vad ett språk- och kunskapsutvecklande arbete innebär. Det har heller inte arbetats systematiskt med fortbildning eller kollegialt lärande inom det med undantag för några skolor innan insatsperioden.

Arbetsättet efterfrågades på grund av ökat flyktingmottagande 2015-16 då fler skolor upplevde att undervisningen behöver utvecklas för nyanlända elever för att de ska kunna utveckla sina kunskaper och svenska språket parallellt. Ämnesundervisningen behövde fokusera mer på att lära ut språket i ämnet parallellt med ämnesinnehållet.

Resultat av insatserna inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2)

Insatser i delinsatsen

Se beskrivning av insatserna under respektive delinsats.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare, områdeschef och Uppsala universitet

Deltagare: Lärare på utvalda skolor som deltar i insatsen samt studiehandledare

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer våren 2022 på de 27 utvalda skolorna (svarsfrekvens 19 av 27)
- Enkät till alla lärare våren 2022 på de 27 utvalda skolorna som har deltagit i det kollegiala lärandet inom ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (svarsfrekvens ca 27 % vilket motsvarar 291 av 1092)

- Enkät till elever som har fått studiehandledning på de 27 utvalda skolorna, läsåret 2021-22 (det totala antalet respondenter är oklart men 92 har besvarat enkäten)

Mål och förväntade effekter

Mål

- All ämnesundervisning är språk- och kunskapsutvecklande.
- Ämneslärare ökar sina kunskaper inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Förväntade effekter

- Eleverna ges förutsättningar att klara ämnesundervisningen genom att få stöttning i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- I planering och genomförande av undervisningen synliggöra ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- Använda metoder för att kunna ta vara på elevernas språk och erfarenheter inom undervisningen.
- Anpassa undervisningen efter eleverna behov, språk och tidigare kunskaper.
- Eleverna känner större delaktighet på lektionerna genom aktivt deltagande.
- Att eleverna får det stöd de behöver i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
All ämnesundervisning är språk- och kunskapsutvecklande.	3	2	2	Ej uppfyllt än. Majoriteten av lärarna som svarat på enkäten svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen. Ca 95 % av lärarna svarar att de anser att all undervisning ska genomsyras av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Ca 80 % av lärarna svarar att de anser att SKUA är till nytta för alla elever och inte enbart elever med ett annat modersmål än svenska.
Ämneslärare ökar sina kunskaper inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	2	2	Ca 60 % av de lärare som deltagit i utvärderingen svarar att de har fått ny kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och

				majoriteten av alla lärare svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.
--	--	--	--	--

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå och har startat på processnivå men är ännu inte systematiserat. På individnivå för eleven är det svårt att bedöma hur långt utvecklingen har kommit, men vissa delar av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt finns i klassrummet, medan andra SKUA-strategier är mer sällsynta.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse (nr)			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Eleverna ges förutsättningar att klara ämnesundervisningen genom att få stöttning i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	3	3	Mellan ½ och ¾ av lärarna svarar att de använder någon form av språkligt stöd i undervisningen. Majoriteten av eleverna svarar att de får använda någon form av språkligt stöd på lektionen med sin lärare. Ca 87 % av lärarna svarar att de har höga förväntningar på elevernas förmåga.
I planering och genomförande av undervisningen synliggöra ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	2	2	Majoriteten av lärarna som svarat på enkäten svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.
Använda metoder för att kunna ta vara på elevernas språk och erfarenheter inom undervisningen	3	2	1	Majoriteten av lärarna har svarat att de tar hänsyn till elevernas förkunskaper och låter eleverna visa sina kunskaper på olika sätt (20 % av lärarna gör de endast delvis). Ca 35 % av lärarna svarar att eleverna får använda sitt starkaste språk i klassrummet.
Anpassa undervisningen efter eleverna behov, språk och tidigare kunskaper	3	2	1	Majoriteten av lärarna har svarat att de tar hänsyn till elevernas förkunskaper och låter eleverna visa sina kunskaper på olika sätt (20 % av lärarna gör de endast delvis). Mellan ½ och ¾ av lärarna svarar att de använder någon form av språkligt stöd i undervisningen.
Eleverna känner större delaktighet på lektionerna genom aktivt deltagande.				Se avvikelser.
Eleverna får det stöd de behöver i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	2	1	Majoriteten av eleverna svarar att de får använda någon form av språkligt stöd på lektionen med sin lärare, till exempel hjälp med att förstå och skriva texter. Vissa språkliga stöd förekommer mer sällan, till exempel att använda sitt starkaste språk, skrivmallar och få språkligt stöd vid prov.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå och har startat på processnivå men är ännu inte systematiserat. På individnivå för eleven är det svårt att bedöma hur långt utvecklingen har kommit, men vissa delar av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt förekommer i klassrummet, medan andra SKUA-strategier är mer sällsynta.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Processnivå

- *Det språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt finns i klassrummet. De flesta lärarna är positiva till det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet för alla elever och inte endast för elever med annat modersmål än svenska. Lärarna använder SKUA vid planeringen av undervisningen och tar hänsyn till elevernas förkunskaper. Många elever svarar att läraren använder de språkliga stöden i SKUA. Det är en tydlig indikation till att SKUA är ett arbetssätt som finns i klassrummen på de skolor som deltagit i riktade insatser.*
- *Indikation på en positiv förändring vad gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i skolorna under insatsperioden. Ca 30 % av lärarna svarar att det har skett en positiv förändring vad gäller SKUA på skolan under insatsperioden och ca 40 % svarar att de inte vet. Ca 60 % av lärarna svarade däremot att de fått ny kunskap om SKUA och majoriteten av lärarna svarade att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen. Det är möjligt att lärare under en längre tid har använt sig av metoder för SKUA utan veta vad det innebär teoretiskt. Vidare är några skolor försenade i uppstarten av det kollegiala lärandet på grund av pandemin.*

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Alla skolor har deltagit i utbildningen i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt men alla skolor har inte kommit i gång med det kollegiala lärandet på skolorna på grund av pandemin. De skolor som inte har kommit i gång startar arbetet under hösten 2022.

Den förväntade effekten att eleverna känner större delaktighet under lektionerna har inte undersökts på grund av att den andra fokusgruppsintervjun med elever (årskurs fem och åtta) ställdes in. Det genomfördes en första intervju i syfte att få en nulägesbild av undervisningen men det visade sig vara svårt att få svar på om undervisningen var språk- och kunskapsutvecklande eller inte. Av den anledningen ställdes den andra fokusgruppsintervjun in. I stället genomfördes en enkät med eleverna men frågan om delaktighet har inte följts upp.

Resultat av insatserna kollegialt lärande för rektorer inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.1)

Insatser i delinsatsen

- Workshop för rektorer inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och flerspråkighet – skapa förutsättningar för det kollegiala lärandet.
- Föreläsning av Caroline Liberg om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt
- Föreläsning av Lars Svedberg om att leda det pedagogiska arbetet

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare i samarbete med områdeschef och föreläsare

Deltagare: Skolledare på de utvalda skolorna samt chefer från enheten för flerspråkighet

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer under våren 2022 på de 27 utvalda skolorna (svarsfrekvensen är 19 av 27)

Mål

Mål

- Rektorer ska få dela erfarenheter med varandra vad gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt utveckla sina kunskaper inom det.

Förväntade effekter

- Rektorer ska skapa förutsättningar för det kollegiala lärandet inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt på skolorna, dvs hur det ska planeras in i organisationen för att det ska vara genomförbart.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Rektorer ska få dela erfarenheter med varandra vad gäller språk- och kunskapsutvecklande	3	3	2	Under insatsperioden har träffar för skolledare som har varit med i insatsen genomförts. Syftet med träffarna har varit att följa upp hur det går samt ge tid för

arbetsätt samt utveckla sina kunskaper inom det				diskussioner kring insatserna. Under de längre träffarna har det planerats för kollegialt lärande för rektorer. Vid två tillfällen har rektorer även fått delta i föreläsningar.
---	--	--	--	--

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för rektorerna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att SKUA har påverkat den pedagogiska ledningen i olika grad.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse (nr)			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Rektorerna skapar förutsättningar för det kollegiala lärandet inom språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt på skolorna, dvs hur det ska planeras in i organisationen för att det ska vara genomförbart	3	3	2	Rektorerna har gett förutsättningar för det kollegiala lärandet i SKUA. En hög andel rektorer har skapat förutsättningar för ett kollegialt lärande. SKUA har varit obligatoriskt som utvecklingsområde. Flera skolor har även lyft in SKUA i skolans verksamhetsplan.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för rektorerna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att SKUA har påverkat den pedagogiska ledningen i olika grad.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Rektorerna har gett förutsättningar för det kollegiala lärandet i SKUA.* En hög andel rektorer har skapat förutsättningar för ett kollegialt lärande, till exempel tid för utbildning och kollegialt lärande och litteraturinläsning och att lyfta in SKUA i skolans verksamhetsplan. Ca hälften av rektorerna gör också uppföljning med lärare och ser till att SKUA finns med på dagordningen på någon av skolans möten. SKUA har varit obligatoriskt som utvecklingsområde under insatsperioden och finns med i skolornas kvalitetsarbete där aktiviteter som ska genomföras på skolnivå har beskrivits.

Avvikelser

Under insatsperioden har träffar för skolledare som har varit med i insatsen genomförts, vilket inte stod beskrivet i åtgärdsplanen. Syftet med träffarna har varit att följa upp hur det går samt ge tid för diskussioner kring insatserna. Under de längre träffarna har det planerats för kollegialt lärande för rektorer.

Rektorer fick en föreläsning om att leda det pedagogiska arbetet på skolan. Denna insats fanns inte beskrivet i åtgärdsplanen.

Resultat av insatsen kompetensutveckling för förstelärare inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.2)

Insatser i delinsatsen

- Kompetensutveckling för cirka 74 förstelärare, oavsett ämne, inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt inom handledning i kollegialt lärande.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Uppsala universitet

Deltagare: Ca 74 förstelärare från de utvalda skolor som har deltagit i insatsen

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till förstelärare som har gått 7,5 HP utbildning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt under hösten 2020 och våren 2021 (enkäten handlade om utbildningen och distribuerades via Uppsala universitet).

Mål och förväntade effekter

Mål

- Öka förstelärarnas kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att de ska kunna driva ett kollegialt lärande på skolenheterna.
- Försteläraren får verktyg för handledning i det kollegiala lärandet.

Förväntade effekter

- Kompetensutveckling inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kommer igång på skolorna.
- Fler lärare planerar och genomför undervisningen i de olika ämnena utifrån arbetssättet.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Öka förstelärarnas kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att de ska kunna driva ett kollegialt lärande på skolenheterna	3	3	2	Utbildningen är genomförd med två förstelärare från varje skola. Samtliga lärare som ska leda det kollegiala lärandet har gått utbildningen.
Förstelärarna får verktyg för handledning i det kollegiala lärandet	2	2	2	Ca 60 % av de lärare som deltagit i utvärderingen svarar att de har fått ny kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och majoriteten av lärarna som deltagit i utvärderingen svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för förstelärarna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att utvecklingsarbetet har nått olika långt på de utvalda skolorna.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Kompetensutveckling inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kommer igång på skolorna	3	2	2	Ca 65 % av lärarna svarar att ett kollegialt lärande har startat på skolan. Några uppger att det inte har startat men är planerat att göra det.
Fler lärare planerar och genomför undervisningen i de olika ämnena utifrån arbetssättet	3	3	2	Ca 60 % av de lärare som deltagit i utvärderingen svarar att de har fått ny kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och majoriteten av lärarna som deltagit i utvärderingen svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för förstelärarna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att utvecklingsarbetet har nått olika långt på de utvalda skolorna.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Organisationsnivå

- *Utbildningen för förstelärare har genomförts och kollegialt lärande pågår på skolorna. Förstelärarna har genomgått utbildningen och i hög grad startat upp det kollegiala lärandet på skolorna. Några skolor har nyligen genomfört utbildningen.*

Processnivå

- *Lärare planerar och genomför undervisningen utifrån SKUA. Majoriteten av lärarna som deltagit i utvärderingen svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.*

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

En insats som ställdes in var för de tre förstelärarna i NO som skulle delta i ett forskningsprojekt inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt med inriktning NO, under två och ett halvt år.

Utbildningen i SKUA för förstelärare innehöll inte ledning av kollegialt lärande.

Resultat av insatsen kollegialt lärande på skolorna i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.2.3.3)

Insatser i delinsatsen

- 74 förstelärarna sprider kunskapen på sina skolor i form av kollegialt lärande

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Förstelärarna som har gått utbildningen i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Deltagare: Ca 74 förstelärare från de utvalda skolor som har deltagit i utbildningen samt övriga lärare på skolorna som har deltagit i insatsen

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till alla lärare under våren 2022 på de 27 utvalda skolorna som har deltagit i det kollegiala lärandet inom ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (svarsfrekvens 27 % vilket motsvarar 291 av 1092)

Mål och förväntade effekter

Mål

- Nå ut till så många som möjligt av ämneslärarna vad gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- Lärarna ökar sina kunskaper inom arbetssättet och planerar och genomför undervisningen därefter.

Förväntad effekt

- Fler elever klarar ämnesundervisningen med godkända betyg och kan läsa på ett nationellt program på gymnasiet.
- Eleverna känner större delaktighet i undervisningen och kan använda sina språkliga resurser som ett verktyg för lärandet.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Nå ut till så många som möjligt av ämneslärarna vad gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	2	2	Ca 65 % av lärarna svarar att ett kollegialt lärande har startat på skolan. Några uppger att det inte har startat men är planerat att göra det.
Lärarna ökar sina kunskaper inom arbetssättet och planerar och genomför undervisningen därefter	3	2	2	Ca 60 % av de lärare som deltagit i utvärderingen svarar att de har fått ny kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och majoriteten av lärarna som deltagit i utvärderingen svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer inom det kollegiala lärandet på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att utvecklingsarbetet har nått olika långt på de utvalda skolorna.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse (nr)			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Fler elever klarar ämnesundervisningen med godkända betyg och kan läsa på ett nationellt program på gymnasiet				Ca 60 % av lärarna svarar att SKUA bidrar till att förbättra elevers resultat.

				Ett sätt att följa elevernas progression och måluppfyllelse är under utveckling. Se under avsnittet fortsatt utvecklingsarbete.
Eleverna känner större delaktighet i undervisningen och kan använda sina språkliga resurser som ett verktyg för lärandet	3	2	2	Cirka 80 % av lärarna har svarat att de låter eleverna visa sina kunskaper på olika sätt. Ca 35 % av lärarna svarar att eleverna får använda sitt starkaste språk i klassrummet.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer inom det kollegiala lärandet på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att utvecklingsarbetet har nått olika långt på de utvalda skolorna. Det är svårt att skatta elevernas känsla av sin delaktighet i undervisningen.

De gråa fälten betyder att det inte går att göra en effektbedömning enligt mallen.

Synliga förändringar i förhållande till mål

Processnivå

- *Kollegialt lärande pågår på skolorna.* Förstelärarna har genomgått utbildningen och i hög grad startat upp det kollegiala lärandet på skolorna. Några skolor har nyligen genomfört utbildningen och ska därför starta upp det kollegiala lärandet. Vissa skolor kommer att fortsätta att bedriva kollegialt lärande inom SKUA under hösten 2022 eftersom pandemin bidrog till en förskjutning av insatsen på vissa skolor.
- *Lärare planerar och genomför undervisningen utifrån SKUA.* Majoriteten av lärarna som deltagit i utvärderingen svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Det är för tidigt att dra paralleller mellan elevernas resultat och ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i undervisningen samt elevernas delaktighet. Många skolor har nyligen börjat implementera arbetssättet på skolorna och ska arbeta med arbetssättet med start hösten 2022. Detta leder till att det inte går att möta de förväntade effekterna vad gäller behörighet till nationella program.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesbedömningen i inledningen till riktade insatser framkom att det saknades kunskaper om vad ett språk- och kunskapsutvecklande arbete innebär. Det hade inte heller arbetats systematiskt med fortbildning eller kollegialt lärande med undantag för några skolor. I och med fortbildningsinsatsen i det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet har metoder för arbetssättet spridits på de skolor som har deltagit i insatsen. Utvecklingsområdet står även i skolornas

verksamhetsplaner. Det pågår en process i riktning mot att öka likvärdigheten mellan skolorna genom ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Målet med att all ämnesundervisning ska vara språk- och kunskapsutvecklande är ännu ej uppnått. Däremot är processen igång och majoriteten av alla lärare som har besvarat enkäten om SKUA har en positiv inställning till arbetssättet och anser att undervisningen ska genomsyra ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Det går heller inte att dra paralleller mellan elevers resultat och ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt elevers delaktighet. Det är för tidigt att kunna dra sådana paralleller men ett utvecklingsarbete för att följa upp elevers progression och måluppfyllelse är i gång.

Fortsatt utvecklingsarbete

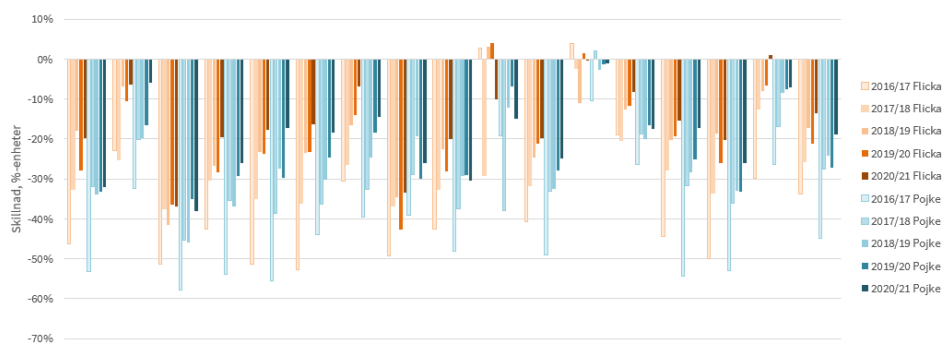
- *Fortsätta att utveckla det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet.* Utvärderingen indikerade till exempel att få av lärarna använder språkliga stöd som elevens starkaste språk, skrivmallar och språkligt stöd vid prov. Majoriteten av lärarna svarar att samarbete med kollegor är viktigt för att fortsätta att utveckla ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och att det avsätts tid för samarbetet. Skolorna kommer att planera för hur de ska fortsätta att bedriva arbetet. Vissa skolor kommer att fortsätta att bedriva kollegialt lärande inom SKUA under hösten 2022.
- *Systematisk uppföljning av elevers progression och måluppfyllelse.* Ca 40 % av lärarna svarar att de inte vet om SKUA bidrar till att förbättra elevers resultat, men majoriteten av lärarna svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen. Det indikerar högt förtroende för arbetssättet, men det saknas jämförande data som visar hur SKUA påverkar elevernas lärande. Det finns inte möjlighet att mäta måluppfyllelse för en skola som arbetar språk- och kunskapsutvecklande med en skola som inte gör det. Skolor som inte har deltagit i insatsen har få nyanlända eller flerspråkiga elever.

Det är en känd svårighet att följa upp progression och måluppfyllelse för nyanlända elever då det krävs att eleven identifieras på individnivå och det är få elever. Det har heller inte funnits något sätt att följa upp flerspråkiga elever. Systematisk uppföljning av elevernas progression och måluppfyllelse (årskurs sex och nio) är under utveckling. Urvalet är elever som läser svenska som andraspråk och elever som läser ämnet svenska. Det finns möjlighet att ta fram statistik i alla ämnen men nedan ges ett exempel för matematik (se figur 1).

Uppföljningen behöver även innefatta möjligheten att dra paralleller mellan ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, studiehandledning och elevernas resultat.

Figur 1. Differens SVA vs. SV som kursplan, andel elever med lägst E i betyg per ämne, åk 9.

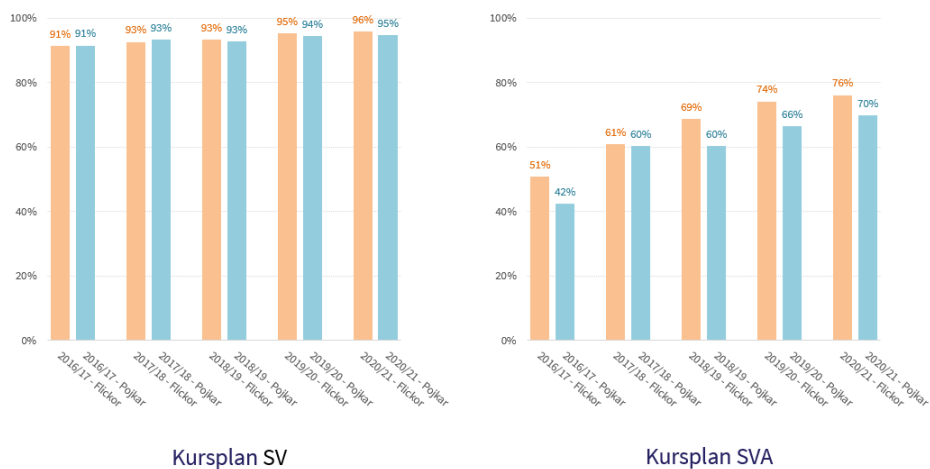
Differens SVA vs. SV som kursplan, andel elever med lägst E i betyg per ämne, åk 9

Figur 1 visar differensen mellan pojkars och flickors resultat (andel elever med lägst E i betyg per ämne) för elever som läser sva i årskurs nio i jämförelse med elever som läser ämnet svenska i årskurs nio. Resultaten är indelade per läsår. Observera att eleverna som läser svenska har en jämn nivå i andel E under perioden, vilket inte framgår av diagrammet. Diagrammet kan utgöra underlag för analys av till exempel vilka ämnen flerspråkiga elever har svårigheter i, skillnaden mellan könen i olika ämnen och hur insatser som genomförs i undervisningen påverkar resultaten.

Figur 2. Matematik, åk 9, Andel lägst E i betyg.

Matematik, åk 9, Andel lägst E i betyg

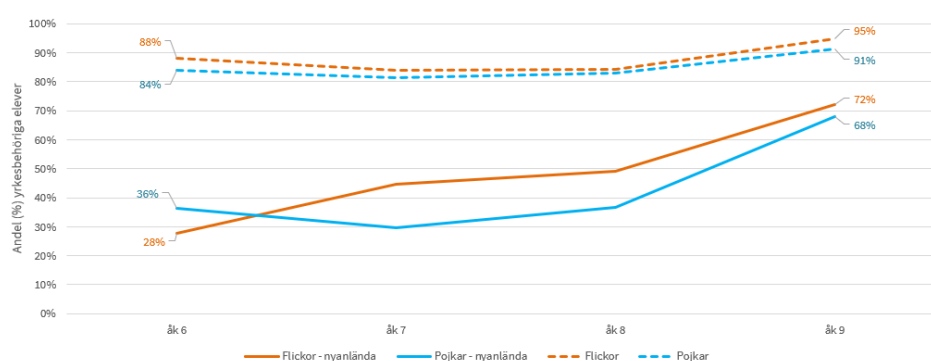
Figur 2 visar resultat (andel elever med lägst E i betyg) i matematik för elever som läser ämnet sv i jämförelse med elever som läser ämnet sva. Resultaten är indelade per läsår för pojke och flicka. Av figuren framgår att resultaten för elever som läser sva är lägre än för elever som läser sv. Det framgår också att flickor har ett något högre resultat än pojkar. För båda ämnesgrupperna är också resultaten stigande.

Figuren är ett exempel på analys av elevers progression i syfte att till exempel jämföra undervisningsmetoder och hitta interna goda exempel. Vid analys av matematikundervisningen på ett ledningsmöte med rektorer våren 2022 drogs slutsatsen att matematiklärare behöver utveckla ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

- *Systematisk uppföljning av progression för årskurs nyanlända elever i årskurs 6-9 med yrkesbehörighet.* Ett utvecklingsarbete pågår där man tittar på hur det går för nyanlända elever över tid. Eleverna kommer att följas under skolgången i grundskolan i syfte att följa upp andelen elever som går ut grundskolan med yrkesbehörighet.

Figur 3. Progression yrkesbehörighet åk 6-9 för nyanlända elever i åk 6 2017/18.

Progression yrkesbehörighet åk 6-9 för nyanlända* elever i åk 6 2017/18

* 116 elever i åk 6

Figur 3 visar progression för nyanlända elever som började grundskolan i årskurs sex och deras progression vad gäller yrkesbehörighet från årskurs sex till nio. Eleverna började i årskurs sex läsåret 2017-18. De streckade linjerna är elever som inte är nyanlända. Av figuren framgår att en ökning av yrkesbehörighet oavsett pojke eller flicka. Ökningen är störst för gruppen nyanlända mellan årskurs 8 och 9. Figuren är ett exempel på analys av elevers behörighet till yrkesprogram i syfte att utveckla undervisningen för nyanlända elever.

Skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk (2.2.4)

Problem inom utvecklingsområdet

Resultaten för årskurs nio och sex låg lågt för läsåret 2018-19. 53 % av eleverna i årskurs sex fick godkänt betyg i ämnet. Procentsatsen för årskurs nio ligger på 57% vad gäller godkända betyg.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk har olika kvalitet på skolorna. På en del skolor ses ämnet som stödundervisning till svenska och inte som ett ämne som ersätter svenska. Det råder en osäkerhet i hur inledande bedömningar ska göras i ämnet för att avgöra vilka elever som behöver undervisning i det. Bedömningen behöver även ske för att eleverna inte slentrianmässigt placeras i grupper där de inte ska gå och för att rektor ska kunna fatta beslut för elevens behov av svenska som andraspråk. Bedömningen är ytterst nödvändig för att hänsyn ska kunna tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorer behöver öka sina kunskaper i ämnet för att bättre kunna planera sin verksamhet vad gäller svenska som andraspråk och följa upp elevernas resultat.

Resultat av insatserna inom skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk

Insatser i delinsatsen

Se beskrivning under varje delinsats.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare, områdeschef och Uppsala universitet

Deltagare: Lärare i svenska som andraspråk, utvalda lärare i svenska och skolledare

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer under våren 2022 (svarsfrekvensen är 19 av 27)
- Enkät till lärare i svenska som andraspråk under våren 2021 (svarsfrekvensen är 16 av 57)
- Enkät till lärare i svenska under våren 2021 (svarsfrekvensen är 16 av 59)
- Intervju med lärare i svenska som andraspråk under hösten 2021 (fyra lärare deltog i en gruppintervju)

Mål och effekter

Mål

- Skapa likvärdighet kring ämnet svenska som andraspråk på de olika skolenheterna.

Förväntade effekter

- Fler andel elever som klarar minst godkänt betyg i svenska som andraspråk i årskurs sex och nio i jämförelse med läsåret 2018/2019.
- Det görs bedömningar av elevernas behov av svenska som andraspråk.
- Centrala riktlinjer för ämnet svenska som andraspråk skapas för att skapa större likvärdighet på skolenheterna.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Motivering
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Skapa likvärdighet kring ämnet svenska som andraspråk på de olika skolenheterna	1	1	1	Vid intervju med lärare i sva framgår att bedömning av behov och beslut om sva samt uppföljning av elevens kunskapsutveckling hanteras på olika sätt på olika skolor. Grundskolans ledning har beslutat att lyfta in sva som ett utvecklingsområde i avdelning grundskolas verksamhetsplan för läsåret 2022-23 i syfte att öka likvärdigheten och säkerställa att elevens undervisning i enlighet med de nationella styrdokumenterna. Målet är inte uppnått, men processen har startat.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet har startat och ligger på en nivå där en kunskapsinhämtning pågår. Medvetenheten om utvecklingsbehoven inom sva har ökat och lyfts in som ett utvecklingsområde inom avdelning grundskola, se nedan.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Motivering
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Fler andel elever som klarar minst godkänt betyg i svenska som andraspråk i årskurs sex och nio i jämförelse med läsåret 2018/2019				Det har skett en liten ökning från läsåret 2018-19 till läsåret 2020-21 i årskurs nio från 57% till 64%. Ökningen beror huvudsakligen på

				att flickorna har höjt sina betyg. Se figur 5.
Det görs bedömningar av elevernas behov av svenska som andraspråk	2	2	2	Ca 32 % av de rektorerna svarar att det finns skriftliga rutiner för prövning av vilka elever som är i behov av att läsa sva Lärarna i sva menar vid intervju att bedömningar av elevernas behov av görs på olika sätt på olika skolor. Deltagare i bedömning och ansvarig för bedömning är också olika.
Centrala riktlinjer för ämnet svenska som andraspråk skapas för att skapa större likvärdighet på skolenheterna	3	1	1	Vägledning för ämnet svenska som andraspråk är skapad (under processen har titeln ändrats).

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet har startat och pågår på organisationsnivå, men har inte implementerats på processnivå i verksamheterna, vilket gör att det inte är synligt i någon högre grad för eleven på individnivå.

De gråa fälten betyder att det inte går att göra en effektbedömning enligt mallen.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Centrala riktlinjer.* En central vägledning för ämnet svenska som andraspråk har tagits fram.

Individnivå

- *Ökad kunskap om ämnet sva och ökad medvetenhet om kända brister kopplade till ämnet.* Riktade insatser har medfört att kunskapen om ämnet sva har höjts hos förvaltningsledning, rektorer, svenska som andraspråkslärare och svenskalärare och de har fått en ökad medvetenhet om redan kända brister. Det har bidragit till att lyfta in sva som ett utvecklingsområde i avdelning grundskolas verksamhetsplan för kommande läsår.

Avvikelser

Inga avvikelser.

Resultat av insatsen föreläsning och workshop för rektorer om svenska som andraspråksundervisningen och flerspråkighet (2.2.4.3.1)

Insatser i delinsatsen

Föreläsning och workshop för rektorer om svenska som andraspråksundervisningen och flerspråkighet.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare i samarbete med områdeschef

Deltagare: Skolledare

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer under våren 2022 (svarsfrekvensen är 19 av 27)

Mål och effekter

Mål

- Rektorer ökar sina kunskaper om vad flerspråkighet innebär (hur andraspråksinlärning går till).
- Rektorer ger varandra stöd i hur de kan organisera svenska som andraspråksundervisningen för att komma ifrån att ämnet ses som ett stödämne.

Förväntade effekter

- Elever som har rätt till svenska som andraspråk, får undervisning i det av en utbildad lärare i ämnet.
- Beslut fattas för elever som har rätt till att få undervisning i ämnet svenska som andraspråk.
- Undervisningen i svenska som andraspråk organiseras efter varje elevs behov och förutsättningar.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Motivering
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Rektorer ökar sina kunskaper om vad flerspråkighet innebär (hur andraspråksinläring går till)	2	1	2	I utvärderingen svarar ca 2/3 av rektorerna att de har fått ökad kunskap om sva under insatsperioden. Ca 16% av rektorerna svarar att anser att de har tillräckliga kunskaper om ämnet sva för att kunna fatta beslut om vilka elever som behöver få undervisning i sva. Ca 63% svarar att de delvis har det.
Rektorer ger varandra stöd i hur de kan organisera svenska som andraspråksundervisningen för att komma ifrån att ämnet ses som ett stödämne	2	2	2	Grundskolans ledning har beslutat att lyfta in sva som ett utvecklingsområde i avdelning grundskolas verksamhetsplan för läsåret 2022-23. Under läsåret kommer rektorerna att arbeta med ämnet sva på ledningsnivå.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet har startat på organisationsnivå, men utvärderingsresultaten indikerar att den pedagogiska ledningen av sva ännu inte är systematiserad på ett likvärdigt sätt i de utvalda skolorna. Rektorerna har på individnivå ökat sina kunskaper i sva i olika grad.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Motivering
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Elever som har rätt till svenska som andraspråk, får undervisning i det av en utbildad lärare i ämnet	3	3	3	På majoriteten av skolorna undervisas eleverna av behöriga sva-lärare men på vissa mindre skolor, särskilt i de lägre åldrarna, undervisas sva-elever integrerat i svenskundervisningen av lärare i svenska.
Beslut fattas för elever som har rätt till att få undervisning i ämnet svenska som andraspråk	3	3	3	Ca 68 % av rektorerna svarar att de använder beslutsblanketter när de fattar beslut om sva
Undervisningen i svenska som andraspråk organiseras efter varje elevs behov och förutsättningar	2	1	2	Ca 42 % av rektorerna svarar att de har tillräckliga kunskaper om sva för att organisera undervisningen i ämnet sva, och ca 42% svarar att de delvis har det. Lärarna i sva menar vid intervju att undervisningen i sva inte alltid organiseras utifrån elevens behov och förutsättningar, utan utifrån förutsättningar i skolans organisation.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå, beslut om sva har systematiserats, men i olika hög grad på de utvalda skolorna. Rektorer har på individnivå ökat sina kunskaper i sva i olika grad.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Dokument är framtagna.* I processen har en central vägledning och beslutsblanketter tagits fram. Implementering på skolenheterna pågår.
- *Beslut fattas om undervisning i sva.* Majoriteten av de rektorer som har deltagit i insatsen fattar beslut om att en elev ska undervisas i sva.
- *Workshops för rektorer har genomförts.* Det har genomförts återkommande workshops för rektorer där ämnet svenska som andraspråk har diskuterats. Utvärderingarna har visat att rektorerna har uppskattat dem.

Individnivå

- *Ökad medvetenhet om att organisera undervisningen efter elevers behov av svenska som andraspråk.* Kunskapen om ämnet sva har höjts hos rektorerna. De har fått en större förståelse för att elever som är i behov av ämnet sva ska få undervisning i det och därmed behöver sva organiseras efter elevernas behov.
- *Önskemål om att utveckla kunskapen om ämnet sva.* Utvärderingarna visar att många rektorer vill fortsätta att utveckla ämnet på skolorna samt utveckla sina egna kunskaper om ämnet.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

I åtgärdsplanen beskrivs att rektorer ska få föreläsning om svenska som andraspråk via Uppsala universitet. Den insatsen ställdes in på grund av pandemin.

Resultat av insatserna inom nätverk för lärare som undervisar i svenska som andraspråk (2.2.4.3.2)

Insatser i delinsatsen

- Fortbildning i svenska som andraspråk för lärare i sva (två halvdagar)
- Fortbildning i svenska som andraspråk för lärare i svenska (två halvdagar)
- Mellanträffar för båda yrkesgrupperna (mellan fortbildningstillfällena)

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare, lärare i kompetensteamet för nyanlända- och flerspråkiga elevers lärande samt Uppsala universitet

Deltagare: Lärare i svenska som andraspråk och utvalda lärare i svenska

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer under våren 2022 (svarsfrekvensen är 19 av 27)
- Enkät till lärare i svenska som andraspråk under våren 2021(svarsfrekvensen är 16 av 57)
- Enkät till lärare i svenska under våren 2021 (svarsfrekvensen är 16 av 59)
- Intervju med lärare i svenska som andraspråk under hösten 2021 (fyra deltagare i gruppintervju)

Mål och effekter

Mål

- Svenska som andraspråklärare träffas regelbundet för att utveckla svenska som andraspråksundervisningen och skapa likvärdighet vad gäller ämnet på skolorna.
- Lärarna i svenska som andraspråk fortbildas via Uppsala universitet under fyra halvdagar under höstterminen 2020 på nätverksträffarna.

Förväntade effekter

- Att det görs inledande och kontinuerliga bedömningar av elevens behov av svenska som andraspråk.
- Att elevernas språkutveckling analyseras och att det synliggörs för eleven.
- Att planera och genomföra undervisningen efter varje elevs behov och förutsättningar samt att följa upp lärandet med feedback till eleven.
- Att göra nyanlända elever delaktiga i svenska som andraspråksundervisningen.

- Den långsiktiga effekten är att eleverna höjer sina resultat i svenska som andraspråk i jämförelse med läsåret 2018-19.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måloppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Svenska som andraspråklärare träffas regelbundet för att utveckla svenska som andraspråksundervisningen och skapa likvärdighet vad gäller ämnet på skolorna				Delinsatsen är inte genomförd, se avvikelser.
Lärarna i svenska som andraspråk fortbildas via Uppsala universitet under fyra halvdagar under höstterminen 2020 på nätverksträffarna	3	3	3	Fortbildning är genomförd för lärare i svenska som andraspråk enligt planering. Fortbildning är även genomförd för lärare i svenska, se avvikelse.

Sammanfattande bedömning av mål: Utbildningen har genomförts.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Att det görs inledande och kontinuerliga bedömningar av elevens behov av svenska som andraspråk	2	2	2	Ca 32 % av de rektorerna svarar att det finns skriftliga rutiner för prövning av vilka elever som är i behov av att läsa sva. Ca 68 % av rektorerna svarar att de använder beslutsblanketter när de fattar beslut om sva.
Att elevernas språkutveckling analyseras och att det synliggörs för eleven	1	1	1	Vid intervjun med lärare i sva framkommer att uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling ser olika ut på olika skolor. Det är inte känt hur språkutvecklingen synliggörs för eleven. Däremot används Bygga svenska om underlag på vissa skolor för att följa elevens språkutveckling. I utvärderingen svarar lärare i svenska att de önskar mer fortbildning i Bygga svenska.
Att planera och genomföra undervisningen efter varje elevs behov och förutsättningar samt att följa upp lärandet med feedback till eleven	2	2	2	I utvärderingen svarar ca hälften av ämneslärarna (inte enbart lärare i svenska) att de för att utveckla arbetet med ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

				<p>behöver ha samarbete med lärare i sva och studiehandledare.</p> <p>Lärarna i sva menar vid intervju att bedömningar av elevernas behov av görs på olika sätt på olika skolor. Deltagare i bedömning och ansvarig för bedömning är också olika.</p>
Att göra nyanlända elever delaktiga i svenska som andraspråksundervisningen				Se avvikelser.
Den långsiktiga effekten är att eleverna höjer sina resultat i svenska som andraspråk i jämförelse med läsåret 2018/2019				<p>Det har skett en liten ökning från läsåret 2018-19 till läsåret 2020-21 i årskurs nio från 57% till 64%. Ökningen beror huvudsakligen på att flickorna har höjt sina betyg. Se figur 5.</p>

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet har startat och pågår på organisationsnivå, men i olika hög grad på de utvalda skolorna. På processnivå pågår arbetet också i olika hög grad. Kunskaperna om sva varierar på skolorna och systematisk uppföljning av eleven språkutveckling görs till viss del, men synliggörs inte på ett systematiskt sätt för eleven.

De gråa fälten betyder att det inte går att göra en effektbedömning enligt mallen.

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Beslut fattas om undervisning i sva.* Majoriteten av de rektorer som har deltagit i insatsen fattar beslut om att en elev ska undervisas i sva.

Processnivå

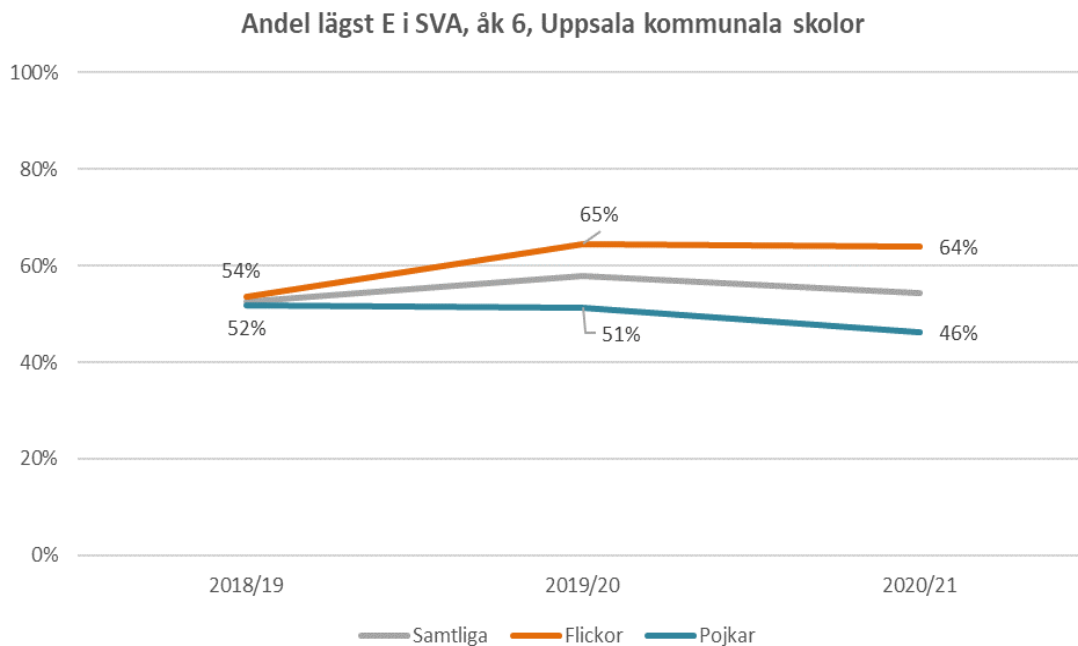
- *Bedömningar av elever behov genomförs.* På vissa skolor görs inledande bedömningar av elevers behov av undervisningen i svenska som andraspråk och det finns rutiner för det. I och med insatsen har fler lärare i svenska som andraspråk gjort bedömningar av elevers behov på ett mer systematiskt sätt än innan insatsperioden. Både rektorer och lärare har fått större medvetenhet om att det ska göras.
- *Bedömningsstöd används vid bedömning av elevers behov av sva.* De flesta skolor använder bedömningsstödet Bygga svenska för att kartlägga elevers språkutveckling.

Individnivå

- *Ökad kunskap om svenska som andraspråk för lärare i svenska.* Lärare i svenska har deltagit i fortbildning i svenska som andraspråk och har fått mer kunskap om och större förståelse för vad andraspråksinlärning samt andraspråksperspektivet på undervisning innebär.
- *Höjt resultat i svenska som andraspråk.* Under läsåren 2018-19 till 2020-21 har det skett en liten ökning i resultatet i sva för årskurs nio.

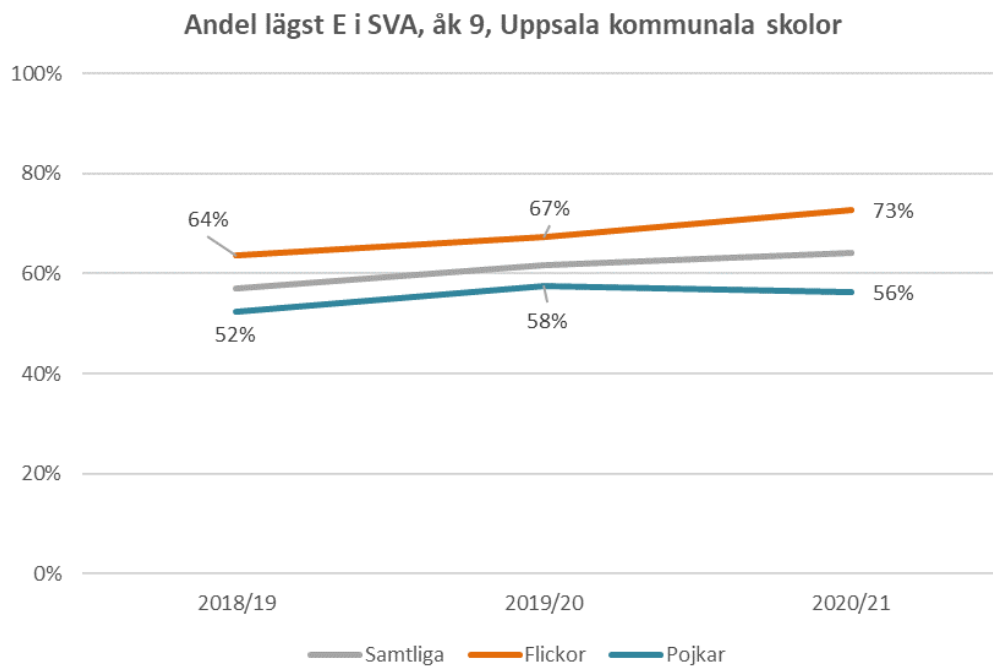

Figur 4. Andel lägst E i SVA, åk 6, Uppsala kommunala skolor.

Totalt sett är skillnaden i andel lägst E i sva, årskurs 6, över perioden liten, men skillnaden mellan könen har ökat (figur 4). Pojkarnas resultat har minskat och flickornas resultat har höjts.

Figur 5. Andel lägst E i SVA, åk9, Uppsala kommunala skolor.

Av figur 5 framgår att det har skett en höjning av andelen elever som har lägst ett E i sva. Både pojkarnas och flickornas resultat har höjts lite. Skillnaden mellan könen har ökat något.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

I åtgärdsplanen står det beskrivet att lärarna i svenska som andraspråk fortbildas via Uppsala universitet under fyra halvdagar under höstterminen 2020 på nätverksträffarna. Även lärare i svenska har deltagit i en fortbildning i svenska som andraspråk via Uppsala universitet och de har även deltagit i så kallade mellanträffar som har ägt rum mellan fortbildningsdagarna. Mellanträffarna har ersatt nätverksträffar. Varje yrkesgrupp har deltagit i fortbildning två halvdagar i stället för att en yrkesgrupp får fortbildning fyra halvdagar.

En annan avvikelse i förhållande till förväntade effekter är att det inte har gjorts några mätningar av elevers delaktighet i undervisningen i svenska som andraspråk. Det har heller inte gjorts mätningar beträffande huruvida man följer upp och analyserar elevers språkutveckling, inte heller hur man planerar och genomför undervisningen efter varje elevs behov i svenska som andraspråk.

Resultat av insatsen skapa centrala riktlinjer för huvudman för ämnet svenska som andraspråk (2.2.4.3.3)

Insatser i delinsatsen

En arbetsgrupp bestående av två rektorer, processledare och områdeschef har arbetat fram en central vägledning för svenska som andraspråk.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning grundskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med områdeschef

Utför aktiviteterna: Processledare tillsammans med en arbetsgrupp som består av områdeschef och två rektorer

Deltagare: Skolledare och lärare i svenska som andraspråk

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till rektorer under våren 2022 (svarsfrekvensen är 19 av 27)
- Intervju med lärare i svenska som andraspråk under hösten 2021 (svarsfrekvensen är 16 av 57)

Mål och effekter

Mål

- Den centrala vägledningen ska vara ett verktyg för att skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk.

Förväntade effekter

- Att skapa gemensamma beslutsblanketter som ska användas för de elever som får undervisning i svenska som andraspråk.
- Att skapa strukturer för bedömningar av elevens behov av ämnet.
- Att skapa en gemensam förståelse för organisering av ämnet.
- Att öka rektorers pedagogiska ledning av ämnet.
- Synliggöra arbetet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måloppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Den centrala vägledningen ska vara ett verktyg för att skapa likvärdighet i ämnet svenska som andraspråk	1	1	1	Ca 6 % av rektorerna har svarat att den centrala vägledningen för sva används som stöd för den pedagogiska ledningen av ämnet sva och ca 28 % svarar att de planerar att använda den

Sammanfattande bedömning av mål: Den centrala riktlinjen är framtagen, men implementeringen är inte genomförd och riktlinjen används inte systematiskt som ett verktyg i den pedagogiska ledningen av ämnet.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Att skapa gemensamma beslutsblanketter som ska användas för de elever som får undervisning i svenska som andraspråk	3	3	3	Gemensamma beslutsblanketter är framtagna.
Att skapa strukturer för bedömningar av elevens behov av ämnet	2	1	1	Ca 32 % av de rektorerna svarar att det finns skriftliga rutiner för prövning av vilka elever som är i behov av att läsa sva Ca 68 % av rektorerna svarar att de använder beslutsblanketter när de fattar beslut om sva
Att skapa en gemensam förståelse för organisering av ämnet	2	1	1	Ca 42 % av rektorerna svarar att de har tillräckliga kunskaper om sva för att organisera undervisningen i ämnet sva, och ca 42% svarar att de delvis har det.
Att öka rektorers pedagogiska ledning av ämnet	2	1	1	Ca 42 % av rektorerna svarar att de har tillräckliga kunskaper om sva för att organisera undervisningen i ämnet sva, och ca 42% svarar att de delvis har det.

				Av utvärderingarna med lärare i sva och rektorer framgår att rektor i hög grad förlitar sig på läraren i sva vad gäller att fatta beslut om vilka elever som behöver sva samt följa upp och utvärdera undervisningen i sva.
Synliggöra arbetet i det systematiska kvalitetsarbetet	2	2	1	Grundskolans ledning har beslutat att lyfta in sva som ett utvecklingsområde i avdelning grundskolas verksamhetsplan för läsåret 2022-23 i syfte att öka likvärdigheten och säkerställa elevens undervisning i enlighet med de nationella styrdokument.

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå har arbetet startat, men på processnivå saknas ännu en systematisering och likvärdighet i hur ämnet sva leds och organiseras samt vilket underlag som ligger till grund för beslut. Det medför att det ännu inte syns någon förändring på för eleven på individnivå.

Synliga förändringar i förhållande till mål

Organisationsnivå

- *Central vägledning för ämnet svenska som andraspråk är framtagen.*
- *Beslutsblanketter är framtagna.* Det finns beslutsblankett för att fatta beslut om svenska som andraspråk.

Individnivå

- *Ökad gemensam förståelse.* Det finns större förståelse för att det behöver göras behovsbedömningar innan ett beslut om svenska som andraspråk fattas och att pedagogisk ledning och organisering av ämnet sva behöver utvecklas.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

De centrala riktlinjerna eller vägledningen som den nu kallas har inte implementerats och kommunicerats på alla skolor. Målet att skapa en likvärdighet mellan skolorna vad gäller ämnet svenska som andraspråk har ännu inte uppnåtts och är ett fortsatt utvecklingsområde. Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Sammantaget visar utvärderingsresultatet att riktade insatser inte har lyckats åtgärda redan inledningsvis kända behov. Det har skett framsteg under insatsperioden kopplade till mål och effekter, men det är inte något som ger synlig effekt för eleverna eller som påverkar likvärdigheten.

Det viktigaste framsteget har varit att rikta fokus på ämnet sva och lyfta upp ämnet till ett utvecklingsområde i avdelning grundskolas verksamhetsplan för läsåret 2022-23 i syfte att öka likvärdigheten och säkerställa elevens undervisning i enlighet med de nationella styrdokumenterna.

Förbättringsbehov

- *Kommunicera den centrala vägledningen för sva.* Hälften av rektorerna svarar att de inte känner till att det finns en central vägledning för sva, vilket indikerar att det finns behov av att förankra och kommunicera vägledningen i ledningen. De indikerar också att processen att förändra skolornas sätt att arbeta med sva inte har drivits aktivt under insatsens gång.
- *Utveckla prövningen av vilka elever som är i behov av att läsa sva.* Att det inte finns rutiner för att kartlägga elevernas behov av sva kan bero på att många inte vet hur man ska göra det. Det finns två olika modeller för språkutvecklingsanalys som båda är omfattande och därför svåra att använda. I utvärderingen kommenterar rektorerna att det är oklart vem som kan avgöra om eleven behöver läsa sva eller svenska samt hur det ska gå till och att det saknas tillräckligt bra material för att avgöra om eleven ska ha sva. Vidare är en kommentar att rektor inte har kunskaperna, men litar på att sva-lärarna har det. En skola lyfter att beslut fattas tillsammans med sva-lärare och speciallärare i samråd med elevhälsa och rektor. Skolinspektionens granskning (2020) av svenska som andra språk för årskurs 7-9 visade att majoriteten av skolorna gjorde ofullständiga bedömningar av elevers behov av sva, vilket stämmer överens med resultatet av utvärdering av riktade insatser.
- *Utveckla rektors kunskaper om, och ledning, av ämnet sva.* Ytterligare iakttagelser som gjordes av Skolinspektionen (Ibid) var att det fanns svagheter i rektors ledning av ämnet och på fler än hälften av skolorna behövde undervisningen i ämnet utvecklas för att nå högre kvalitet. På några skolor fick eleverna undervisning i ämnet svenska där andraspråksperspektivet saknades. Rektor behövde följa upp och se till att undervisningen bedrevs ur ett andraspråksperspektiv. Vid intervjun med lärarna i sva framkommer att ett ansvar för att eleven ska få sina behov tillgodosedda och uppnå kunskapsmål ofta faller på lärarna i sva. De uppfattar att organisationen av sva ofta styrs av skolans organisation och inte av elevens behov och förutsättningar, till exempel att elever som läser ämnet sva sätts samman med elever som har olika typer av stödbehov. Det visar att det finns ett fortsatt behov av utveckling att organisera sva på ett sätt som tillgodoser elevens behov och förutsättningar i ämnet sva.

- *Utveckla bedömning och uppföljning av elevens kunskapsprogression i ämnet sva.* Vid intervjun med lärare i sva framkommer att uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling ser olika ut på olika skolor. Elever kan gå över från ämnet sva till svenska olika snabbt och av olika orsaker. Lärarna i sva menar att det inte är en likvärdig bedömning, vilket indikerar att både grunder för bedömning och uppföljning behöver utvecklas.

Beslutade och planerade aktiviteter

- *Utveckling av undervisning i svenska som andraspråk.* Under läsåret 2022-23 planeras det för utveckling av svenska som andraspråk för rektorer. Utvecklingsarbetet kommer att genomföras i tre delar. 1. Inledande presentation av sva samt workshop om nuläge, 2. Workshop om vad skolorna behöver utveckla utifrån nuläge och 3. Workshop om olika teman för rektorsteamerna utifrån workshop 1 och 2. Den tredje delen avslutas med workshop för rektorer och lärare i svenska som andraspråk.
- *Nätverk för lärare i svenska som andraspråk.* Utvärderingarna visade att lärare i svenska som andraspråk och lärare i svenska önskade ytterligare fortbildning i hur elevers andraspråksutveckling kan kartläggas i syfte att göra en behovsbedömning av ämnet. Vidare framkom önskemål om ett nätverk som av flera bedömdes vara en nödvändighet för att utveckla likvärdighet mellan skolorna. Ett nätverk kommer det att starta från och med läsåret 2022-23 i syfte att öka likvärdigheten i ämnet.

Gymnasieskola

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3)

Problem inom utvecklingsområdet

Antal nyanlända och flerspråkiga elever hade ökat på alla gymnasieprogrammen och för att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar och behov krävdes att ämnesläraren jobbade medvetet med språk och kunskapsutveckling i alla ämnen. I nulägesanalysen identifierades att på språkintröduktion hade arbetssättet använts och gett goda resultat, men inte på nationella program där det saknades kunskaper om vad det betyder att jobba på ett ”språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt”.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

På de nationella programmen saknade ämneslärarna kunskaper kring andraspråksinlärningsprocessen samt teoretiska kunskaper om transspråkande pedagogik, flerspråkighet som resurs och att jobba på ett språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. Det behövdes strategier för att planera, genomföra och utvärdera undervisning där samspel mellan olika modaliteter stöttade språk- och kunskapsutveckling parallellt. Vidare behövdes kunskaper att leda ett kollegiala lärande inom ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Resultat av insatsen Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3)

Insatser i delinsatsen

Se under varje delinsats.

Resultat av insatsen fortbildning inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3.1)

Insatser i delinsatsen

En utbildning inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt på 7,5 HP, via Uppsala universitet.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Verksamhetsutvecklare och kursansvarigt inom Uppsala universitet

Utför aktiviteterna: Processledare och kursansvariga på Uppsala universitet

Deltagare: 42 deltagare (programrektorer, ämneslärare och specialpedagoger).

Deltagarna arbetar på sex kommunala gymnasieskolor.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Kursansvariga, Programrektorer, ämneslärare, specialpedagoger, Processledare och elever. Uppföljningen genomförde via enkätutvärdering av kursen vårtermin 2021, Uppsala universitet. Svarsfrekvensen är 15 av 42 respondenter har utvärderat kursen.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Öka deltagarens kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att kunna leda ett kollegialt lärande på sina verksamheter i syfte att sprida vidare kunskaper och verktyg i det kollegiala lärandet.

Förväntade effekter

- Utbilda och stärka SKUA-handledare kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att kunna planera och leda det kollegiala lärandet på sina skolor.
- Kunskaper inom att redogöra för och analysera relationen mellan flerspråkig utveckling och kunskapsutveckling, med fokus på elever i gymnasieskolans program, Kunna tillämpa didaktiska verktyg som främjar språk- och kunskapsutveckling i gymnasieskolans ämnen.
- Förmåga att undervisa för språk- och kunskapsutveckling, teorier och aktuell forskning om flerspråkig utveckling och kunskapsutveckling. teorier och strategier för att främja läs- och skrivutveckling och förståelse i gymnasieskolans olika ämnen.

Bedömning av mål- och effektoppfyllelse

Mål	Bedömning av måloppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Öka deltagarens kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att kunna leda ett kollegialt lärande på sina verksamheter i syfte att sprida vidare kunskaper och verktyg i det kollegiala lärandet	3	3	2	42 pedagoger utbildade sig inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt på sex utvalda skolor som har störst antal flerspråkiga elever. Utvecklad syn på flerspråkighet som resurs i allmänhet, vikten av studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever och ökat

				medvetenheten om hur flerspråkighet kan användas som en resurs i all undervisning.
--	--	--	--	--

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för SKUA handledare och lärarna på de utvalda skolorna.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Utbilda och stärka SKUA-handledare kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att kunna planera och leda det kollegiala lärandet på sina skolor	3	3	2	Utvärderingen visar att utbildningen har stärkt SKUA handledares kunskaper om strategier som kan användas i all undervisning, av alla lärare, för att stötta språk- och kunskapsutveckling hos alla elever oavsett språket.
Kunskaper inom att redogöra för och analysera relationen mellan flerspråkig utveckling och kunskapsutveckling, med fokus på elever i gymnasieskolans program. Kunna tillämpa didaktiska verktyg som främjar språk- och kunskapsutveckling i gymnasieskolans ämnen.	3	3	2	Utvärderingen indikerar att lärare svarar att insatsen har gett dem stöd i undervisningsplanering med fokus på SKUA. En lärare menar att insatsen fått hen att reflektera över sin lärarroll och lärostil och att läraren behöver anpassa sig mer för att möta sina elevers olika behov. <i>"Sen har jag också fått verktyget att stanna upp och förstå att jag själv kanske har fastnat i en form av undervisning som inte passar alla och som jag själv inte har sett passar alla. Så det är nog det främsta verktyget att jag fått upp ögonen för min lärarroll och min lärostil och inse att jag måste anpassa mig ännu mer"</i> .
Förmåga att undervisa för språk- och kunskapsutveckling, teorier och aktuell forskning om flerspråkig utveckling och kunskapsutveckling. Teorier och strategier för att främja läs- och skrivutveckling och förståelse i gymnasieskolans olika ämnen	3	3	2	Utvärderingen visar att utbildningen har bidragit till ökade kunskaper, teorier och strategier inom interaktion, kunskaper inom multimodalitet och främja språk- och kunskapsutveckling i gymnasieskolans olika ämnen har ökat. Utvecklat kunskaper kring sociokulturella faktorer kring nyanlända och flerspråkiga elevers lärande. Lärarna under intervjuerna uttryckte att de från kursen hade fått med sig nya idéer om utveckling och användning av material samt strategier att använda med språkligt heterogena elevgrupper.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå och har startat på processnivå men är ännu inte systematiserat. På individnivå för eleven är det svårt att bedöma hur långt utvecklingen har kommit, men vissa skolor har använt delar av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i klassrummet, medan andra SKUA-strategier är mer sällsynta.

Synliga förändringar i förhållande till mål

Organisationsnivå

- *Kompetensutveckling för SKUA-handledare.* 42 SKUA-handledare har utbildats i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. Deltagare jobbar på olika program på sex kommunala gymnasieskolor. Utvärderingen indikerar att deltagarna anser vikten av att sprida och utveckla kunskaper och verktyg om SKUA på respektive skolorna via kollegiala lärandet.
- Kollegialt lärande planerades. Efter utbildningen planerades det kollegiala lärandet på fyra utvalda gymnasieskolor. Alla rektorer som intervjuades hade en konkret plan för hur man avsåg fortbilda sina lärare.

Individnivå

- *Utvecklat synen på flerspråkighet som resurs.* Utbildningen utvecklade synen på flerspråkighet som resurs i allmänhet, vikten av studiehundledning på modersmålet för nyanlända elever och ökat medvetenheten om hur flerspråkighet kan användas som en resurs i all undervisning. En rektor säger att,
” Vi borde använda studiehundledningsmänniskorna på ett bättre sätt. Jag vet inte hur, men på ett bättre sätt för att komma åt elevernas andraspråk i lärprocessen. Få fram förstaspråket”.
(Rektor 3)
- *Ökad medvetenhet om att språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är ett sätt att stötta nyanlända och flerspråkiga elever.* Utbildningen ökade kunskaperna om strategier som kan användas i all undervisning, av alla lärare, för att stötta språk- och kunskapsutveckling hos alla elever oavsett språket.
- *Ökade kunskaper, teorier och strategier.* Utbildningen ökade kunskaper, teorier och strategier inom interaktion, kunskaper inom multimodalitet och främja språk- och kunskapsutveckling i gymnasieskolans olika ämnen har ökat.
- *Ökade kunskaper om transspråkande och multimodalitet hos deltagare.*

- *Utvecklat kunskaper kring sociokulturella faktorer kring nyanlända och flerspråkiga elevers lärande.*

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

- *Pandemin påverkade deltagandet i utbildningen.* I Utvärderingen för rektorer framkom att på grund av pandemin fanns andra utmaningar på deras skola som behövde prioriteras, vilket ledde till att SKUA inte gavs fullt fokus. vi får inte bortse att utbildnings tidplans var under pandemin och gymnasieskolorna gick ner till distansundervisning. Detta gjorde att ca 30 deltagare antingen inte började utbildningen, eller hoppade av den.
- *Troligen var det en svag förankring av kursen bland lärarna.* I utvärderingen för rektorer framkom att utbildningen var svagt förankrad hos lärarna på skolan, vilket ledde till att en del lärare hoppade av kursen medan andra kände sig förbisedda som inte erbjudits att delta.
- *Tidsnedläggning gavs inte till alla lärarna.* Alla lärare fick inte tidsnedläggning av sina skolor, vilket ledde till att deltagare antingen inte började utbildningen, eller hoppade av den.
- *Utbildningen var inte anpassad efter målgrupperna.* Vid utvärderingen av utbildningen i framkom att några deltagare ansåg att kurslitteratur och de konkreta exemplen inte var anpassad för gymnasielärare och speciellt för yrkeslärare. Det tillkom även i utvärderingen åsikter om kursförbättringar, att det var större fokus på undervisningen av nyanlända och flerspråkiga elever, och inte enbart generellt om undervisning.
- *IKT-pedagog.* IKT-pedagogen har inte arbetat med SKUA utan huvudsakligen med studiehandledning. Insatsen IKT-pedagog rapporteras därför under insatsen Studiehandledning.

Resultat av insatsen kollegialt lärandet i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3.1.1)

Resultat av insatsen nätverk för SKUA-handledare (2.3.3.1.2)

Insatser i delinsatsen

Planering och handledning av kollegialt lärandet inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt på fyra gymnasieskolor.

Etablerat SKUA nätverk för handledare av kollegialt lärande.

Tabell 1. Skolor som deltagit i studien (Skolverkets statistik läsåret 2021-22).

Lsåret 2021–22	Gy-skola A	Gy-skola B	Gy-skola C	Gy-skola D
Antal elever	364	343	396	699
Andel elever med utländsk bakgrund	43%	36%	49%	9%
Antal program	Sex	Tolv	Fyra	Åtta

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola.

Ansvarig: Processledare i samarbete med skolledare och SKUA handledare på de utvalda skolorna.

Utför aktiviteterna: Åtta SKUA-handledare med stöd av programrektorer och Processledare. (Processledare leder nätverket för SKUA handledare och har uppföljning av det kollegiala lärandet).

Deltagare: Skolledare, SKUA handledare, Processledare specialpedagoger ämneslärare, studiehandedare och elever på alla eller utvalda program i de fyra utvalda gymnasieskolorna. Mer om kollegiala lärandet kan läsas i rapporten *Efter utbildning i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt*.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Skolledare, specialpedagoger, SKUA handledare, ämneslärare och elever. Det är för tidigt att mäta utvecklingen/förändringar i samband till målet av insatsen under två år. Därför har det valts både kvalitativa och kvantitativa metoder i utvärderingen av insatsen. Det har genomförts fokusintervjuer och enkäter med skolledare, ämneslärare och elever. Utvärderingen av fortbildningen i SKUA (kursen och det kollegiala lärandet) besvaras de tre övergripande frågor nedan samt mål och förväntade effekter av insatsen:

- Hur beskriver rektorerna fortbildningen och dess (möjliga) påverkan på sina kunskaper om hur man leder lärarna i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt?
- Hur beskriver lärare fortbildningen och dess (möjliga) påverkan på sin undervisning på de nationella programmen?
- Vilka perspektiv om undervisning uttrycker elever som undervisas av lärare som har gått SKUA-fortbildningen?

Uppföljning och utvärdering har genomfört via gruppintervju och enkäter:

- Fokusgruppsintervju med 3 rektorer, 6 lärare och 5 elever
- Enkätundersökning, enkäten har besvarats av 6 rektorer, 56 lärare och 70 elever på de utvalda skolorna.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Kompetensutveckla så många ämneslärare och andra pedagoger som möjligt vad gäller strategier och verktyg inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- Lärarna ökar sina kunskaper inom arbetssättet och planerar och genomför material, undervisningen och aktiviteter därefter för en mer likvärdig undervisning.
- Etablera nätverk för A handledarens i sitt uppdrag via
- Öka elevernas måluppfyllelse i alla kurser.

Förväntade effekter

- Höja lärarnas kunskaper kring val av verktyg och metoder för en inkluderande undervisning.
- Höja måluppfyllelse för fler elever på olika nationella program på gymnasiet.
- Eleverna känner större delaktighet i undervisningen och kan använda sina språkliga resurser som ett verktyg för lärandet.
- SKUA-handledare träffas regelbundet för erfarenhetsutbyte, stöd och utveckling av material och metod i handledningen.
- SKUA-handledare tillsammans med skolledaren planerar och leder det kollegiala lärandet i sin skola.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Kompetensutveckla så många ämneslärare och andra pedagoger som möjligt vad gäller strategier och verktyg inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	3	2	2	42 pedagoger är utbildad som SKUA lärare på sex gymnasieskolor. Fyra av de skolorna har haft kollegiala lärandet med all personal i skolan eller på utvalda program.
Lärarna ökar sina kunskaper inom arbetssättet och planerar och genomför material, undervisningen och aktiviteter därefter för en mer likvärdig undervisning	2	2	2	Majoriteten av lärarna som svarat på enkäten svarar att de använder sina kunskaper i SKUA vid planeringen av undervisningen. Ca 53% av lärare som svarat på enkäten upplever att de har gjort det. Mer än hälften av lärarna svarar att de anser att de planerar mer SKUA strategier i undervisningen efter utbildningen. Majoriteten av lärare och rektorer svarar att de anser att SKUA är till nytta för alla elever och inte enbart elever med ett annat modersmål än svenska.
Öka elevernas måluppfyllelse i alla kurser	2	2	1	På frågan om lärarna upplever att genom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt får elever bättre möjligheter att uppnå lärandemålen i mitt ämne, indikerar enkätresultatet att medelvärde av 33 svar är 7,1 och median är 8.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå och har startat på processnivå men är ännu inte systematiserat. På individnivå för lärare har vissa skolor bedrivit ett kollegialt lärande. För eleverna är det svårt att bedöma hur långt utvecklingen har kommit. Vissa delar av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt finns i klassrummet, medan andra SKUA-strategier är mer sällsynta.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Höja lärarnas kunskaper kring val av verktyg och metoder för en inkluderande undervisning	3	2	2	Utvärderingen av fokusintervju visar att lärarna upplever att de har fått med sig nya idéer om strategier och material för att arbeta enligt SKUA Det har även visat att lärarna börjat tillämpa och utveckla strategier och material. <i>Jag har börjat använda mer mallar och, jag gjorde det innan men, ännu mer och kanske förfinat mallarna och tänka till vad det faktiskt står i mallarna och lagt till någon kolumn och jag har med - när vi har ord, alltså ordläxa i engelska eller när vi ska prata om nya ord - då har jag lagt till en kolumn för bilder också. (Lärare 3)</i>
Höja måluppfyllelse för fler elever på olika nationella program på gymnasiet	2	1	1	Lärarna upplever att SKUA-strategier hjälper eleverna att förstå undervisningen bättre och att kunna visa sina kunskaper. Men det är svårt att mäta förändringen i elevresultat under kort tid. Enligt elevenkäten anser 70% av eleverna att läraren ger det stöd de behöver för att bli godkända i ämnet.
Eleverna känner större delaktighet i undervisningen och kan använda sina språkliga resurser som ett verktyg för lärandet	2	2	2	33% av rektorer upplever att elevernas känsla av delaktighet har ökat under insatsperioden. Ca hälften av lärare svarar att de upplever att en större andel av eleverna är engagerade och aktiva under de lektioner där läraren använder SKUA-strategier i jämförelse med när de inte använder dessa strategier.
SKUA-handledare träffas regelbundet för erfarenhetsutbyte, stöd och utveckling av material och metod i handledningen.	3	2	2	Nätverket är aktivt. SKUA handledare har bidragit med att del sina planeringar och material i nätverket.
SKUA-handledare tillsammans med skolledaren planerar och leder det kollegiala lärandet i sin skola	3	3	2	Fyra gymnasieskolor har haft ett kollegialt lärande efter utbildningen.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på organisationsnivå och har startat på processnivå men är ännu inte systematiserat. På individnivå för lärare har utbildningen genomförts på de fyra utvalda skolor. För eleverna är det svårt att bedöma hur långt utvecklingen har kommit. Vissa delar av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt finns i klassrummet, medan andra SKUA-strategier är mer sällsynta.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekter

Lärarnas och rektorerna perspektiv om SKUA-fortbildningen som uttrycks utvärderingarna presenteras under två huvudrubriker: Möjligheter och utmaningar med fortbildningen i SKUA. De upplevda möjligheterna och utmaningarna kategoriseras vidare som antingen strukturella/ organisatoriska, klassrumsbaserad/processnivå eller individuella.

Organisationsnivå

- *Skriftlig plan för implementering av SKUA genom kollegialt lärande.* Utvärderingen visar att alla rektorer som deltog i undersökningen svarar att det finns en skriftlig plan på sina skolor om hur SKUA ska implementeras genom kollegialt lärande. 25 av 34 lärare (ca 73%), bedömer att det finns en plan i deras skola för hur kunskaper om SKUA ska spridas/implementeras genom kollegialt lärande.
- *Rektor har avsatt tid för det kollegiala lärandet.* Rektorerna är överens om att det krävs avsatt tid för arbete med SKUA, exempelvis tid för SKUA-handledare att leda utvecklingsarbetet. Tiden som lärarna fick för utvecklingsarbete inom SKUA skiljde sig åt mellan olika skolor. Under lärarnas intervju lyfts att tiden är en utmaning för att använda SKUA-strategier i undervisningen.
- *Rektorn skapar organisatoriska förutsättningar för det kollegiala lärandet.* Rektorerna som deltog i insatsen är överens om vikten av att sprida och utveckla kunskaper om SKUA på sina skolor. Alla rektorer som intervjuades hade en konkret plan för hur man avsåg fortbilda sina lärare. Vissa planerade att hela personalgruppen skulle gå en fortutbildning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt medan andra planerade att utbilda personalen via kollegialt lärande som leds av SKUA-handledare. Utvärderingen indikerar att fortbildning i SKUA och tid för kollegialt lärande har gett en effekt i det didaktiska arbetet.
- *Förbättrade förutsättningar för deltagare i det kollegiala lärandet.* Lärarna har fått praktiskt stöd/anpassade förutsättningar av sin rektor för att kunna delta i SKUA-fortbildningen, enkätresultaten indikerar ett medelvärde på 6,1 och en median på 7, vilket kan tolkas att majoriteten av lärare som besvarade enkäten upplever att de har fått praktiskt stöd och förutsättningar av sina rektorer för att delta i SKUA-fortbildningen.
- *Tydliga rutiner, struktur och tydlig delegering av ansvar och uppgifter av SKUA-arbetet.* En rektor säger att,
...det vi kan bidra med är ju en tydlig struktur för finns inte tiden avsatt, finns inte att vi säger att det är viktigt, då blir det inte av, oavsett om vi pratat om oss själva eller lärarna, så tydlig struktur, ha en väldigt tydlig plan, tydlig delegering av ansvaret av vem gör vad och när gör de det och hur följer vi upp det, det behövs för annars faller det. (Rektor 2).

- *Ett nätverk för SKUA- handledare har etablerats. Syftet med nätverket är att SKUA-handledarna ska stötta varandra i sin handledning, tipsa och dela med varandra sina erfarenheter. Diskutera olika kurslitteratur som kan användas som teori under handledningen.*

Processnivå, klassrumsfaktorer

- *Rektorerna anser att flerspråkighet används av lärarna som en resurs i klassrummet. Utvärderingen visar att rektorerna ansåg att ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt alltid är aktuellt för skolan; för alla elever, inte bara de nyanlända och flerspråkiga, och för alla lärare. I rektorernas enkätsvar indikerar att 2/3 av rektorer tycker att lärarna använder flerspråkighet som resurs i klassrummet och att lärarnas bemötande och förhållningssätt av flerspråkiga elever har förändrats under insatsperioden.*
- *Ökat intresse hos lärarna för att nyttja studiehandledarna som resurs. Lärarna under fokusgruppsintervjuer nämnde att de vilja utnyttja studiehandledare i högre grad och uttryckte dessutom en önskan om ökat samarbete med modersmåls lärare. Den insikten beskrevs som ett förändrat tänkesätt av en lärare:
*Det jag har förändrat i mitt tankesätt är att se elevernas alla språk som en resurs och jag skulle önska mer samarbete med modersmåls lärare.**
- *SKUA handledare leder det kollegial lärandet på de utvalda skolorna.*
- *SKUA handledare planerar material och verktyg för deltagare i det kollegiala lärandet.*
- *SKUA handledare träffas regelbundet i nätverket och stödja varandra i processen.*
- *Dela med sig sina planeringar i teamet.*
- *Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt bidrar till att eleverna ökar sin måluppfyllelse. Utvärderingen med rektorerna visar att samtliga svarar att det stämmer att "rektorn förväntar sig att strategierna i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt bidrar till att eleverna ökar sin måluppfyllelse".*
- *Lärarna är medvetna om att arbeta med språket som centralt i undervisningen. Alla lärare som deltog i intervjun uttryckte att de arbetar medvetet med språk i undervisning, och att språket är centralt i inläringen oavsett om man är flerspråkig eller inte. Många lärare nämnde att de medvetet inkluderar sina elevers olika språk i*

undervisning. En lärare nämnde att hen hade fått nya insikter om vikten av språk och identitet i undervisning med nyanlända elever.

- *Öka kunskaper om begreppet translanguaging (transspråkande).* Att använda flera olika språk tillsammans under undervisning, nämndes av flera lärare under intervjun som en strategi som har väckt många tankar. Enkätresultat indikerar att ca 19% av lärarna som har deltagit i SKUA-fortbildning (kursen och kollegialt lärande) upplever att efter SKUA-fortutbildningen har de börjat använda elevernas modersmål eller deras tidigare skolspråk som en resurs i undervisning.
- *Tillämpa SKUA strategier och material i undervisning.* I utvärderingen uttryckte lärarna att de från kursen hade fått med sig nya idéer om utveckling och användning av material samt strategier att använda med språkligt heterogena elevgrupper. Lärarna diskuterade under intervjun de olika strategier som de kunde tillämpa för att förbättra läsförståelse och ämneslitteracitet. Samt hur de har utvecklat och förfinat metoder som de kände till sedan tidigare. En lärare säger,
Jag har börjat använda mer mallar och, jag gjorde det innan men, ännu mer och kanske förfinat mallarna och tänka till vad det faktiskt står i mallarna och lagt till någon kolumn och jag har med - när vi har ord, alltså ordläxa i engelska eller när vi ska prata om nya ord - då har jag lagt till en kolumn för bilder också. (Lärare 3).
- *SKUA gynnar alla elever,* lärarna uttryckte att den tydligheten som kännetecknar SKUA gynnar alla elever, inte bara de som är flerspråkiga.
- *SKUA-fortbildningen gav lärare nya kunskaper och verktyg som stärker undervisning med flerspråkiga elever,* lärares enkätsvar indikerar att 18 av 33 lärare svarar (ja, absolut och ja, delvis), medan 11 lärare av 33 svarar (inte så mycket).
- *Planering av studiehandledning.* Utvärderingen visar att ca 19% av lärarna upplever att efter SKUA-utbildningen planerar de in studiehandledning på modersmålet för de elever som behöver det och att de redan har gjort det innan utbildningen. Ca 25% av 32 lärare svarar att de har gjort det till viss del redan innan utbildningen men gör det oftare nu. Ca 6% av 32 lärare svarar att de inte gjorde det innan fortbildningen men de gör det nu.

Individnivå, individuella faktorer

- *Lärarna är medvetna om att elevens bakgrund påverkar elevens inläring, motivation och kunskapsutveckling.* Utvärderingarna visar att lärarna lyfter upp att flera faktorer som spelar roll på elevernas inläring

som till exempel trauma bristande skolfärdigheter, psykologiska och sociala aspekter.

- *SKUA-fortbildning har förhöjt rektorernas och lärarnas medvetenhet om vikten av elevernas förstaspråk i inläringen.* En rektor uttrycker att SKUA- strategier funkar för alla lärare och i alla ämnen, och för alla elever, oavsett modersmål. Via insatsen har lärarna fått teoretiska kunskaper om SKUA samt en kunskapsbank av strategier och stöd i att förstå och tillämpa dessa i klassrummet. En del lärare har också utvecklat egna modeller och arbetssätt. Genom att ge lärarna en större bredd av klassrumsstrategier ges de möjlighet att utnyttja olika strategier beroende på elevernas behov, något som lärarna också uttrycker att de gör. Insatsen har också gett dem stöd i undervisningsplanering med fokus på SKUA.
- *Genom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt får eleverna bättre möjligheter att uppnå lärandemålen,* lärarnas enkätsvar indikerar att medelvärde av 33 svar är 7,1 och median är 8, vilket kan tolkas att de flesta lärare upplever att SKUA strategier i undervisningen ger bättre möjlighet till lärande.
- *Ökar elevernas delaktighet i undervisning,* lärarna upplever att en större andel av deras elever är engagerad och aktiva under de lektioner där läraren använder SKUA-strategier i jämförelse med när de inte använder dessa strategier. Enkätresultatet indikerar att medelvärde av 33 svar är 5,3 och medianen är 6.

Elevperspektiv

Elevernas perspektiv om undervisning presenteras under två huvudrubriker; Elevers upplevelser av undervisning och Elevers upplevelser av studiehandledning. Under varje rubrik finns ett antal undertema, (Lärrarroll, Elevroll, Muntliga presentationer, Vetenskapligt skrivande, Klassrumsmiljö och strategier, och elevernas perspektiv på studiehandledning på modersmålet.

Processnivå

- *Elevers uppfattningar om lärares undervisning, bemötande och förväntningar.* Utvärderingen visar att lärarnas bemötande och förväntningar varierar mellan olika ämneslärare. Att flesta lärare har höga förväntningar på eleverna, men att förväntningarna skiljer sig från lärare till lärare. När eleverna diskuterade hur de upplevde lärares förväntningar kom de in på deras egna ansträngningar. En av eleverna säger att,
“...de har höga förväntningar att vi ska utveckla oss ännu mer. På den här nivå som jag kan nu så förväntar sig att efter tre år ska jag kunna ännu högre. Men det är inte alla lärare, det är olika, men de försöker hjälpa oss utvecklas på olika sätt. (Elev 3). ”vi själva måste ha förväntningar på oss”, (Elev 3).

- Dock ger eleverna också uttryck för att kunskapskraven kan vara svåra att uppnå samt att det finns svåra ord i läromedel.

...det finns många saker vi måste kunna och skriva. Om vi glömmer att skriva om en av de, då kommer vi inte få godkänd ens, det är svårt (Elev 4).

Liknande resultat framkommer i elevenkäten där elever fått gradera i vilken grad de håller med om påståendet: Jag tror att min lärare har höga förväntningar på mig (han/hon tror att jag kommer att klara uppgifterna så bra som möjligt). Det genomsnittliga svaret graderades som 7,26 (median 8) på en skala mellan 0 (Jag håller inte med) och 10 (Jag håller med).

Elevens perspektiv kring betyg, säger en elev ”om jag ska ha bra betyg jag måste kämpa för det. Om läraren ser jag kämpar så kommer de ha förväntningar på mig, att jag klara målen och sådana saker säger en elev. Och om jag inte arbetar så kommer de inte ha förväntningar på mig”, (Elev 2).

- *Grupparbete*, eleverna i intervjun upplever att det inte är mycket grupparbete som lärarna planerar under lektionen. Att arbeta i grupp är en strategi som lärarna enligt elevernas svar på elevenkäten endast använder till viss del. Elevernas svar på frågan *Hur ofta brukar ni arbeta i grupp för att diskutera frågor eller lösa uppgifter?* gav ett medelvärde på 6.32 (median 7) när svaren graderas mellan 0 (Minst en gång per lektion) - 10 (Mer sällan än 1 gång per vecka)
- *Elevernas förväntningar på sig själva*; utvärdering visar blandade åsikter kring om eleverna upplever att de förstod undervisningen och kände att de skulle lyckas i skolarbete. De fick även möjlighet att säga hur de märkte att de kunde lyckas. En elev säger att de känner att de lyckas när de får möjlighet att höja sitt betyg, eller när de förstår det som läraren säger i undervisning. De menar att de förstår på riktigt att de har lyckats när de ser sina betyg. Elev 3 beskrev hur hen inte var nöjd med “bara godkänd” utan vill satsa högre.

om jag har mitt mål i månen då ligger jag målen i stjärnorna, om jag inte når stjärnorna då når jag månen. (Elev 3)
- *Muntliga presentationer kan upplevas svårt för många elever*, särskilt om de är nya i skolan eller till Sverige. Två av de sex intervjuade elever tycker att det går bra med muntliga presentationer om man förbereder sig. Elev E2 tycker att det är svårt med muntliga presentationer och att hen känner stress, blyghet och osäkerhet när hen ska göra en presentation. Elev E5 beskrev hur stressade hen kände inför en presentation i geografi då hen inte hittade information. Hen fick till slut hjälp av sin lärare men uttryckte att när en arbetade själv att hen “inte hittade kunskaper”.

- *Eleverna identifierar några strategier som underlättar förberedelse och genomförandet av muntliga presentationer.* De säger att det är lättare att presenterar i mindre grupper och att det hjälper när de får stöd av läraren. Detta stöd kan innebära att läraren stöttar med val och formulering av innehållet i bildspelet, ger återkoppling om manuset samt val av nyckelordet.
- *Klassrumsklimatet, dök upp som en viktig faktor.* Elev E1 uttryckte att hen var orolig att hen inte visste hur hen skulle presentera på ett korrekt sätt och att andra elever i klassen skulle skratta. Dock blev det inte så:
I samhällskunskap var svårt att hitta information. Och när jag hittade svårt, jag visste inte hur ska jag presentera. Jag missade några meningar och jag blev blyg och hoppades att ingen kommer skratta. Men ingen skrattade. (Elev 1).
- *Elevers utmaningar att skriva olika texter, utmaningar kan vara till exempel att det är svårt med resonerande- och argumenterande texter, eller att tänka på olika perspektiv och skriver analyserande texter.* Elev 1 använder ordet “*skolspråk*” för att förklara det språkbruk som en anser krävs i skrivande av texter i skolan och förklarar att:
”man ska inte skriva på det språket som du pratar i vardagen utan andra språk “, (Elev 1).
- *Elever nämner en del strategier som du upplever hjälpa dem att skriva vetenskapliga texter.* De vill få och förstå instruktioner kring uppgiften. Modelltexter som är kopplade till olika betygsskalor, att läraren skriver vad som ska finnas med i texten och ger återkoppling efter första utkastet och att få en färdig mall för den sorts text som ska skrivas. Elev 3, ”*säger att det finns skrivmallar i en korridor i biblioteket*”.
- *Arbetsmiljön är en högst viktig fråga i klassrummet, lärare kan bidra på olika sätt till skapandet av en miljö som främjar lärande, till exempel genom hur de planerar att lägga fram innehållet och hur de vill att eleverna ska arbeta med uppgifter.* Flera elever uttrycker i intervjun att de vågar prata när de sitter i mindre elevgrupper och att de blir mer osäkra när de ska tala inför större grupper. De beskriver en rädsla att exempelvis svara fel eller att andra elever inte kommer att hålla med. En elev säger att hen vågar prata om man är säker på svaret.
Om jag är säker 100% på svaret då pratar jag. (Elev 5)
- *Flerspråkighet som resurs.* För att undersöka om elever upplever att lärare använder olika språk- och kunskapsutvecklande strategier i klassrummet fick eleverna under intervjun diskutera olika aktiviteter i undervisning. Förutom mer generella undervisningsstrategier som att läraren förklarar mer om eleverna inte förstår tas flera strategier som kan kopplas mer specifikt till SKUA upp av eleverna. Elever upplever till exempel att lärare använder så kallade “*lätt svenska*”, och förklarar att vissa lärare har lärt sig en del begrepp på elevernas modersmål. Andra

strategier som tas upp är utnyttjandet av begreppslistor och multimodala representationer, exempelvis bild och text.

De först försöker förklara med ord och om vi inte fattar så visar de bilder. (Elev 2)

- *Olika strategier för att hjälpa elever att förstå och använda svenska i olika ämnen*, elevenkäten visar att elever tycker att lärare använder sig av flera olika strategier. Den strategi som de flesta elever tyckte hjälper dem att förstå och använda svenska är när läraren förklarar på svenska. Lärarnas användning av bilder ansågs också bidra till förståelse, men av knappt en tredjedel så många elever som tyckte att lärarnas förklaring på svenska var hjälpsam.
- Elevernas svar på påståendet *Min lärare brukar förklara svåra ord och begrepp för mig*. gav ett medelvärde på 7,21 (median 8) när svaren graderas mellan 0 (Jag håller inte med) - 10 (Jag håller med). Detta tyder på att en relativt hög andel elever upplever att sin lärare förklarar svåra ord och begrepp.
- *Ta reda på elevernas förkunskaper*, är också en strategi som enligt eleverna i fokusgruppsintervjun används av vissa lärare men inte specifikt för elever med tidigare skolgång i ett annat land utan en generell strategi för alla elever i klassen. I elevenkäten fick eleverna svara på frågan *När din lärare undervisar, hur intresserad är hon eller han av vad du har lärt dig i andra skolor eller länder?.* Svaren graderades från 0 (Inte alls intresserad) - 10 (Alltid intresserad) och resultatet visar ett medelvärde på 5.68 (Median 5). En elev uttrycker att det är olika förmågor/kunskaper som värderas i olika länder och att man i Sverige inte bara ska kunna fakta utan också kunna förstå varför.

De gillar inte arabländer, de bara tvingar elever att de ska kunna fakta. Men här är annorlunda du ska veta alltid varför, inte bara fakta. (Elev 1)

- Enligt elevenkäten anser 70% av eleverna att *läraren ger det stöd de behöver* för att bli godkända i ämnet.
- *Alla elever anser att deras lärare tillåter dem att använda sitt modersmål i klassrummet* men att det inte är alla lärare som uttryckligen uppmuntrar eleverna att göra det. En elev uttrycker att lärarna i grundskolan uppmuntrade eleverna att utnyttja sitt modersmål som stöd i undervisningen men att detta inte sker i gymnasiet. Två av eleverna menar att användande av modersmålet inte hjälper förståelsen i vissa ämnen, exempelvis naturvetenskapliga ämnen, eftersom eleverna saknar ämneskunskaper på sina modersmål.

Och det är så att jag översätta på mitt modersmål. Det beror på ämnet eftersom det är olika ordförråd och det är svårt att koppla ihop speciellt i ämnet kemi. (Elev 3).

Resultaten från elevenkäten visar att knappt hälften av eleverna (32 av 70) anser sig få använda sitt modersmål eller andra språk än svenska under lektionen för att bättre förstå undervisningen, men det är ju viktigt att komma ihåg att många elever som svarade på enkäten har svenska som modersmål, så för dem var frågan svårt att svara.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- *Utmaningar i att organisera det kollegiala lärandet av SKUA på skolan.* Enligt rektorerna fanns det andra utmaningar i skolan som behövde prioriteras under pandemin tiden, vilket ledde till att SKUA inte gavs fullt fokus. Det fanns också ett planerat kollegialt lärande på en skola med åtta program men av organisatoriska skäl på grund av pandemin så ställdes den in. Däremot startade en annan skola kollegialt lärande under våren 2022 och kommer att fortsätta hösten 2022.
- *Tiden som en utmaning.* Utvärderingen visar att nästan alla lärare nämnde tiden som en utmanande faktor. De menade att det tar tid att planera lektioner där SKUA tillämpas. Tid att utveckla material för flerspråkiga elever eller elever med språkliga brister, och att de saknar den tid som behövs. Alla lärare som deltog i insatsen har inte heller fått tid i tjänsten för implementering och utveckling av SKUA strategier.
- *Det saknar en systematisk organisation av insatsen.* Överlag tyder lärarnas respons i fokusgruppsintervjuerna på att det saknas en systematisk organisering av insatsens båda delar kursen och kollegiala lärandet, vilket skapar olika villkor för lärare vid olika skolor.
- *Bristande stöd från skolledning.* I utvärderingen nämnde lärarna att de upplever bristande stöd av sina rektorer både när det gäller nedsättning i tjänsten och stöd för implementering av strategier. Medan enkätsvaren som besvarades av 56 lärare indikerar att medianen för svarsfrekvensen mellan 0-10 är 7 och medelvärdet är 6,1 har fått praktiskt stöd/anpassade förutsättningar från sin rektor för att kunna delta i SKUA-kurs.

Fortbildning för rektorer i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (2.3.3.1.3)

Insatser i delinsatsen

Fortbildning i form av föreläsningar och workshop för skolledare inom gymnasieskolan.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Verksamhetsutvecklare och forskare från Uppsala universitet

Utför aktiviteterna: Två halvdags föreläsningar och workshop av två forskare Caroline Lidberg och Lars Svedberg,

Deltagare: Gymnasieledningen, 53 deltagare av skolledare, gymnasiechefen och Verksamhetsutvecklare.

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Gymnasieledningen, skolledare och Processledaren. Utvärderingen genomförde i enkätform.

Mål och förväntade effekt

Mål

- Stärka rektorer i ledning av nyanlända och flerspråkiga elevers lärande, skapa förutsättningar för styrning och handledningen av det kollegiala lärandet inom språk- och kunskapsutvecklade arbetssätt.

Bedömning av mål- och effekttuppfyllelse

Mål	Bedömning av måltuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Stärka rektorer i ledning av nyanlända och flerspråkiga elevers lärande	3	3	2	Utvecklade rektorns förmåga att planera och leda det kollegiala lärandet på sina skolor.
Skapa förutsättningar för styrning och handledningen av det kollegiala lärandet inom språk- och kunskapsutvecklade arbetssätt	3	2	2	Fortbildningar för skolledare har gett tid för gruppdiskussioner kring SKUA och pedagogiska ledningen av nyanländas lärandet.

Sammanfattande bedömning av mål: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för rektorerna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att fortbildning i SKUA har påverkat den pedagogiska ledningen i olika grad.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Planera och leda det kollegiala lärandet på skolan	3	3	2	Alla rektorer i intervjuat säger att de har ett plan för det kollegiala lärandet. Majoriteten av lärarna svarar att skolan har ett plan för det kollegiala lärandet. Rektoreorna ser följande som framgångsfaktorer: Kompetent personal, kunskap om stödjande insatser, tydligt uppdrag, uppföljning, tillräckligt med tid avsatt för det kollegiala lärandet.
Att erhålla kunskaper om SKUA	3	2	2	Gymnasieledningen planerar en fortsatt utveckling inom SKUA. Att det planeras in i årshjulet och i det systematiska utvecklingsarbetet.
Stödja lärarna att undervisa med ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	2	2	2	Utvärdering visar att rektoreorna har gett förutsättningar för det kollegiala lärandet i SKUA. En hög andel rektorer har skapat förutsättningar för ett kollegialt lärande. Men ca hälften av lärare säger i intervjuat att de inte har haft tidnedsättning för att delta i fortbildningen i SKUA.

Sammanfattande bedömning av effekter: Utvecklingsarbetet pågår på alla nivåer för rektoreorna på de utvalda skolorna, men utvärderingarna indikerar att fortbildning i SKUA har påverkat den pedagogiska ledningen och lärarnas syn på flerspråkighet som resurs i undervisningen i olika grad.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade effekt

Organisationsnivå

- *Kompetensutveckling för rektorer inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt*, respondenter hade beskrivit att de föreläsningar och workshops de deltagit i har förändrat delvis synsätt på ett språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. Att det har Ökade insikter om modersmålets betydelse i kunskapsutvecklandet och om hur elevers förkunskaper kan bidra till inläring, även om kunskaperna ej kan uttryckas på det svenska språket.

Processnivå

- *Förbättrat kollegialt utbyte med skolövergripande gruppsamtal.*

Individnivå

- *Ökad medvetenhet om utmaningen i ett nytt sätt att planera undervisningen.* Fortbildningarna har ökat rektoreornas medvetenhet om

utmaningen att få lärarna att anamma ett nytt sätt att planera sin undervisning.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

- *SKUA-kursen lade för mycket fokus på nyanlända och för lite på övriga flerspråkiga elever. Rektorerna uttryckte sin önskan att fokus borde läggas på alla flerspråkiga elever, inte bara nyanlända.*
- *Utmaningar kring studiehandledning, det är ett glapp mellan de positiva effekter på studiehandledning som finns i SKUA kurslitteraturen och den verklighet som lärarna upplever vid planering av studiehandledning.*

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesanalysen i inledningen till riktade insatser framgick att på de nationella programmen saknade ämneslärarna kunskaper kring andraspråksinlärningsprocessen samt teoretiska kunskaper om transspråkande pedagogik, flerspråkighet som resurs och att jobba på ett språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). Det behövdes strategier för att planera, genomföra och utvärdera undervisning där samspel mellan olika modaliteter stöttade språk- och kunskapsutveckling parallellt. Vidare behövdes kunskaper att leda ett kollegialt lärande inom ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Riktade insatser har bidragit till att utveckla rektorernas och ämneslärarnas kunskaper om SKUA och andraspråksinläring. Ämneslärarna har utvecklat kunskapen om SKUA-strategier och att använda dessa i undervisningen. Den ökade kunskapen har också bidragit till att förändra rektorers och lärares synsätt på nyanlända och flerspråkiga elevers lärande. Utvärderingarna indikerar att det finns utmaningar med att arbeta med SKUA och fortsatt utvecklingsarbete behövs för att uppnå de önskade målen och effekterna.

- *Fortsatt utveckling av kunskaper kring planeringen av kollegialt lärande i SKUA. Utveckla och stärka lärarskicklighet, leda kollegialt lärande som skolledare, skapa mer gemensam reflektion i skolledargruppen.*
- *Förbättrad organisation av studiehandledning på modersmålet nämndes som en av de strukturella faktorerna som behövde åtgärdas för att skapa bättre förutsättningar för lärandet bland nyanlända och vid behov andra flerspråkiga elever.*
- *SKUA har lyfts in som ett utvecklingsområde i gymnasieskolans verksamhetsplan. SKUA kommer att ingå i gymnasieskolans systematiska kvalitetsarbete. Syftet är att fortsätta implementera SKUA strategier på de skolor som inte haft möjligheter delta i riktade insatser. Aktiviteter och uppföljning ska genomföras på skolledningsnivå i syfte att*

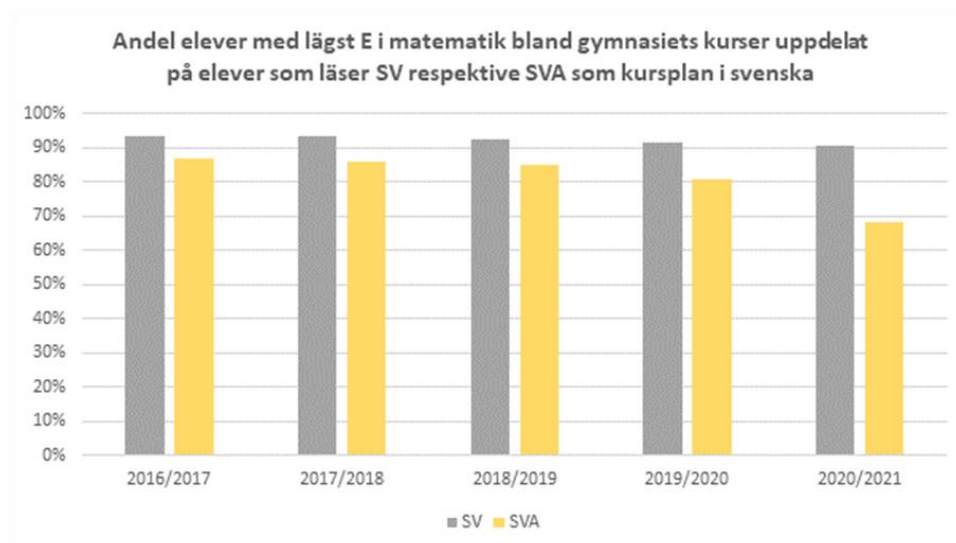
implementera och utveckla ledningen av undervisningen i ett språk och kunskapsutvecklande arbetssätt.

- *Fortsatt utveckling av kunskaper kring planeringen av kollegiala lärandet i SKUA.* Utveckla och stärka lärarskicklighet, leda kollegialt lärande som skolledare, skapa mer gemensam reflektion i skolledargruppen.
- *Förbättrad organisation av studiehandledning på modersmålet* nämndes som en av de strukturella faktorerna som behövde åtgärdas för att skapa bättre förutsättningar för lärandet bland nyanlända och vid behov andra flerspråkiga elever.
- *Behov av ett anpassat material för alla elever.* Det behövs mycket förarbete för att ta fram rätt undervisningsmaterial för alla elever. Samtliga lärare anser att det är viktigt att utgå ifrån elevernas förutsättningar i undervisningen, vilket kräver mycket anpassning och p.g.a. hur organisationen är strukturerad så ställer det stora utmaningar på läraren.
- *Behov av att utveckla teori till praktik.* Vid utvärderingen tog lärarna upp sådana utmaningar som fokuserade mer på de språkligt heterogena grupper de ofta undervisar, vilket läraren menar försvårar arbete med helklass strategier.
- *Systematisk uppföljning av elevers progression och måluppfyllelse behöver utvecklas.* I nuläget är det för tidigt att kunna se en effekt av det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet i riktade insatser i elevernas kunskapsresultat. Gymnasiet behöver ha en fortsatt uppföljning av elevernas progression och måluppfyllelse. En dialog med idéer om hur uppföljningen skulle kunna genomföras har startat under riktade insatser.

Det är en känd svårighet att följa upp progression och måluppfyllelse för nyanlända elever och flerspråkiga elever på gymnasiet. För att identifiera nyanlända elever krävs det att eleven identifieras på individnivå, vilket är svårt på grund av att nyanlända inte registreras i gymnasieskolan. En möjlighet är att identifiera vilka elever som var nyanlända i grundskolan och följa dem i gymnasieskolan.

Det har heller inte funnits något sätt att följa upp flerspråkiga elever. En möjlighet att följa dem är att ta fram två urvalsgrupper; elever som läser ämnet svenska som andraspråk och elever som läser ämnet svenska och att jämföra dessa urvalsgruppers resultat i olika ämnen. I diagrammet jämförs elever som läser sva med elever som läser svenska i ämnet matematik. Med stöd av statistiken kan elevernas progression och kunskapsresultat följas över tid och analysmodeller utvecklas.

Figur 6. Andel elever med lägst E i matematik bland gymnasiet kursen uppdelat på elever som läser sv respektive sva som kursplan i svenska. *Figuren visar alla matematikkurser.*

Data i diagrammet är uttagen på elever som läser alla matematikkurser på gymnasiet. En förklaring till skillnaden mellan grupperna skulle kunna vara att kunskaperna i det svenska språket är olika, vilket troligen gör det svårare för elever med annat modersmål att förstå ämnesspråket i matematik. Det är möjligt att pandemin när elever undervisats hemma har medfört ökade svårigheter för elever som läser svenska som andraspråk och kan vara en förklaring till den sjunkande trenden läsåren 2019-20 och 2020-21.

Vuxenutbildning

Fortsatt kvalitetsarbete med fokus på andraspråkselevers möjligheter att lära (2.4)

Problem inom utvecklingsområdet

De nyanlända vuxneleverna i kommunen har ett stort behov av att bygga på sina språkkunskaper, inte minst för att kunna vara bättre förberedda inför arbetsplatsförlagt lärande men även inför det kommande yrkeslivet. Inom vuxenutbildningen behöver vi vara bättre förberedda för dessa utbildningar både utifrån hur vi pedagogiskt kan tänka oss att arbeta inom ett sådant kurspaket, och att fundera på hur vi organisatoriskt ska kunna strukturera dessa utbildningar. Med tiden har vi insett att metoder för till exempel kartläggning av elevers kunskaper och uppföljning av dessa är viktiga även för en bredare grupp lärare som undervisar elever med svenska som andraspråk. Detta har betytt att målgruppen för satsningen behöver utökas.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

Runt 2017 kom en stor mängd flyktingar till Sverige. Det var både vuxna personer som redan hade ett yrke, en utbildning och framför allt en stor livserfarenhet men också ungdomar som när de kom till Sverige först började på språkintröskning på gymnasiet och sedan, när de kommit upp i vuxen ålder fortsatte på vuxenutbildningen. Båda dessa kategorier ”hamnade” ofta på en kombinationsutbildning eftersom det var närmaste vägen till arbete. Tidigare hade yrkesutbildningarna varit enbart just det, men nu skulle de kombineras med att eleverna skulle lära sig språket.

Resultat av insatsen fortsatt kvalitetsarbete med fokus på andraspråkselevers möjlighet att lära (2.4)

Insatser inom utvecklingsområdet

Organisationsnivå

- Inskrivet i avtal med externa anordnare att verksamheten ska delta i detta utvecklingsarbete.
- Avtal med Nationellt centrum för svenska som andraspråk att utbilda två omgångar med lärare samt alla rektorer i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, samt att under ett år handleda ca 20 lärledare från alla verksamheter i ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt baserat på en metod av Helen Timperley, professor emerita i pedagogik vid University of Auckland i Nya Zeeland
- Tre handledare tillsatta på central nivå (20% var) för att leda arbetet vidare från januari 2022.

Processnivå

- Regelbundna workshops för alla rektorer (externa och egen regi) ledda av tre handledare
- Regelbunden mejlkontakt, minnesanteckningar samt annan information till alla rektorer.
- Återkommande punkt på rektorsmöten och möten i ledningsgruppen på vuxenutbildningen i Uppsala.
- Rektorer har utsett lärledare som leder utvecklingsarbetet inom den egna verksamheten. De leder då en grupp på 3-10 lärare som träffas varje eller varannan vecka.

Individnivå

- Två utbildningsomgångar med 9 träffar per grupp utspridda över ett år med 20+20 lärare samt rektorer från alla anordnare inom vuxenutbildningen under ledning av handledare från Nationellt centrum.
- Handledarträffar 9-10 gånger per år, först under ledning av handledare från Nationellt centrum för svenska som andraspråk. Sedan januari 2022 i egen regi.
- Arbete i lärgrupper hos varje utbildningsanordnare under ledning av en lärledare. Lärgruppen planerar en förändrad undervisning utifrån den metod Nationellt centrum tagit fram för systematisk undervisningsutveckling.

Deltagare i insatsen

- 1 processledare
- Olika handledare (Lisa Gannå, Johanna Eriksson, Jenny Hostetter med flera) från Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet (2020-2022)
- Två handledare från Uppsala kommun (2022 →)
- Ca 100 lärare
- 1 verksamhetsutvecklare
- Ca 30 rektorer under processens gång

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Uppföljning kommer att ske nästa termin och redovisas i Tilläggsrapporten (feb 2023).

Mål och förväntade effekter

Mål

- att höja kvaliteten inom vuxenutbildningen i Uppsala för att verksamheterna ska kunna erbjuda nyanlända och flerspråkiga elever goda förutsättningar att kommunicera, lära och arbeta på andraspråket svenska.
- att pedagoger inom yrkesutbildningar såväl som i de allmänna ämnena har fått metoder och kunskaper för att fortsatt undersöka kvaliteten i undervisning och även kan samverka kring frågor angående andraspråkselevers möjligheter att lära
- att sprida detta kvalitetssäkrade material till andra vuxenutbildningar för att vuxenutbildningen ska kunna erbjuda nyanlända och flerspråkiga elever goda förutsättningar att kommunicera, lära och arbeta på andraspråket svenska.

Förväntade effekter

- att kvaliteten inom vuxenutbildningen höjs för att erbjuda nyanlända och flerspråkiga elever goda förutsättningar att kommunicera, lära och arbeta på andraspråket svenska
- att pedagoger inom yrkesutbildningar såväl som i de allmänna ämnena har metoder och kunskaper för att fortsatt undersöka kvaliteten i undervisning och även kan samverka kring frågor angående andraspråkselevers möjligheter att lära
- Att ett evidensbaserat material tagits fram som vuxenutbildningen i Uppsala kan fortsätta att arbeta efter, men även sprida till andra vuxenutbildningar för att kunna erbjuda nyanlända och flerspråkiga elever goda förutsättningar att kommunicera, lära och arbeta på andraspråket svenska

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

Organisationsnivå

- Alla anordnare (egen regi samt 6 externa utbildningsföretag) förväntas delta, och därmed avsätta tid, för detta systematiska utvecklingsarbete, sedan januari 2022 kallat *Systematisk undervisningsutveckling – Uppsalamodellen (SUUUM)*. Från ledningsnivå förväntas lärare och rektorer samarbeta över verksamhetsgränser för att ge elever en likvärdig undervisning av hög kvalitet.

Processnivå

- Alla rektorer samt vuxenutbildningens utvecklingsledare deltar på olika sätt i processen. Handledarträffarna är endast till för lärledare men en gång per termin är även rektorer välkomna att lyssna på diskussioner. En

gång per år ges en workshop där alla rektorer förväntas delta. Inom den egna verksamheten tar rektorer upp processen på APT och i medarbetarsamtal. De deltar också, i mån av tid, på de träffar lärgruppen har. En förutsättning för arbetet är att läraren uttryckligen lämnar mandat till lärledaren att leda sina kollegor i arbetet. Spridning av arbetet kommer att påbörjas under hösten och en redovisning av detta kommer att finnas med i Tilläggsrapporten (feb 2023).

Individnivå

- De flesta lärare inom sfi, alla lärare inom kombinationsutbildningar och några lärare på rena yrkesutbildningar tillhör en lärgrupp som leds av en lärledare. Lärledaren leder en utvecklingsprocess baserad på Helen Timperleys bok *Det professionella lärandets inneboende kraft*, och den cirkel hon följer i boken. Vi kan se att lärare pratar om undervisning på ett helt nytt sätt. Lärgrupperna har läst och diskuterat litteratur (William, Timperley, Cummins, Hirsh med flera) och sett på föreläsningar och filmer (Skolverket, Sfi Väst, Bigestans, Wiksten med flera.) utifrån de elevbehov de tagit fram. Detta har gett dem ett gemensamt språk att använda när de diskuterar med varandra och med rektorer. Det har också blivit ”tillåtet” att samarbeta över verksamhetsgränserna. Utifrån de elevbehov man tagit fram i lärgrupperna har man fått metoder att undervisa utifrån elevens OTL, opportunity to learn (Åsa Hirsch *Formativ undervisning*). Vad har eleven med sig, hur har hen lärt sig tidigare i livet, vad behöver eleven, utifrån kursplaner och styrdokument, för att klara ett specifikt yrke, klara sig i samhällslivet etc.? Vi är nu i det skede i processen där lärare ska pröva och utvärdera sin förändrade undervisning utifrån elevbehov och lärandemål man tagit fram. En övergripande utvärdering på elev-, lärar- och rektorsnivå kommer därför att ske i höst och visas i Tilläggsrapporten (feb 2023).

Förbättringar i förhållande till mål och effekter

Den ständigt återkommande åsikten i de korta enkäter vi gör i samband med workshops och handledarträffar är att denna insats ger en efterlängtd möjlighet att diskutera pedagogik, utifrån litteratur och egna erfarenheter, över verksamhetsgränser. På våra handledarträffar har vi språklärare, yrkeslärare och lärare i allmänna ämnen som nu fått ett gemensamt språk att diskutera pedagogik och elevers behov på, vilket man tidigare inte haft.

Samarbetet mellan lärare och rektorer över verksamhetsgränser blir allt mer naturligt i och med denna satsning. Även nya anordnare får en väg in till samarbetet.

Från början vände sig insatsen främst till lärare som arbetar med kombinationsutbildningar för att ge dem metoder att arbeta språkintegrerat. Även om lärare från allmänna ämnen, rena yrkeskurser och sfi varit med hela tiden så

kunde det upplevas att processen inte vände sig till dem. Detta har förhoppningsvis ändrats nu när vi bearbetat materialet till att vara ”vårt”, Uppsala vuxenutbildnings.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Nationellt centrum hade tänkt sig att lärledarna skulle ha hunnit gå ett varv på Timperley-cirkeln under 2021 men, eventuellt på grund av covid-pandemin, hann man inte i mål. Arbetet fortsätter nu som *Systematisk undervisningsutveckling – Uppsalamodellen [SUUUM]* och leds av tre interna handledare.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Eftersom denna insats (och övriga) involverar lärare och personal hos alla utbildningsanordnare i Uppsalas vuxenutbildning så skapas ett nätverk och ett samarbete över de gränser som annars kan finnas mellan privata anordnare och egen regi. Anordnarna har naturligtvis olika förutsättningar i form av tid, ekonomiska möjligheter, elevantal etc. men detta har inte varit något som legat i vägen för detta kollegiala samarbete. Nya anordnare får numera inskrivet i avtalet att man ska medverka i detta utvecklingsarbete och det verkar uppskattas av både rektorer och lärare. Det blir en stöttning för verksamheterna och lärarna och det ger en större likvärdighet för elever inom Uppsalas vuxenutbildning. Känslan av konkurrens har försvunnit. I januari 2022 tog Uppsala kommun över arbetet från Nationellt centrum med att handleda lärledare. Vi utvecklar och systematiserar metoden för att bli hållbar inom vuxenutbildningen oavsett verksamhet, elevunderlag eller anordnare. Under hösten planerar vi att dokumentera metoden för att sedan ha möjlighet att sprida den till andra kommuner.

Sedan Uppsala kommun tog över arbetet har de tre handledarna sammanställt allt material vi fått och använt till en mer överskådlig handledning som skulle kunna användas även för kommuner som inte fått grunden från Nationellt centrum.

3. Utvecklingsområde Förutsättningar för lärande och trygghet

Förskola

Förhållningssätt och värdegrundsfrågor (3.1.1-3.1.3)

Problem inom utvecklingsområdet

I en samtid där de demokratiska värderingarna blir viktigare än någonsin, vilket den reviderade läroplanen (Lpfö 18) fastslog, lyftes utvecklingsområden gällande värdegrundsfrågor och interkulturalitet på nulägesanalysens workshops.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

I nulägesanalysen framkom att förskolornas arbete med Plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) inte var en levande del av förskolans arbete året runt och inte i så hög grad uppmärksammade eller följde de nyanlända barnen.

En annan del som togs upp på nulägesanalysens workshopar var behov av en utbildning i TMO (Traumamedveten omsorg).

Resultat av insatserna inom Förhållningssätt och värdegrundsfrågor (3.1.1-3.1.3)

Insatser inom utvecklingsområdet

Insatser på organisationsnivå

- Nätverk med utbildning och kollegialt lärande för rektorer
- Utbildning i traumamedveten omsorg (TMO) för 12 specialpedagoger, logoped och psykolog från elevhälsan samt två rektorer. I utbildningen deltog flera kommuner. Den genomfördes av Rädda Barnen.
- Föreläsningar om diskriminering och kränkande behandling för rektorer
- Ny mall för plan mot kränkande behandling och diskriminering (PDK) för avdelning förskola

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelningschef förskola

Ansvarig: Styrgrupp för riktade insatser inom avdelning förskola

Leder och utför aktiviteterna: Processledare och processtödjare, Rädda Barnen

Deltagare: Områdeschefer, rektorer och deras medarbetare, personal inom elevhälsan

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Enkät till deltagarna i utbildning av traumamedveten omsorg (TMO) utvärderades av Rädda Barnens utbildningsanordnare. I utvärderingen deltog flera kommuner. Den är redovisad i delredovisningen i juni 2021.
- Enkät till 20 rektorer under våren 2022 på de 24 utvalda förskolorna som deltar i Riktade insatser (svarsfrekvensen är 13 av 20)
- Enkät till SKUA-handledare under våren 2022 på de 24 utvalda förskolorna som deltar i Riktade insatser (svarsfrekvensen är 18 av 24)

Mål och effekter

Mål

- Samsyn kring förskolans värdegrund och demokratiuppdraget enligt Lpfö18.

Förväntade effekter

- Ökad kunskap kring uppdraget med förskolans värdegrundsarbete och interkulturalitet och att PDK-arbetet blir en naturlig del av förskolans verksamhet så att nyanlända och flerspråkiga barns trygghet och lärande förbättras.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Samsyn kring förskolans värdegrund och demokratiuppdraget enligt Lpfö18	3	2	1	Rektorer har deltagit i utbildning och nätverk med dialoger. Alla rektorerna svarar att nätverket har påverkat deras ledarskap och förhållningssätt gällande förskolans demokratiuppdrag på något sätt. Ca 85 % av rektorerna menar att nätverket har gjort skillnad för deras förståelse om förskolans demokratiuppdrag. Indikatorer för nyanlända och flerspråkighet har lyfts in i verksamhetsplanen.

Sammanfattande bedömning av mål: På organisationsnivå pågår utvecklingsarbetet och resurser är fördelade. Implementeringen till arbetsprocesserna pågår men är ännu inte synliga på individnivå.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisationsnivå	Processnivå	Individnivå	
Ökad kunskap kring uppdraget med förskolans värdegrundsarbete och interkulturalitet och att PDK-arbetet blir en naturlig del av förskolans verksamhet så att nyanlända- och flerspråkiga barns trygghet och lärande förbättras	3	2	1	<p>En ny mall med ökad systematik för plan mot kränkande behandling och diskriminering (PDK) är framtagen.</p> <p>Utbildning i traumamedveten omsorg (TMO) för elevhälsan är genomförd. På frågan om hur användbar TMO är för ditt arbete med barn och unga svarande 68% av deltagarna mycket användbar och 22% ganska användbar.</p> <p>Rektorernas erfarenheter från utbildning och nätverk har börjat omsättas på enheterna, bland annat genom kollegialt lärande.</p>

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå pågår utvecklingsarbetet och resurser är fördelade. Implementeringen till arbetsprocesserna pågår men är ännu inte synliga på individnivå.

Synliga förändringar

Organisationsnivå

- Ny mall med ökad systematik för plan mot kränkande behandling och diskriminering (PDK) är framtagen (bilaga 4).
- Indikatorer för nyanlända och flerspråkighet har lyfts in i verksamhetsplanen.
- Föreläsningar om diskriminering och kränkande behandling för rektorer är genomförda.
- Utbildning i traumamedveten omsorg (TMO). Den är redovisad i delredovisningen i juni 2021 (Dnr. UBN-2022-02168).

Processnivå

- Den utbildning och det kollegiala lärande som demokratinätverket för rektorer deltar i omsätts i en process på förskoleenheterna, till exempel genom kollegialt lärande.
- Personal inom elevhälsan har på begäran av rektor använt TMO-utbildningen för att stödja personalen på förskoleenheterna i traumamedveten omsorg.
- Plan mot kränkande behandling och diskriminering (PDK) har presenterats av rektorerna på förskoleenheterna.
- Plan för kränkande behandling och kränkande behandling kommer att utvärderas en gång i kvartalet på enhetsnivå.

Individnivå

- *Ledarskap och förhållningssätt har påverkats genom ökad förståelse och kunskap om förskolans värdegrundsarbete och interkulturalitet.* Alla rektorer svarar att nätverket har påverkat deras ledarskap och förhållningssätt gällande förskolans demokratiuppdrag på något sätt. Svaren indikerar att de har fått ökade kunskaper om metoder och verktyg för att leda demokratiuppdraget på sina enheter. Ca 85 % av de rektorer i nätverket menar att nätverket har gjort skillnad för deras förståelse om förskolans demokratiuppdrag. Svaren indikerar nätverket har bidragit med ny kunskap på ett ämnesteoritiskt plan, fördjupat förståelsen och givit en ökad medvetenhet. Dialogen i nätverket har varit särskilt viktigt, men även att läsa litteraturen och att lyssna på poddar. Majoriteten (ca 92 %) av deltagarna i nätverket menar att nätverket har gjort skillnad för deras förståelse för uppdraget att främja lika rättigheter och förebygga diskriminering utifrån etnicitet.
- *Ökad kunskap inom traumamedveten omsorg.* Utvärderingen indikerar att majoriteten av deltagarna har ökat sin förståelse för barn som genomgått trauma. På frågan om i vilken utsträckning du upplever att utbildningen har ökat dina kunskaper om trauma svarade 49% av deltagarna i väldigt stor utsträckning och ca 30% i ganska stor utsträckning.

Avvikelser

Inledningsvis var tanken att demokratinätverket skulle vara riktat till SKUA-handledarna, men i processen ändrades det till att rikta sig till rektorerna i insatsen.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

- I nulägesanalysen framkom att förskolornas arbete med Plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) inte är en levande del av förskolans arbete året runt och inte i så hög grad uppmärksammade eller följde de nyanlända barnen. En annan del som framkom vid nulägesanalysen var behov av en utbildning i TMO (Traumamedveten omsorg).
- Utvärderingen indikerar att det kollegiala lärandet i nätverk för de rektorer som ingått i den Riktade insatsen har påverkat deras ledarskap och förhållningssätt gällande förskolans demokratiuppdrag och för uppdraget att främja lika rättigheter och förebygga diskriminering utifrån etnicitet. Kompetensutvecklingen har bidragit med ny kunskap på ett ämnesteoritiskt plan, fördjupat förståelsen och givit en ökad medvetenhet. Utvärderingen indikerar också att implementeringsarbetet på enheterna som ingår i de riktade insatserna har kommit olika långt då

de flesta rektorer inte påbörjat implementeringsarbetet på sina enheter. Då endast ¼ av enheterna deltagit i de Riktade insatserna finns ännu inte en samsyn kring hur demokratiuppdraget inom avdelningen för förskola ska bedrivas och att det behövs ytterligare kompetensutveckling och verksamhetsutveckling för att arbeta likvärdigt med barnen. Vidare indikerar utvärderingen att SKUA-handledarna anser att det är lättare att arbeta med diskrimineringsgrunder som respondenterna har kunskap om, medan det är svårare att arbeta med sådana inom vilka kunskapsnivån är lägre. Det tyder på att fortbildning samt arbetsformer och arbetsmaterial behöver utvecklas för att stödja arbetet på förskolorna. De flesta SKUA-handledare utvärderar tillsammans med rektor de arbetsformer som används i utbildningen för demokratiuppdraget.

- Det behövs en fortsatt dialog om arbetsformerna i demokratiuppdraget i ledning och rektorsgrupper. Plan för kränkande behandling och kränkande behandling kommer att utvärderas en gång i kvartalet. Ledningen behöver följa upp att detta sker. Sammantaget kan det bidra till att processen når barnen och det blir en naturlig del av det systematiska kvalitetsarbetet så att samsyn kan uppnås.

Fortsatt utvecklingsbehov under förlängd period för Riktade insatser

- *Processtödjarna och elevhälsoteamet ska fortsatt fungera som stöd och bollplank för rektorerna i den fortsatta processen så att de kan leda det kollegiala lärandet på förskoleenheterna.*
- *Uppföljning av elevhälsans TMO-utbildning planeras hösten 2022, avseende i vilken grad utbildningen har varit en tillgång i arbetet.*

Insatser som riktar sig till alla förskolor med kommunal huvudman i syfte att sprida insatsen

- *Fortsatt nätverk med kollegialt lärande för rektorer som leds av processtödjare. Nätverket kommer att rikta sig till alla rektorer. Tanken är att dialogen därmed ska kunna föras i rektorsteamerna, vilket inte har varit fallet under den tidigare insatsperioden.*
- *Ta fram material som rektorerna kan använda på enhetsnivå. Materialet kommer att läggas på kommunens intranät, till exempel film, litteratur och poddar. Tanken är bland annat att tillgodose rektorernas behov av stöd för att driva processen på enhetsnivå.*
- *TMO-utbildning kommer att genomföras med alla rektorer hösten 2022.*

Gymnasieskola

Kompetensutveckling inom Elevhälsan (3.2)

Problem inom utvecklingsområdet

Brist på kunskaper om hur ett hälsofrämjande arbete kan utvecklas praktiskt i skolan, för att höja bemötande av nyanlända, flerspråkiga elever och andra elever som har utsatts för trauma.

Orsaker till problemen inom utvecklingsområdet

I samband med nulägesanalysen identifierades brist på kunskap om hur ett hälsofrämjande arbete kan utvecklas praktiskt i skolan. Under vårterminen 2018 hade samtliga personal på de flesta språkintruktionsprogram genomfört en utbildning i traumamedveten omsorg (TMO) och det rekommenderades för andra program. Utbildningen gavs av Skolverket i samarbete med Rädda barnen och hade sin grund i den australiensiska psykologen och forskaren Howard Baths arbete, där skolans uppdrag att skapa en trygg miljö för lärande och utveckling genom goda relationer stod i fokus.

Kompetensen behövde implementeras och utvecklas i skolor som har nyanlända och flerspråkiga elever för att höja förmågan att jobba på ett sätt att motverka ohälsan genom att stärka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorernas inflytande. Genom insatsen har det blivit tydligt att elevhälsouppdraget behöver organiseras utifrån en skolgemensam kultur där betydelsen av ett hälsofrämjande arbete, och detta sätt att tänka och utveckla skolan, behöver genomsyra all verksamhet på skolan.

Resultat av Traumamedveten omsorg – TMO (3.2.3.1)

Insatser i delinsatsen

En kompetensutbildning i TMO för all personal på språkintruktionsprogrammet i två skolenheter.

En kompetensutbildning för alla personal på en nystartad gymnasieskola med ca 43% elever med utländsk bakgrund.

En grundutbildning i TMO för elevhälsan inom gymnasieskolan. Utbildningen har genomförts i två delar:

Del 1: Delta i grundutbildningen i traumamedveten omsorg och utlysa ambassadörer.

Del 2: Implementera verktyg och metoder som man har fått under utbildning i vardagsarbetet.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Verksamhetsutvecklare

Utför aktiviteterna: Rädda barnen-handledare i kursen TMO i samarbete med processledare och skolledningen på de utvalda skolorna

Deltagare: Alla pedagoger på språkintröduktion, personal inom elevhälsan och all personal på en nystartad gymnasieskolan som har stort antal nyanlända och flerspråkiga elever

Delaktighet i uppföljning av insatsen

- Skolledare på de utvalda skolorna, lärare, personal inom elevhälsan och studiehandledare.
- Enkät till deltagarna i utbildning av traumamedveten omsorg (TMO) utvärderades av Rädda Barnens utbildningsanordnare. Den är redovisad i delredovisningen i juni 2021. Ett år efter utbildningen undersöktes tillämpningen och användningen av metod och verktyg i vardagsarbetet av Uppsala kommun.
- Utvärdering har genomfört via enkäter, 35 respondenter från språkintröduktion och 16 respondenter inom elevhälsan våren 2021.
- Enkät för uppföljning av implementering av verktyg och metoder inom TMO i vardagslivet, svarsfrekvensen är 15 av 51, våren 2022.
- Utvärdering av TMO utbildningen som startade våren 2022 på den nystartad skolan är inte med i slutrapporten.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Öka måluppfyllelse och elevresultaten eftersom elevens lärande och mående hänger ihop.
- Ge personal i skolan ökade kunskaper om förhållningssätt som stödjer elever som har varit utsatta för bland annat traumatiska upplevelser och kronisk stress.
- Kompetenshöjning kring frågor rörande TMO hos elevhälsans personal, specialpedagoger och ämnesläraren.

Förväntade effekter

- En mer likvärdig och anpassande skolmiljö för nyanlända och flerspråkiga elever. Med Traumamedveten omsorg ger förutsättningar för alla som arbetar i skolan att skapa en gemensam referensram och ett gemensamt språkbruk inom området i ett långsiktigt perspektiv.
- Att de nyanlända och flerspråkiga elevernas förutsättningar får trygghet och lärande förbättras genom personalens ökade kompetens.
- Att personalen blir trygga och säkra i mötet med elever och deras vårdnadshavare vid olika skol- och sociala situationer.

- Kompetensutveckla personalen på språkintrödnktion inom traumaförståelse och de tre pelarna, att upplevd trygghet, behov av positiva relationer med omsorgsfulla och engagerade, viktiga vuxna. Och få stöd att skapa coping-strategier som gör det lättare att hantera tankar, känslor och beteenden.

Bedömning av mål- och effektuppfyllelse

Mål	Bedömning av måluppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
Öka måluppfyllelse och elevresultaten eftersom elevens lärande och mående hänger ihop.	2	2	2	Processen är startad men det går inte att koppla ihop TMO och elevresultat än.
Ge personal i skolan ökade kunskaper om förhållningssätt som stödjer elever som har varit utsatta för bland annat traumatiska upplevelser och kronisk stress	3	2	2	Utbildade ambassadörer stödjer personal i skolan.
Kompetenshöjning kring frågor rörande TMO hos elevhälsans personal, specialpedagoger och ämnesläraren	3	3	2	Båda genomförda utvärderingarna indikerar att personalen som genomgått utbildningen i TMO har ökat sina kunskaper om trauma och stress.

Sammanfattande bedömning av mål: På alla nivåer pågår utvecklingsarbetet inom TMO.

Förväntad effekt	Bedömning av effektuppfyllelse			Beskrivning
	Organisations nivå	Processnivå	Individnivå	
En mer likvärdig och anpassande skolmiljö för nyanlända och flerspråkiga elever. Med Traumamedveten omsorg ger förutsättningar för alla som arbetar i skolan att skapa en gemensam referensram och ett gemensamt språkbruk inom området i ett långsiktigt perspektiv	3	2	2	Den uppföljande utvärderingen ett år efter utbildningen indikerar att utbildningen gav förutsättningar att använda metoderna inom TMO (av de som genomgått utbildningen svarar ca 69 % ja och 31 % delvis).
Att de nyanlända och flerspråkiga elevernas förutsättningar får trygghet och lärande förbättras genom personalens ökade kompetens	3	2	2	Den uppföljande utvärderingen ett år efter utbildningen indikerar att personalen upplever att bemötandet av eleverna har förändrats på ett positivt sätt efter utbildningen i TMO (av de som genomgått utbildningen ca 54 % svarar ja, ca 38 delvis och ca 8 % nej).

Att personalen blir trygga och säkra i mötet med elever och deras vårdnadshavare vid olika skol- och sociala situationer	3	2	2	Den uppföljande utvärderingen ett år efter utbildningen indikerar att personalen upplever att hanteringen av traumarelaterade situationer hos eleverna har förändrats på ett positivt sätt efter utbildningen i TMO (av de som genomgått utbildningen svarar ca 54 % ja och ca 46 % delvis).
Kompetensutveckla personalen på språkintrödnation inom traumaförståelse och de tre pelarna, att upplevd trygghet, behov av positiva relationer med omsorgsfulla och engagerade, viktiga vuxna. Och få stöd att skapa coping-strategier som gör det lättare att hantera tankar, känslor och beteenden.	3	3	2	Utvärderingen visar att metoder och verktyg används på språkintrödnation.

Sammanfattande bedömning av effekter: På organisationsnivå och processnivå pågår utvecklingsarbetet. Användning av verktyg inom TMO för lärare har påbörjats.

Synliga förändringar i förhållande till mål och förväntade insatser

Organisationsnivå

- *Utbildning i traumamedveten omsorg (TMO) är genomförd.* Utbildningen är redovisad i delredovisningen i juni 202.
- *Ökad kunskap inom traumamedveten omsorg.* Utvärderingen indikerar att majoriteten av deltagarna har ökat sin förståelse för barn som genomgått trauma. Utbildningsdeltagare lyfte bland annat hur stressresponsen i hjärnan fungerar och hur man som en viktig vuxen kan vara med och stötta elever i att hantera stressreaktioner. Andra delar som lyftes var kunskaper kring ACE-studien (Adverse Childhood Experience) och hur kan ACE-poäng räknas. Vidare gav utbildningen ett gemensamt språk mellan handledare personalen som kan handleda sina kollegor.

Processnivå

- *Deltagare i kursen upplever TMO som användbar i deras arbete.* Utvärderingen indikerade att ca 68% av deltagare i kompetensutvecklingen i TMO upplever att TMO metoden är användbar i deras arbetet med barn och unga (22% svarade ganska användbar och 40% svarade att utbildningen har ökat kunskaperna om trauma).
- *I uppföljningen ett år efter framkom att majoriteten av de som genomgått utbildningen (och svarade på enkäten) upplevde följande. Utbildningen gav förutsättningar att använda metoderna inom TMO i det vardagliga arbetet.*
- *Att samarbetet i arbetslaget på de skolor som har deltagit i utbildningen skapat förutsättningar för trygghet på arbetsplatsen och bidragit till*

utvecklingen av goda relationer, Coping, toleransfönstret och Isbergmetoden.

Individnivå

- *Bemötandet av eleverna upplevs ha förändrats på ett positivt sätt. Resultatet tolkas som att respondenter upplever att deras kunskaper har ökat när det gäller hur förståelse och sättet att bemöta och hantera elevernas olika beteendeförändringar*
- *Hanteringen av traumarelaterade situationer hos eleverna upplevs ha förändrats på ett positivt sätt.*

Insatsen fortbildning kring Skolsocialarbete och elevhälsan 7.5 HP (3.2.3.2)

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Det planeras ett extra kompetensutvecklingspaket i traumamedveten omsorg för en nystartad gymnasieskola som har ca 43% elever med utländsk bakgrund.

Insatsen (3.2.3.2) fortbildning kring Skolsocialarbete och elevhälsan, 7,5 HP, har inte genomfört på grund av pandemin.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vid nulägesanalysen i inledningen av riktade insatser identifierades behov av att höja kompetensen för hur ett praktiskt hälsofrämjande arbete för nyanlända och flerspråkiga elever skall genomföras i skolan. Utvärderingarna indikerar att medvetenhet och förståelse för trauma och de beteenden som kan följa trauma samt hur de kan hanteras. Personalen menar att TMO metoderna har gett dem verktyg för att arbeta med trauma. Det indikerar att personalen har ökat förmågan att motverka ohälsan genom att stärka skyddsfaktorena och minska riskfaktorernas inflytande. Det indikerar att eleverna får möjlighet till likvärdig undervisning. På sikt kan det leda till ökad måluppfyllelse för eleverna.

Fortsatt utvecklingsarbete

- En systematisk uppföljning av implementeringen i vardagsarbetet på de utvalda skolorna av de verktyg och metoder som personalen har fått under TMO-utbildningen.

4. Utvecklingsområde Bedömning och betygssättning

Gemensamt utvecklingsmål för gymnasieskolan och nätverk för förberedelseklass inom grundskolan, samt gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Problemen inom utvecklingsområdet

Insatsen mellan gymnasie- och grundskolan

Under Skolverkets workshops tillsammans med gymnasieskolan, diskuterades att läraren behöver se elevernas progression med lika bedömningsprov och verktyg på alla språkintruktionsprogram främst i sva men även i andra ämnen. Att se vilka förmågor eleverna har med sig från Förberedelseklassen och fokus på vad eleverna kan.

Både i grundskolan och på gymnasieskolans introduktionsprogram kan kartläggningsdokumentation och Bygga svenska material användas för att fortlöpande följa elevernas språkutveckling som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Därför borde båda dokumentationer kompletteras och bearbetas att den kan bedömas likvärdig elevernas språkutveckling i alla ämnen. Måste påpeka att kartläggningens dokumentation och bygga svenska bedömningsmaterial ligger till grund för elevens individuella studieplan ISP som tas fram när eleven placeras på språkintruktionsprogram eller på annat program.

Insatsen mellan gymnasieskolan och vuxenutbildning

Även under de två workshops som Skolverket genomförde tillsammans med vuxenutbildningen framkom liknande behov, men även att samverkan mellan svenska som andraspråklärare och sfi-lärare både inom vuxenutbildningen, och tillsammans med gymnasieskolan måste förbättras. Att en samsyn kring bedömningar av elevernas svenskkunskaper behöver utvecklas. Skolformerna använder olika bedömningsmaterial, exempelvis använder gymnasieskolan materialet Bygga svenska vilket bygger på grundskolans matriser och som inte är så enkelt att översätta till sfi. Vuxenutbildningen behöver också få kunskap om hur språkintruktionsprogram arbetar med svenska som andra språk och hur, och mot vilka mål de bedömer. Samtidigt behöver vuxenutbildningen vara tydliga mot gymnasieskolan hur bedömningar inom både sfi och svenska som andra språk görs och vad som krävs av eleverna för att studera dessa ämnen inom vuxenutbildningen.

Orsaker till problem inom utvecklingsområdet

Brist på gemensamma riktlinjer och sambedömningstillfällen för nyanlända elever typ som kriterier vid nationella prov för att säkerställa likvärdig bedömning enligt Bygga svenska materialet.

Saknar tydliga bedömningsinstrument, och en samsyn på hur långt eleven kommit i processen vid övergångar från grundskolan till gymnasiet.

Saknar en samsyn kring bedömningar av elevernas svensk-kunskaper. Skolformerna använder olika bedömningsmaterial, exempelvis använder grundskolan, gymnasieskolan (språkintruktionsprogram) materialet Bygga svenska vilket bygger på grundskolans matriser och som inte är så enkelt att översätta till sfi.

Saknade kunskap om hur språkintruktions arbetar med svenska som andra språk och hur, och mot vilka mål de bedömer. Samtidigt behöver vuxenutbildningen vara tydliga mot gymnasieskolan hur bedömningar inom både sfi och svenska som andra språk görs och vad som krävs av eleverna för att studera dessa ämnen inom vuxenutbildningen.

Gymnasieskola

Resultat av Nätverk för svenska som andraspråklärare på språkintruktions och Förberedelseklass inom gymnasieskolan och grundskolan (4.1.1)

Insatser i delinsats

Etablerade samarbetsträffar mellan sva-läraren på språkintruktions och sva-nätverket på förberedelseklassen.

Deltagare i insatsen

Beslutande: Avdelning gymnasieskola

Ansvarig: Processledare i samarbete med Verksamhetsutvecklare

Utför aktiviteterna: Processledare och FBK-nätverksledare

Deltagare: sva-lärare på språkintruktions och lärarna på förberedelseklassen

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Sva-lärare på språkintruktions och lärarna på förberedelseklassen, uppföljningen och utvärdering genomförde via enkäter.

Mål och förväntade effekter

Mål

- Att skolformerna få en likvärdig bedömning som möjligt inom svenska som andraspråk både i förberedelseenheten och språkintruktions
- Att bearbeta rätt bedömningsmall för analfabeter
- Att kollegialt lärande utvecklas och implementeras i den dagliga verksamheten och mellan olika skolformer

- Att säkerställa övergångar från grundskolan till gymnasiet
- Att samarbetet kring eleverna förbättras och kvalitetssäkras så att eleverna når sin måluppfyllelse

Förväntade effekter

- Att eleverna får en kvalitetssäkrad och likvärdig bedömning av sina kunskaper
- Att samarbetet kring eleverna leder till att eleverna snabbare når sin måluppfyllelse
- Att ett erfarenhetsutbyte och samarbete mellan skolformerna etableras och blir något stadigvarande
- Att nyanlända elevers progression, vad gäller språk och kunskapsutveckling i alla ämnen, synliggörs och bedöms likvärdigt utifrån färdigheterna lyssna, tala, läsa och skriva och/eller de fyra kunskapsformer fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet

Synliga förändringar i förhållande till mål

Organisationsnivå

- Etablerat ett forum för samarbetsträffar mellan lärare på språkintröduktion och förberedelseklasser. Utvärderingen visar att samarbetsträffarna har uppfyllt delvis mål och förväntade effekten av insatsen, eftersom i utvärderingen lyfts upp att samarbetsträffar har skapat förutsättningar för en samsyn mellan FBK och SPRINT vad gäller FBK:s organisation.
- Tillämpa rutiner kring övergången och överlämningen mellan FBK och SPRINT.
- Ökade kunskaper om varandras verksamheter.
- Ökade kunskaper om bedömningen enligt Bygga svenska materialet. Sva-lärarna från båda skolformer uppger i utvärderingen att elev-exempeltexter från båda verksamheter ger en samsyn kring bedömningar, vilket underlättar arbetet att fylla i Bygga svenska bedömningsmaterialet och bedöma språknivån för en elev på FBK.
- *Ökade kunskaper kring cirkelmodellen*, utvärderingen har även visat att deltagare har fått förtydliganden kring cirkelmodellen, speciellt för elever med språkstörning och/eller med låg skolbakgrund och motsvarande nivåer på SPRINT.

Processnivå

- *Visade behov och utveckling samarbetsträffarna*, utvärderingen av insatsen har indikerat en del synpunkter kring struktur för nätverksträffarna och hur ska det byggas upp innehållet och förslag på vad behöver utveckla vidare under kommande träffar.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Båda skolformerna har visat behovet av ett fortsatt samarbete, samarbetsträffarna kommer planeras in minst en träff under läsåret. De frågor som har tillkommit under utvärderingen att lärarna utvecklas vidare är:

Organisations- och processnivå

- Fortsatt bearbeta bedömningsmaterialet "Bygga svenska", för att öka omfattning kring Bygga svenska materialet i förhållande till sva-betyg. Hur Bygga svenska skiljer sig åt på grundskolan och språkintröduktion när det gäller bedömning av skrivförmågan. Vad får det för konsekvenser för vår bedömning och var eleverna placeras?
- Jobba mer med elevtexter i sva. Samt hur elever i grundskolan får visa sina kunskaper i andra ämnen än sva (när språket inte räcker). Generellt vore det intressant att prata mer om hur vi undervisar i grammatik.
- Bedömning av elever med särskilda behov och språkstörningar, det skulle också vara intressant att fördjupa sig inom elevgruppen som behöver mycket stöd och långsam progression. Hur arbetar vi med dessa elever på bästa sätt? Och om specialpedagogiska behov för alfa-elever FBK
- Information om uppdaterade rutiner vid överlämning, och inför övergångar.
- Mer av samarbete kring den formativa bedömningen.

Individnivå

- Om hur bedömning/språkutveckling och överlämningar kunde dokumenteras i Unikum, på samma sätt av alla.
- Mer samtal om hur vi gör, metoder, redskap, läromedel, material för ökad likvärdighet vid planering av undervisning och bedömning av elevernas språkkunskaper.

Vuxenutbildning

Gemensamt utvecklingsområde för gymnasieskolan och vuxenutbildning

Nätverk för svenska som andraspråkslärare inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen (4.1.4)

Insatser i utvecklingsområdet

Organisationsnivå

- Organiserat nätverk för sva-lärare och yrkes- och studievägledare gemensamt i de båda verksamheterna.

Processnivå

- Regelbundna träffar för de lärare och yrkes- och studievägledare som deltar i satsningen, för att se vilka samarbetsformer som behövs och vilka ämnen som behöver tas upp.

Individnivå

- Träff med alfa-lärare inom båda skolformerna.
- Träff med kombinationslärare, gymnasielärare och yrkes- och studievägledare inom båda verksamheterna.
- Bedömningsträffar där vi jämfört nivåer på språkintröduktion och vuxenutbildningen, där vi bland annat tittat på bedömningsmaterialet Bygga svenska och sfi och sva grund-nivåer.
- Träffar där vi ökade våra kunskaper om vilket material vi använder i undervisningen i våra respektive verksamheter och hur undervisningen utformas.
- Lärare som undervisar i sfi och svenska som andraspråk inom båda skolformerna har varit välkomna deltaga. Hittills har information om träffarnas spridits informellt och både icke-utbildade lärare och vfu-studenter har deltagit.

Deltagare i insatsen

1 processledare från gymnasiet

1 processledare från vuxenutbildningen

3 lärare från gymnasiet

3 lärare från vuxenutbildningen (en sfi-lärare, en sva grund-lärare och en lärare från sva på gymnasial nivå.)

Mål och förväntade effekter

Mål

- Att skolformerna få en så likvärdig bedömning som möjligt inom både sfi och svenska som andraspråk
- Att stödja nytexaminerade lärare och vikarier i arbetet med undervisning och bedömning.
- Att kollegialt lärande utvecklas och implementeras i den dagliga verksamheten och mellan olika skolformer
- Att samarbetet kring eleverna förbättras och kvalitetssäkras så att eleverna når sin måluppfyllelse

Förväntade effekter

- Att eleverna får en kvalitetssäkrad och likvärdig bedömning av sina kunskaper
- Att samarbetet kring eleverna leder till att eleverna snabbare når sin måluppfyllelse
- Att ett erfarenhetsutbyte och samarbete mellan skolformerna etableras och blir något stadigvarande

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekter

- Etablerad ett system för nätverksträffar/bedömningsträffar och erfarenhetsutbyte på ett kollegialt sätt mellan gymnasiet och vuxenutbildning
- Ökad kunskap om varandras verksamheter.
- Synliggjorda utmaningar för elever vid ansökan till vuxenutbildning och när de börjar.
- Jämfört texter, och bedömningar av dessa, på språkintröduktion och på sfi och sva grund och därmed fått en större förståelse för likheter och skillnader både i våra bedömningar och när det gäller hur texter skrivna av elever på språkintröduktion och på vuxenutbildningen ser ut.

Förbättringar i förhållande till mål och effekter

Eventuella förbättringar kommer utvärderas under hösten 2022.

Avvikelser i förhållande till mål och effekter

Insatsen startade först 2021-01-01. Den har delats upp i två delar, En del med sva-lärare på vuxenutbildningen och gymnasiet som tillsammans med insats 1.4 arbetar för att elevernas väg från gymnasiet via vuxenutbildning ut i arbetslivet ska vara så jämn som möjligt.

I den andra delen, till vilken medel fördelats om från insats 1.4.4.3, etablerar vi ett nätverk för alla sfi-lärare i Uppsala kommun, externa och egen regi.

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Vuxenutbildningen och gymnasiet i Uppsala är stort och många lärare arbetar där. Tanken från början var att bygga ett nätverk för sva-lärare likt det vi gjort för sfi-lärare. Vi startade dock i mindre skala med att ha bedömningsträffar, först med lärare som ingick i satsningen (tre från respektive verksamhet) för att sedan bygga ut det träff för träff med andra intresserade lärare. Vi har nu ett löst sammanhållet nätverk där alla som visat intresse för träffarna bjuds in och den som har möjlighet och vill kommer. Träffarna har hittills handlat om att titta på elevtexter från olika nivåer på vuxenutbildningen sfi och svenska som andraspråk grund och jämföra dessa med texter från språkintröduktion på gymnasiet och med bedömningsmaterialet Bygga svenska. Under hösten, och fortsättningsvis, kommer vi att ha träffar på olika tema som önskats av deltagande lärare. Förslag som kommit upp är att lärare från vuxenutbildningens olika anordnare tittar på sfi-texter i samband med att nationella prov hålls, att undersöka de tre andra färdigheterna, att titta på lektionsinnehåll med mera.

Information om att träffarna finns och hur man kan anmäla intresse att delta sprid, och kommer att spridas, på olika sätt, till rektorer på rektorsträffar, i veckoblad, på sfi-dagen, och mun till mun. Vuxenutbildningens förste lärare har bedömning som sitt specialuppdrag. Hon har varit delaktig i denna satsning och kommer att vara en av de som håller i träffarna fortsättningsvis. Även inom introduktionsprogrammen kommer detta att ligga på en central roll.

Resultat av delinsats nätverk för sfi-lärare inom vuxenutbildningen, egen regi och externa utbildningsanordnare (4.1.4.1)

Problem inom området

När åtgärdsplanen skrevs var tanken att gymnasieskolan och vuxenutbildningen tillsammans skulle skapa ett gemensamt nätverk för båda skolformernas sfi- och sva-lärare. Dock tappade vi någonstans bort att gymnasieskolan inte har anställda sfi-lärare, varför de båda skolformerna enades om att nätverket enbart skulle omfatta sva-lärare.

I Uppsala arbetar vuxenutbildningen utifrån principen *komplettera i stället för att konkurrera*, dvs ett Uppsala, en vuxenutbildning. Vi har bland annat gemensamma rektorsmöten, och de externa medverkar även i denna satsning som kommunen genomförts tillsammans med Skolverket. Under möten med rektorer/skolledare från både egen regi och de externa utbildningsanordnarna framkom ett behov och önskemål om ett nätverk för sfi-lärare. Under 2019 var 4 817 elever inskrivna på sfi. För att säkerställa att alla utbildningsanordnare har så

likvärdiga betyg och bedömningar, samt en likvärdig – om än inte identisk - undervisning är det viktigt att dessa lärare får träffas och gemensamt får arbeta med dessa frågor.

Orsaker till problem

I Uppsala bedrivs sfi hos egen regin, som separat språkutbildning och i kombinationsutbildningar på tre olika platser. Utöver det finns ren sfi hos tre privata anordnare samt sfi i kombinationsutbildningar hos tre. Det har inte funnits någon gemensam samarbetsyta där lärare från olika anordnare kan träffas och prata bedömning och pedagogik. Det var därför svårt att få till en likvärdig utbildning i praktiken för Uppsalas sfi-elever.

Insatser i delinsatsen

Organisationsnivå

- En sfi-dag per termin då all sfi-personal från alla anordnare är lektionsfria och förväntas delta.
- Centrala medel för kostnader dessa dagar.
- Sfi-nätverket och sfi-dagen ger också en möjlighet att få återkoppling på centrala beslut som till exempel ramtider.

Processnivå

- Rektorer sprider information om sfi-nätverk och sfi-dag till personal samt gör personalen undervisningsfri.

Individnivå

- En samarbetsyta för alla som arbetar med sfi inom vuxenutbildning har startats på Microsoft teams.
- Diverse andra gemensamma projekt har införlivats under sfi-nätverkets paraply, till exempel samarbete mellan sfi och biblioteket och ett läsprogram.
- En liten nätverksgrupp har satts samman med representanter från alla anordnare. Gruppen träffas digitalt ca tre gånger per termin för att diskutera samarbetsformer och för att planera och utvärdera sfi-dagen.
- En sfi-dag per termin med föreläsare som riktar sig till alla oavsett var man undervisar. Under de två dagar vi genomfört har Helena Colliander från Linköpings universitet föreläst om *Vuxenpedagogik* och Malin Dahlström från Södertörns Högskola om *Formativ undervisning*. En föreläsning om uttal planeras till höstens sfi-dag. Förutom föreläsning har vi haft gruppsamtal med syftet att lära känna varandra över verksamhetsgränserna och att bearbeta föreläsningen. Därefter har vi haft valbara workshops på olika tema utifrån förslag som framkommit i enkäter och i den lilla nätverksgruppen.

- Tillsamman med insatsen Betyg och bedömning, Nätverk för sva-lärare anordnar vi nätverksträffar som hittills endast handlat om bedömning, men som i framtiden även kommer att ha andra tema

Deltagare i insatsen

Processledare från vuxenutbildningen

Lärare från alla anordnare av sfi inom Uppsala kommun

Delaktighet i uppföljning av insatsen

Insatsen utvärderas löpande och en sammanställning kommer att redovisas i Tilläggsrapporten (feb 2023).

Mål och förväntade effekter

Mål

- Att skapa en likvärdig utbildning och undervisning för elever inom sfi i Uppsala kommun
- Att skapa stödjande funktioner för lärare, främst hos anordnare med få sfi-lärare
- Att stödja nyutexaminerade lärare och vikarier i arbetet med undervisning och bedömning.
- Att kollegialt lärande utvecklas och implementeras i den dagliga verksamheten och mellan olika skolformer
- Att samarbetet kring eleverna förbättras och kvalitetssäkras så att eleverna når sin måluppfyllelse

Förväntade effekter

- Att eleverna får en kvalitetssäkrad och likvärdig undervisning oavsett hos vilken anordnare man studerar
- Att ett erfarenhetsutbyte och samarbete mellan lärare hos alla anordnare inom Uppsala vuxenutbildning etableras och blir något stadigvarande

Synliga förändringar i förhållande till mål och effekt

Organisationsnivå

- Vuxenutbildnings ledning vet att det finns ett utvecklat samarbete mellan alla anordnare inom kommunen. Man vet att lärare möts två gånger per år och får kompetensutveckling, både kollegial och genom föreläsningar och workshops. Det finns också möjlighet att till exempel i form av workshop undersöka lärares upplevelse av olika saker i den övergripande styrningen, till exempel införande av ramtider. Detta ger (om man vill) en direkt väg från högsta ledning i vuxenutbildningen till lärare.

Processnivå

- Genom att de olika anordnarnas lärare träffas och nätverkar digitalt och på sfi-dagen får (lyhörda) rektorer kunskap om varandras verksamheter i praktiken. Man får kompetensutveckling av sina lärare och input från andra verksamheter och från föreläsare.

Individnivå

- Lärarna träffas och nätverkar. De kan i det digitala forumet diskutera hur man hanterar olika saker som sommarundervisning, ramtider etc. De kan diskutera bedömning och pedagogiska frågor. På sfi-dagen får de lära känna varandra vilket gör sträckan kortare om man vill samarbeta med något över gränserna. Lärarna får en gemensam kompetensutveckling oavsett vilken anordnare de tillhör. I och med att de får en presentation av, och djupare förståelse för, varandras verksamheter så är det enklare att råda elever att till exempel byta utbildning eller anordnare för att få en mer passande undervisning. Till exempel kan en lärare på sfi D hos en anordnare tipsa en elev som har bakgrund som (eller intresse av att bli) målare om att byta till kombinationsutbildning i måleri. Läraren vet vilka som undervisar där och kan enkelt ta kontakt med aktuell lärare.

Förbättringar i förhållande mål

- Känslan av samhörighet har stärkts mellan lärare hos olika anordnare.

Avvikelser i förhållande till mål

- Inga avvikelser

Långsiktighet i det fortsatta utvecklingsarbetet inom utvecklingsområdet

Aktiviteten sfi-nätverk inklusive sfi-dagen kommer att ligga hos en central funktion inom Arbetsmarknadsförvaltningen vuxenutbildning. Både nätverket i stort och sfi-dagen kommer att utvecklas utifrån önskemål och behov hos lärare och utifrån vuxenutbildningens lednings direktiv. Nätverksträffar i olika konstellationer inom vuxenutbildningen och gymnasiet kommer att fortsätta och utvärderas kontinuerligt. Sfi-dagen utvärderas i enkätform direkt när dagen varit samt i samtalsform med den lilla nätverksgruppen, och utifrån det formas kommande sfi-dag. Förslag som kommit är att vi ska bjuda in lärare från grundläggande svenska som andraspråk och/eller yrkeslärare från kombinationsutbildningarna. Den digitala plattformen behöver vi utveckla vidare då formen inte passar alla anordnare. Man behöver aktivt gå in och läsa och det glöms bort. Kanske kan vi hitta en bättre plattform.

Genom sfi-nätverket, samt vuxenutbildningens övriga delar i satsningen, har vi kommit till en punkt då lärare lärt känna varandra, refererar till varandra och

varandras undervisning och verksamhet, utbyter erfarenheter och idéer samt i vissa fall samarbetar. Att lotsa in nya anordnare och nya lärare i detta ser jag inte som någon svårighet. Utmaningen kan vara att ha fortsatt stöd och uppmuntran ifrån centralt håll då politiska läget skiftar och/eller personer i centrala ledningsfunktioner byts ut.

5. Resurser

Lokalt team och processledare för nyanlända och flerspråkiga elevers lärande (5)

Processledarna har varit delaktiga i planering, genomförande och uppföljning av de olika insatserna inom utvecklingsområdena inom respektive skolform.

Processledarna har även ansvarat för att skriva delrapport och slutrapport samt hålla ledningsgruppen informerad kring arbetet med insatserna.

Lokal arbetsgrupp

En processledare från varje kommunal skolform förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildningen bildade en lokal arbetsgrupp som har träffats regelbundet varannan vecka under åren 2019-2022.

I januari 2021 bytte vuxenutbildningen processledare, samtidigt tillkom en processledare, gemensam för förskola, grundskola och gymnasium, som stöd i processutvärdering.

I januari 2022 gjorde de fyra processledarna från skolformerna en utvärdering av sitt uppdrag som överlämnades till Skolverket: *Förbättringsområden processledarnas perspektiv* (se bilaga 5).

Lokalt team

Den lokala arbetsgruppen, områdeschef för grundskolan samt verksamhetsutvecklare för övriga skolformer har träffats i ett lokalt team tillsammans med representanter från Skolverket ca 2 gånger per termin.

Samlade erfarenheter av Riktade insatser

Utmaningar

Under riktade insatser har olika reflektioner över de utmaningar som omger insatserna för nyanlända och flerspråkiga barn och elever lyfts inom förvaltningen. Riktade insatser har resulterat i kompetensutveckling i form av ökad kunskap och har bidragit till att rikta verksamheternas fokus till studiehandledning, ämnet svenska som andraspråk, svenska för invandrare, ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, övergångar mellan olika skolformer, demokrati- och värdegrundsfrågor, traumamedveten omsorg samt betyg och bedömning.

De mål som omfattar en progression för barn och elever i riktning mot ökad måluppfyllelse och likvärdig undervisning behöver hanteras på lång sikt. Några utvecklingsområden har lyfts in i skolformernas verksamhetsplaner. För att uppnå likvärdighet krävs gemensamma överenskommelser mellan enheter och att undervisning och stödinsatser inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet.

Att säkerställa studiehandledning med likvärdig kvalitet för eleven är en utmaning

Enligt skolförfattningarna är studiehandledning på modersmål ett stöd och inte undervisning. Studiehandledare omfattas inte av krav på legitimation eller några andra formella utbildningskrav. (SOU 2019:18) Eftersom det saknas en nationell utbildningsstyrning för studiehandledare medför det att kommunerna behöver ta på sig ett långtgående ansvar för studiehandledningens kvalitet. Det innebär att utveckling av en likvärdig studiehandledning är både komplex och resurskrävande. Det kräver gemensam tolkning och samordning samt interna överenskommelser inom, och kanske även mellan, skolformerna och involverar huvudmannabeslut, resurstillsättning och resurstilldelning.

För att kompensera att studiehandledare saknar formell utbildning behöver kommunen utforma hela processen med rekrytering, organisation och stöd i undervisningen samt inkludera processen i det systematiska kvalitetsarbetet. Befattning, arbetsinnehåll och kravprofil har tagits fram inom Riktade insatser för gymnasieskolan. I grundskolan anställs i första hand modersmåls lärare. Oavsett anställning så behöver de redan anställdas kompetens inventeras och vid behov behöver kunskaper kompletteras, till exempel inom ämnet eller i handledning. Det innebär att kommunen behöver ta fram vad studiehandledning av god kvalitet innebär, samt hur kvaliteten ska mätas, följas upp och utvärderas. Det är troligt att kvalitetsutvecklingen behöver drivas centralt i förvaltningen för att stödja skolenheterna att uppnå likvärdig studiehandledning för eleverna. Det enklaste skulle vara att styrning utvecklades på nationell nivå, men ett alternativ är att samordning mellan kommuner sker för att ta fram stödmaterial som kommunerna

kan använda för att utveckla studiehandledningsuppdraget. Likvärdighet behöver utvecklas inte bara inom kommuner utan också mellan kommuner.

Att kartlägga och följa upp elevens behov av studiehandledning är en utmaning

Elevens behov ska vara den enda styrande principen för om, när, hur länge och på vilka villkor en elev ska få studiehandledning. (SOU 2019:18) För både grund- och gymnasieskola gäller att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl (skollag 2010:800). Vidare så ska enligt skollagen en nyanländ elevs kunskaper bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Rektorn ansvarar för att bedömningar görs och bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av en bedömning vid upprättande av individuell studieplan, bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Det finns behov att utveckla gemensamma former för skolorna att identifiera att en elev har ett stödbehov samt att bedöma vilket behovet är. Även i denna fråga skulle samordning mellan kommuner för att ta fram övergripande stödmaterial som kommunerna kan använda för att utveckla studiehandledningsuppdraget vara välkommet.

Att stödja barn och elevers språkutveckling är en utmaning

Det saknas en tydlig nationell styrning av språkkartläggning och språksamtal i förskolan för att stödja barns språkutveckling och skapa en differentierad undervisning. Det finns behov av att stödmaterial på nationell nivå tas fram som kan stödja kommunernas verksamheter att utveckla en likvärdighet för barnet.

Enligt skollagen ska det göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i svenska som andraspråk. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn. Samråd ska i vissa fall göras med personal med specialpedagogisk kompetens. Vidare ska uppföljning av stödet göras. På nationell nivå saknas enkla och lättanvända verktyg för att mäta elevers språkutveckling i svenska. I utvärdering har sva-lärare efterfrågat att kunna arbeta med eleven i en hel process från lägre till högre åldrar. I nuläget arbetar olika verksamheter på olika sätt. Elevernas utveckling behöver synas i verksamheternas resultatuppföljning. Det kräver att ett systematiskt sätt att utveckla kvaliteten i ämnet svenska som andraspråk tas fram av kommunen.

Framgångar och goda exempel

Riktade insatser har pekat på utmaningar, men också resulterat i framgångar och goda exempel.

Att vända utmaningen till en framgångsfaktor genom nätverksutbildning och kollegialt lärande med handledning

Det var en utmaning att hitta utbildning och stödjande material för att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet när det gäller barns representation och diskrimineringsgrunden etnicitet i förskolan. Genom riktade insatser har förskolan kunnat organisera och finansiera en mera långsiktig insats, vilket varit viktiga komponenter för arbetet i riktning mot en ökad likvärdighet för barnen. Det har varit särskilt viktigt att få tid att utforma en egen nätverksutbildning för rektorer i demokrati- och värdegrundsarbetet vilket inte finns att tillgå nationellt. Demokratinätverkets kurs som framtagits av Uppsala kommun i kombination med kollegialt lärande har visat sig vara framgångsrikt och den är möjlig att sprida till andra kommuner.

Samordnare på grundskolan och gymnasieskolan har haft god effekt på organisationen av studiehandledning och mottagande av nyanlända

Samordnarfunktionen på de 27 utvalda grundskolorna och den centrala samordnaren inom gymnasieskolan har visat sig ge effekt vad gäller samordningen av flerspråkiga elever på nationella program och mottagande av nyanlända elever på grundskolorna. Samordnarna har bidragit till att skolorna har utvecklat ett mer systematiskt sätt att arbeta med mottagande, kartläggningar, övergångar samt studiehandledning. Skriftliga rutiner har också tagits fram inom dessa områden. Samarbetet mellan ämneslärarna och studiehandledarna har förbättrats lite i jämförelse med innan insatsperioden i och med att samordnarna har varit en länk mellan ämneslärare och studiehandledare.

Att möta utmaningen med en likvärdig undervisning inom vuxenutbildning i en kommun med flera olika anordnare

Vuxenutbildningen har deltagit i fyra delinsatser i Riktade satsningar. Gemensamt för de insatserna har varit att de bidragit till ett samarbete på riktigt och på alla plan (ledningsnivå och lärarnivå) inom vuxenutbildningen i Uppsala kommun. Kommunen bedriver vuxenutbildning: Sfi, sva grund och gymnasial, yrkesutbildningar, kombinationsutbildningar och allmänna ämnen, inom egen regi och genom olika upphandlade anordnare: Movant, Moa Lärcentrum, Hermods, Bergstrands Utbildningar. Alla dessa, samt numera även folkhögskolan Biskops Arnö, som anordnar sfi i samarbete med Folkuniversitetet, har deltagit i alla insatser, både på rektors- och lärarnivå. Rektorer hos alla anordnare har gjorts delaktiga både på de ordinarie rektorsträffarna och genom mejl och träffar inom de olika insatserna. Lärare från alla anordnare har kallats till och deltagit i alla insatser. Sammantaget har detta bidragit till ett tillåtande klimat där känslan är att

man samarbetar och delar med sig i stället för att konkurrera. Det har även bidragit till att både lärare och rektorer har ett stöd i varandra över verksamhetsgränser och att man öppet kan diskutera olika utmaningar både av praktisk natur och i pedagogiska frågor. Även i de fall det ”blåst” kring privata utbildningsanordnare i media är detta något man kunnat tala öppet om. Förhoppningsvis leder detta även till att elever inom Uppsalas vuxenutbildning ges en likvärdig utbildning oavsett vem som anordnar utbildningen eller vem som är lärare.

Tillägg och ändringar som ska redovisas vid ett senare tillfälle

1. Styrning och utveckling av verksamheten

- Förskola: Leda nyanländas lärande
- *Gemensamt utvecklingsmål för gymnasieskolan och vuxenutbildningen: nätverk för att kvalitetssäkra processer i övergångar mellan gymnasiet och vuxenutbildningen*

2. Undervisning och lärande

- Förskola: Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA)
- Gymnasieskola: Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt
- Vuxenutbildningen: Fortsatt kvalitetsarbete med fokus på andraspråkselevs möjligheter att lära

3. Förutsättningar för lärande och trygghet

4. Bedömning och betygssättning

Gemensamt utvecklingsmål för gymnasieskolan och nätverk för förberedelseklassen inom grundskolan, samt gymnasieskolan och vuxenutbildningen

- Nätverk för svenska som andraspråklärare på språkintröduktion och Förberedelseklass inom gymnasieskolan och grundskolan
- Nätverk för svenska som andraspråklärare och inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen
- Nätverk för sfi-lärare inom vuxenutbildningen

Datum för slutredovisning

2023-02-28

Övergripande ekonomisk redovisning

Huvudmannen har beviljats (kr):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Skolverket har till dags datum betalat ut (kr):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Huvudmannen har till dags datum förbrukat (kr):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Vi bedömer att vi kommer behöva omfördela medel

JA

NEJ

Orsak/motiv till omfördelning:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Vi bedömer att vi kommer behöva begära tillägg

JA

NEJ

Orsak/motiv till behov av tillägg:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Vi bedömer att vi kommer behöva återbetala medel

JA

NEJ

Orsak/motiv till att medel behöver återbetalas:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Källförteckning

Planer, rapporter och beslut

Rapport. *Efter fortbildning i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt*. Uppsala universitet och Uppsala kommun. Dnr. UBN-2022-02168.

Delrapport 2020. *Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande*. Uppsala kommun. Dnr. UBN-2022-02168.

Delrapport 2021. *Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande*. Uppsala kommun. Dnr. UBN-2022-02168.

Tillägg/Ändring. *Ändring av överenskommelse*. Dnr 7.4.2-2020:2101. Skolverket.

Tematisk kvalitetsgranskning 2020. *Svenska som andraspråk i årskurs 7-9*. Diarienummer: 400-2018:7752. Skolinspektionen.

Regeringsbeslut. *Uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och vid behov för barn och elever med annat modersmål än svenska*. U2018/00404/S. Utbildningsdepartementet. Regeringen.

Statens offentliga utredningar. *För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering - Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål* (SOU 2019:18).

Åtgärdsplan Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande (2019). Uppsala kommun.

Lagar och förordningar

Lag (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Läroplan för förskolan, Lpfö18.

Skollag (2010:800).

Förteckning över tabeller och figurer

Tabeller över bedömning av mål- och effektuppfyllelse är inte numrerade och därför inte listade här.

Tabell 1. Skolor som deltagit i studien (Skolverkets statistik läsåret 2021-22).

Figur 1. Differens SVA vs. SV som kursplan, andel elever med lägst E i betyg per ämne, åk 9.

Figur 2. Matematik, åk 9, Andel lägst E i betyg.

Figur 3. Progression yrkesbehörighet åk 6-9 för nyanlända elever i åk 6 2017/18.

Figur 4. Andel lägst E i SVA, åk 6, Uppsala kommunala skolor.

Figur 5. Andel lägst E i SVA, åk 9, Uppsala kommunala skolor.

Figur 6. Andel elever med lägst E i matematik bland gymnasiets kurser uppdelat på elever som läser sv respektive sva som kursplan i svenska. *Figuren visar alla matematikkurser.*

Förteckning över bilagor

Bilaga 1. *Planering och uppföljning av studiehandledning på modersmålet.* Gymnasieskolan, Uppsala kommun.

Bilaga 2. *Riktlinjer och rutiner för studiehandledning på modersmålet inom gymnasieskolan.* Gymnasieskolan, Uppsala kommun.

Bilaga 3. *Underlag för överlämning gymnasiet till vuxenutbildning.* Vuxenutbildningen, Uppsala kommun.

Bilaga 4. *Plan mot kränkande behandling och diskriminering. Förskolans mall PDK.* Förskolan, Uppsala kommun.

Bilaga 5. *Förbättringsområden Processledarnas perspektiv (2022-01-24).* Utbildningsförvaltningen och Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun.

Härmed intygas att uppgifterna i denna redovisning är korrekta

Plats och datum

Klicka eller tryck här för att ange text.

Namnförtydligande

Klicka eller tryck här för att ange text.